

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Rapport

R64:1973

STATSKA HOVSTJÄMPEKAMMAREN
SEKTIONEN FÖR VÅR OCH VÅRD
BIBLIOTEK

**Fritidsservice i några
bostadsområden –
förekomst och
utnyttjande**

Birgitta Pettersson

Byggforskningen

Fritidsservice i några bostadsområden – förekomst och utnyttjande

Birgitta Pettersson

Möjligheter till fritidsverksamheter – fritidsservice – tillhandahålls av organisationer och föreningar samt i stigande grad av kommuner. Överordnad planering av fritidsservice i olika stadsdelar förekommer dock sällan. Ofta saknas även överblick över befintlig service och dess funktion. Rapporten syftar till att ge en sådan överblick över fritidsservicen och hur den utnyttjas i några nyare bostadsområden. I rapporten visas även hur människors fritidssysselsättningar hänger samman med deras kön och ålder, med vissa levnadsförhållanden (t ex boendeform, socialgrupp) och med yttre förhållanden såsom tillgång till fritidsservice, dess inriktning och placering. I bilaga till rapporten redovisas hur den kommunala fritidsverksamheten var organiserad i de studerade kommunerna.

Undersökningen

Undersökningsområdena är Andersberg i Halmstad, Vallby och Viksäng i Västerås samt Stigslund i Gävle. Områdena är uppförda under 1960-talet och består huvudsakligen av flerfamiljshus. De ligger i utkanten av respektive tätort, på några kilometers avstånd från centrum.

Förekomsten av fritidsservice har kartlagts genom kontakter med kommuner och föreningar. Hur man utnyttjat denna service har studerats genom korta intervjuer med samtliga besökare under två dagar. Intervjuare var alltså utplacerade vid alla platser i bostadsområdena där organiserade fritidsverksamheter förekom. Intervjuernas främsta syfte var att få fram vissa data om besökarna, t ex ålder, yrke, bostadsadress.

Tillgången till fritidslokaler och fritidsverksamheter växlar starkt mellan de studerade områdena, bl a beroende på skillnader i ambitionsnivå mellan kommunerna och på områdenas ålder. I Stigslund, det äldsta området, förekom således endast tre planerade fritidsaktiviteter, alla avsedda för barn, de båda dagar undersökningen genomfördes. Viksäng hade ett tjugotal sysselsättningsmöjligheter och övriga båda områden ett tiotal var. De flesta verksamheterna var avsedda för barn och ungdomar. Den öppna verksamhet som förekom, utgjordes av "ungdomsgårdar" (fritidsgårdar, kvartersgårdar). Det övriga fritidsutbudet bestod av kurser och klubbverksamhet av skilda slag.

Utnyttjande

Totalt sett har en mycket begränsad del av de boende i respektive område deltagit i studerade fritidsaktiviteter under de båda undersökningsdagarna – 3–4 %. I Stigslund var andelen avsevärt lägre. (Jämförelse mellan områden måste självklart göras med försiktighet, då endast två dagar studerats och avgränsningen av undersökningsområdena kan ha viss betydelse.)

Barn och ungdomar utnyttjade flitigt de erbjudna möjligheterna. I Vallby exempelvis besökte en fjärdedel av flerfamiljshusområdets barn mellan 10 och 15 år områdets fritidsgård och kvartersgård någon av eller båda dagarna. I Andersberg och Viksäng var motsvarande andel ca 10 %. I Stigslund fanns överhuvud taget ingen sådan gård inom området. Den större satsningen på gårdar i Vallby har alltså gett resultat. Vallbys gårdsverksamhet lyckades också sysselsätta 1/10 av ungdomarna i området mellan 15 och 20 år. Undersökningen kan dock knappast förklara den mer omfattande aktiviteten i detta område utifrån någon särskild egenskap hos gårdarna, t ex verksamhetstyp, öppet-hållandetider, lokalutformning e d.

Verksamheter huvudsakligen avsedda för vuxna utgjordes av språk- och hobbykurser samt mer eller mindre kvalificerad gymnastik. Mest kvinnor deltog i sådana fritidsaktiviteter; flera av dessa, bl a motionsverksamheten, var dessutom mer eller mindre klart markerat avsedda enbart för kvinnor. Det är möjligt att dessa förhållanden delvis utgör en anpassning till en situation där förvärsarbetande har mindre tid och energi över för fritidsaktiviteter.

Öppen verksamhet (som man kan delta i utan att vara kursdeltagare, klubbmedlem eller förhandsanmäld) för vuxna förekom praktiskt taget inte. Den öppna verksamheten vände sig alltså främst till äldre barn och till tonåringar, medan övriga typer av verksamhet mest utnyttjades av barn under 12 år och i viss mån av vuxna. Olika föreningar och klubbar svarade för stor del av dessa verksamheter för barn, exempelvis MHF, Unga Örnar, NTO.

Stora skillnader förekommer mellan pojkars och flickors fritidsverksamheter. I t ex balettskolan (Viksäng) deltog 77 flickor och 4 pojkar, i den frivilliga musikundervisningen (alla områden) deltog totalt 74 flickor och 18 pojkar, i fot-

Byggforskningen Sammanfattningar

R64:1973

Nyckelord:

fritidsverksamhet (bostadsområde), fritidslokaler

Rapport R64:1973 hänför sig till forskningsprojekt 221 vid Statens institut för byggnadsforskning. Projektet har finansierats med anslag från Statens råd för byggnadsforskning.

UDK 379.81

711.58

SfB A

ISBN 91-540-2197-9

Sammanfattning av:

Pettersson, B, 1973, *Fritidsservice i några bostadsområden – förekomst och utnyttjande*. (Statens institut för byggnadsforskning) Stockholm. Rapport R64:1973, 98 s., ill. 21 kr.

Rapporten är skriven på svenska med svensk och engelsk sammanfattning.

Distribution:

Svensk Byggtjänst
Box 1403, 111 84 Stockholm
Telefon 08-24 28 60

Grupp: samhällsplanering

Antal besökare som utnyttjade fritidsserviceutbudet i Andersberg.

Verksamhet	Besökare en eller båda da- garna	Undersök- ningsdag		Ålder		Kön		Bostad i	
		mån	tis	0-16	16-	m	kv	Anders- berg	annat område
Andersbergsklubben	54	41	42	49	5	36	18	46	8
Musikskola	45	24	21	35	10	6	39	5	40
Barngymnastik	39	39	—	39	0	9	30	22	17
Miniracing	1	1	—	1	0	1	0	0	1
Miniklubben	32	—	32	32	0	19	13	31	1
Unga Örnar	21	—	21	21	0	5	16	18	3
Ansgarsflickor	18	—	18	18	0	0	18	6	12
Motionsgymnastik	34	27	7	0	34	0	34	27	7
Sömnadskurs	14	7	7	0	14	0	14	3	11
Språkkurser	4	0	4	0	5	1	3	3	1
Ditt val 70, kurs	15	8	7	0	15	7	8	0	15

bollsträningen fanns bara pojkar med.

Deltagande i den öppna verksamheten har varit mer jämnt fördelat mellan pojkar och flickor. Pojkarna har dock varit i majoritet, särskilt vad gäller de äldre tonåringarna.

Det mönster som påvisats i tidigare undersökningar om barns och ungdomars fritidssysselsättningar återkommer även här: Socialgrupp 3 är överrepresenterad på fritids- och kvartersgårdarna, medan den är underrepresenterad i mer organiserade former av fritidssysselsättningar. Tydligast märks detta i den frivilliga musikundervisningen.

Utnyttjandet av viss fritidsservice har direkt samband med hur nära fritidslokalen man bor. För fritidsgårdarna med deras stora upptagningsområde konstaterades t ex, att de besökare som kom

båda undersökningskvällarna i genomsnitt bodde betydligt närmare gården än de som bara kom en av kvällarna. Biblioteket i Viksäng — det enda bibliotek som fanns i något av de studerade områdena — besöktes av så gott som vart tredje barn (under 16 år) som bodde inom 200 meters avstånd från bibliotekslokalen, medan inget barn som bodde mer än 600 meter bort gjorde något besök under undersökningsdagarna.

Fritidssysselsättningarna från grannskapsideologisk synpunkt

De områden som studerats här utgör i viss utsträckning enheter i grannskapsplaneringens mening. De är sålunda fysiskt relativt väl sammanhållna och av-

gränsade bebyggelsegrupper utbyggda i ett sammanhang. Enligt grannskapsideologien borde fritidssysselsättningarna inom dessa områden främst utnyttjas av det egna områdets invånare och därmed öka deras känsla av gemenskap och områdestillhörighet. Studien visar dock klart att det snarare är regel än undantag att personer som bor på andra platser i tätorten deltar i fritidsverksamheterna¹. Vissa verksamheter för de yngsta barnen har dock ett lokalt upptagningsområde, medan andra mer "specialiserade" aktiviteter, barnbalett t ex, huvudsakligen rekryterat sina deltagare från andra delar av staden. Vuxen-sysselsättningarna domineras ofta av personer som bor i andra områden än det där verksamheten äger rum. Man kommer då inte bara från intilliggande områden, utan från helt andra delar av staden. Upptagningsområdet kan alltså sägas ofta ligga en "nivå högre" än vad som kanske avsetts. Tydligt illustreras detta av deltagandet i den öppna verksamheten. Kvartersgårdarna lockar ungdomar från hela området och inte bara från det omgivande kvarteret. Fritidsgården i ett av områdena besöks av ungdomar som till halvparten bor i andra stadsdelar.

Den studerade fritidsservicen tycks sålunda i allmänhet ha begränsad betydelse som medel att uppnå en gemenskapskänsla bland de boende i grannskapet. Snarast kan man anta att den har viss betydelse för integrationen av städernas olika delar.

¹ I denna studie har inte undersökts hur de boende i respektive undersökningsområde fördelar sina fritidssysselsättningar mellan det egna området och övriga delar av staden. Detta behandlas för bl a samma bostadsområden i en annan och större studie inom forskningsprojektet, vilken beräknas bli redovisad under 1974.

Leisuretime services in some residential areas – occurrence and usage

Birgitta Pettersson

Access to premises for leisuretime activities – recreation services – is generally provided by various organizations and associations as well as, to an increasing extent, local authorities themselves. The planning of recreation services in the various town districts seldom takes place, however, at a comprehensive level. Often, even an overview of existing services and their function fails to exist. The objective of this report is to provide such a survey of recreation services and the way in which they are utilised in some newer residential areas. In the report it is also shown how the various leisuretime activities correlate markedly with people's sex, age, living conditions (e.g. housing type, social group) and with external conditions e.g. availability of recreation services, their type and location. The appendix to the report shows how the municipal leisuretime activities were organized in the municipalities studied.

The investigation

The areas under investigation were Andersberg in Halmstad, Vallby and Viksång in Västerås plus Stigslund in Gävle. The areas were developed during the 1960's and, in the main, consist of blocks of flats. They are situated on the outskirts of the respective towns at a distance of some kilometres from the centre.

The incidence of recreation services has been recorded through contact with local authorities and other organizations. The way in which the services provided has been utilized, has been studied through short interviews with all visitors over a two-day period. The interviewers were placed at all points in the areas where organized leisuretime activities existed. The main objective of these interviews was to obtain details of the visitors' age, occupation, residential address, etc.

Access to recreational premises and leisuretime activities varied considerably from area to area. This is, amongst other things, due to the differences in the level of ambition of the various municipalities and in the ages of the areas. In Stigslund, the oldest area, there existed only three planned leisuretime activities during the two days of investigation, all intended for children. Viksång provided twenty or so activities and the other two areas about ten each. The majority of the activities were designed for children and young people. The open activities which existed, comprised of youth clubs (recreation centres). The remaining leisuretime facilities consisted of courses and club activities of various kinds.

Degree of utilisation

Only a very limited proportion of the residents in the respective areas participated in the leisuretime activities studied during the two days of investigation – approximately 3–4 %. In Stigslund the proportion was considerably lower. (Comparisons between the areas must, quite clearly, be done with care, since the study period was only two days and the limitations of the investigation areas can be of significance.)

Children and adolescents were those who utilized the facilities offered most. In Vallby, for example, one quarter of the children (aged 10 to 15 years) from the flats in the area visited their local recreation centres on either one or both of the days. In Andersberg and Viksång the corresponding proportion was approximately 10 %. In Stigslund there existed no such centres available in the area. The greater investment in recreation centres in Vallby has, thus, produced results. Vallby's recreation centre activities have also managed to provide work for 1/10 of the young people in the area in the 15–20 age group. The investigation can, however, hardly explain the more wide-ranging activities in this area as being a result of some particular quality of the centres; for example, type of activities, hours of operation, design etc.

The activities mainly designed for adults consisted of language and hobby courses as well as more or less advanced gymnastics. It was mostly women who participated in such leisuretime activities; many of these (for example, physical exercise) were, further, more or less clearly intended only for female participants. It is possible that this is in part an attempt to adapt to the needs of people going out to work who have less time and energy over for leisuretime activities.

The open type of activity (in which one can participate without enrolling for a course, being a club member or previously registered) for adults hardly existed at all. The open type of activity was primarily oriented towards older children and teenagers, whilst other types of activities were most utilised by children under 12 years of age and, to a limited degree, by grown-ups. Different institutions and clubs were responsible for the larger proportion of these activities for children.

Considerable differences exist between boys' and girls' leisuretime activities. For example, 77 girls and only four boys attended the ballet classes (Viksång), 74 girls and 18 boys the voluntary music lessons and only boys football training.

National Swedish Building Research Summaries

R64:1973

Key words:

leisuretime activity (residential areas), recreation centres

Report R64:1973 refers to Research Project 221 at the National Swedish Institute for Building Research. This project was financed by the Swedish Council for Building Research.

UDC 379.81
711.58
SfB A
ISBN 91-540-2197-9

Summary of:

Pettersson, B, 1973, *Fritidsservice i några bostadsområden – förekomst och utnyttjande*. Leisuretime services in some residential areas – occurrence and usage. (Statens institut för byggnadsforskning) Stockholm. Report R64:1973, 98 p., ill. Sw. Kr. 21.

The report is in Swedish with Swedish and English summaries.

Distribution:

Svensk Byggtjänst
Box 1403, S-111 84 Stockholm
Sweden

The number of visitors who utilised recreation service facilities in Andersberg

Activity	Visiting on one or two days	Investiga- tions day		Age		Sex		Resident in	
		mon	tues	0-16	16-	m	fem	Anders- berg	Another area
Andersberg Club	54	41	42	49	5	36	18	46	8
Music School	45	24	21	35	10	6	39	5	40
Childrens Gymnastics ...	39	39	—	39	0	9	30	22	17
Mini Racing	1	1	—	1	0	1	0	0	1
Mini Club	32	—	32	32	0	19	13	31	1
Young Eagles	21	—	21	21	0	5	16	18	3
Ansgars Girls	18	—	18	18	0	0	18	6	12
Exercise Gymnastics	34	27	7	0	34	0	34	27	7
Sewing Course	14	7	7	0	14	0	14	3	11
Language Courses	4	0	4	0	5	1	3	3	1
Your Choice 70, Course	15	8	7	0	15	7	8	0	15

Participation in the open activities was more evenly distributed between boys and girls. The boys have, however, been in the majority, especially in the upper teens.

The patterns which have been forthcoming in earlier investigations on children's and youth's leisuretime activities have been reproduced here: the lower social class is over represented in recreation centres, whilst it is under represented in more organized forms of leisuretime occupations. This is most clearly noticeable in the voluntary music lessons.

Utilisation of certain leisuretime activity services shows a direct correlation with how near to the recreation centre the individual lives. For recreation centres with their large catchment area it has been established that those visitors who came to the centre on both of the

evenings of the investigation lived considerably nearer to the centre than those who only came on one of the evenings. The library in Viksäng — the only library which existed in any of the areas studied — was visited by as many as one-third of the children (under 16 years of age) who lived within 200 metres of the library, whilst no child who lived more than 600 metres away visited the library at all during the investigation period.

Leisuretime occupation from point of view of neighbourhood ideology

The areas which have been studied here are, to a certain extent, units in a neighbourhood planning sense. They are thus well physically united and defined built groups of buildings constructed as one entity. According to the neighbourhood

ideology, the leisuretime facilities in these areas ought to be principally utilised by the inhabitants in the neighbourhood and increase their feeling of fellowship and of belonging to the area. However the study shows clearly, that it is the rule rather than the exception that people who live in other places in the town participate in the leisuretime activities.¹ Some activities designed for the younger children attracted, though, only local participants, whilst other more "specialised" activities (childrens ballet, for example) mainly recruited participants from other parts of the town. Participation by adults is often dominated by persons who live in areas other than that in which the activities take place. People come not only from the immediate vicinity but also from completely different parts of the city. The "catchment area" could, therefore, be often said to be larger than that which was perhaps originally intended. This is clearly illustrated by the participation in the open activities. Localized recreation facilities in the individual groups of housing attracted young people from the whole residential area and not only from the block to which the facilities belong. The recreation centre in one of the areas was visited by young people, fifty per cent of which lived in other parts of the city.

The leisuretime services studied seem thus to be of limited value as a means of creating a feeling of belonging amongst the residents in the neighbourhood. Rather, one could suggest that it has a certain amount of value in the integrating of the town's various parts.

¹ No investigation has been made, in this study, as to how the residents in the respective areas distribute their leisuretime activities between their own areas and other areas in the town. This aspect has been treated, for the same residential areas, in another study within this research project, which, it is anticipated, will be released during 1974.

Rapport R64:1973

FRITIDSSERVICE I NÅGRA BOSTADSOMRÅDEN -
FÖREKOMST OCH UTNYTTJANDE

LEISURETIME SERVICES IN SOME RESIDENTIAL
AREAS - OCCURRENCE AND USAGE

av Birgitta Pettersson

Denna rapport hänför sig till projekt 221 vid Statens institut
för byggnadsforskning. Projektet har bedrivits med anslag från
Statens råd för byggnadsforskning.

Statens institut för byggnadsforskning, Stockholm
ISBN 91-540-2197-9

Rotobekman AB, Stockholm 1973

FÖRORD

Föreliggande studie ingår i projektet "Användning och utformning av stadsdelar" vid Statens institut för byggnadsforskning. Den beskriver utbudet av mer organiserade fritidsaktivitetsmöjligheter med lokalbehov i fyra flerfamiljshusområden i några medelstora städer samt hur dessa aktivitetsmöjligheter utnyttjas. I andra delar av projektet har på liknande sätt andra aspekter av omgivningssituationen och dess innebörd för de boende beskrivits och analyserats.¹ Parallellt med den här redovisade studien studerades dessutom i samma bostadsområden utbud och utnyttjande av butiker och tjänster.

Att erbjuda möjligheter till bostadsnära fritidsaktiviteter har länge betraktats som en viktig del av bostadsmiljöns planering. Några nationella giltiga normer och anvisningar eller någon allmänt omfattad praxis har dock knappast kommit att gälla på området. Föreliggande studie har velat påvisa hur boendesituationen i vissa avseenden ter sig för de boende i ett antal relativt nybyggda områden samt hur olika kategorier av boende tillgodogör sig de möjligheter som finns. Studiens resultat kan utgöra underlag för diskussioner av boendesituationen för olika boendekategorier samt för den praktiska planeringen av fritidsverksamheter i bostadsområden.

Studien har främst planerats och genomförts av fil kand Birgitta Pettersson, som också skrivit rapporten. Arbetet har skett under ledning av undertecknad i egenskap av projektledare. Socionom Bo Johansson deltog i kartläggning av vilka fritidsverksamheter som förekom i studerade områden, samt i planering och administration av intervjuundersökningen. Socionom Bo Pettersson har delvis utfört beskrivningen av de skilda kommunernas planering för fritidsverksamhet. Sylvia Karlsson har gjort huvudparten av assistentarbetet. Rapportfigurerna har färdigställts av Marianne Karlqvist och Katarina Strömdahl-Lillteir. Arkitekt Bo Mårtensson har deltagit i slutredigeringen av rapporten.

Stockholm i juli 1973

Marja Walldén

¹ Från projektet har hittills följande rapporter och informationsblad publicerats:

Mårtensson & Rex, God bostad 1970 tillämpad på utemiljön i ett 60-talsområde. B 19:1971

Walldén, Småhus eller lägenhet. B 1:1972

Dalborg & Walldén, Bilisters vägval - en studie i Västerås. R 13:1972

Wellving, Närlokaler i bostadsområden - exempel på användning och utformning. R 32:1972

Thelander, Hur påverkar ombyggnad av lekplatser barns utelek? B 15:1972

Mårtensson, Markutrymmen i fem bostadsområden - användning och utformning. R 26:1973

INNEHÅLL

FÖRTECKNING ÖVER TABELLER	6	
FÖRTECKNING ÖVER FIGURER	7	
LIST OF FIGURES	8	
1	INLEDNING	9
1.1	Bakgrund	9
1.2	Syfte	9
1.3	Fritidssysselsättningar i bostadens närhet	10
1.4	Synsätt och analyserade variabler	11
1.5	Tidigare studier	12
2	UNDERSÖKNINGENS UPPLÄGGNING	14
2.1	Undersökningsområden	14
2.2	Undersökta verksamheter	14
2.3	Undersökningstider	14
2.4	Datainsamlingsmetod	15
2.5	Fältarbetets organisation och genomförande	15
2.6	Bortfall	16
2.7	Bearbetning av materialet	16
2.8	Disposition av resultatredovisningen	17
3	ANDERSBERG	19
3.1	Områdets allmänna egenskaper	19
3.2	Fritidsverksamhet	21
3.2.1	Hysesvästernas fritidsverksamhet	21
3.2.2	Kommunal fritidsverksamhet	22
3.2.3	Övrig fritidsverksamhet	23
3.3	Fritidsverksamheter undersökningsdagarna	23
3.4	Resultat av intervjuundersökningen	24
3.4.1	Öppen verksamhet för barn och ungdom	24
3.4.2	Övrig verksamhet för barn och ungdom	25
3.4.3	Övrig verksamhet för barn och vuxna	27
4	VALLBY	29
4.1	Områdets allmänna egenskaper	29
4.2	Fritidsverksamhet	32
4.3	Fritidsverksamheter undersökningsdagarna	34
4.4	Resultat av intervjuundersökningen	34
4.4.1	Öppen verksamhet för barn och ungdom	34
4.4.2	Övrig verksamhet för barn och ungdom	38
4.4.3	Övrig fritidsverksamhet för barn och vuxna	40
5	VIKSÄNG	42
5.1	Utformning	42
5.2	Fritidsverksamhet	44
5.3	Fritidsverksamheter undersökningsdagarna	46
5.4	Resultat av intervjuundersökningen	47
5.4.1	Öppen verksamhet för barn och ungdom	47
5.4.2	Övrig verksamhet för barn och ungdom	51
5.4.3	Övrig fritidsverksamhet för barn och vuxna	53
5.4.4	Biblioteket	54

6	STIGSLUND	59
6.1	Utformning	59
6.2	Fritidsverksamhet i Stigslund	62
6.3	Fritidsverksamhet undersökningsdagarna	62
6.4	Resultat av intervjuundersökningen	63
6.4.1	Verksamhet för barn och ungdom	63
7	SAMMANFATTANDE OCH JÄMFÖRANDE BESKRIVNING AV ANDERSBERG, VALLBY, VIKSÄNG OCH STIGSLUND	64
7.1	Bebyggelse och folkmängd	64
7.2	Förvaltning av bostäderna	64
7.3	Befolkning	66
7.4	Boendeservice	66
7.5	Kommentar	67
8	SAMMANFATTNING OCH ANALYS AV RESULTATEN	68
8.1	Allmänt	68
8.2	Öppen verksamhet	68
8.2.1	Förekomst	68
8.2.2	Hur stor andel av de boende deltog i den öppna verksamheten?	68
8.2.3	Vilka deltog i den öppna verksamheten - ålder, kön, socialgrupp?	70
8.2.4	Hur inverkar avståndet till bostaden på benägen- heten att delta i den öppna verksamheten?	70
8.2.5	Hur ofta tillbringade man en kväll i innerstaden och vad ägnade man sig åt?	71
8.2.6	Vilka önskemål hade man om fritidsmöjligheter i området?	71
8.3	Övrig fritidsverksamhet	71
8.3.1	Förekomst	71
8.3.2	Vilka deltog i den mera organiserade verk- samheten - ålder, kön, socialgrupp?	71
8.3.3	Relationen mellan bostadsområdenas fritids- utbud och den omgivande staden	72
8.4	Biblioteket i Viksäng	73
8.5	Jämförelser mellan områdena	73
9	SLUTKOMMENTAR	77
	LITTERATURREFERENSER	78
Bilaga 1	FRITIDSVERKSAMHET I HALMSTAD, VÄSTERÅS OCH GÄVLE .	79
Bilaga 2	Enkätformulär för personer äldre än 20 år	90
Bilaga 3	Instruktion och formulär för intervju av personer mellan 10 och 20 år	94
Bilaga 4	KLASSIFICERINGSSCHEMA FÖR SYNPUNKTER PÅ OCH ÖNSKEMÅL OM FRITIDSSERVICE I OMRÅDET	97

FÖRTECKNING ÖVER TABELLER

TAB 1.	Boende i Andersberg	21
TAB 2.	Deltagare i Andersbergsklubbens verksamhet, fördelade på kön och ålder	25
TAB 3.	Deltagare i Musikskola fördelade på kön och ålder ...	26
TAB 4.	Deltagare i barngymnastik fördelade på kön och ålder, ANDERSBERG	26
TAB 5.	Deltagare i Miniklubbens verksamhet fördelade på kön och ålder, ANDERSBERG	26
TAB 6.	Utnyttjande av fritidsserviceutbudet i Andersberg ...	28
TAB 7.	Boende i Vallby	32
TAB 8.	Deltagare i Vallbygårdens öppna verksamhet, för- delade på kön och ålder	36
TAB 9.	Deltagare i kvartersgården Dalens öppna verksamhet, fördelade på kön och ålder, Vallby	36
TAB 10.	Deltagare i kvartersgården Hjortens öppna verksam- het, fördelade på kön och ålder, Vallby	36
TAB 11.	Medianavstånd för personer som besökte de olika går- darna och som var bosatta i Södra vallby samt median- avstånd för samtliga boende i motsvarande ålder	36
TAB 12.	Besökare i Vallbygården fördelade på avstånd och besöksfrekvens	37
TAB 13.	Deltagare i NTO:s juniorgrupp "Snurran", fördelade på kön och ålder	38
TAB 14.	Deltagare i Västerås GF:s flickgymnastik och IFK Kam- ratens fritidsgrupp för flickor, fördelade på ålder .	39
TAB 15.	Deltagare i de olika aktiviteterna, fördelade på bostadsadress	39
TAB 16.	Medianavstånd för personer som deltog i de olika aktiviteterna och som var bosatta i Södra Vallby samt medianavstånd för samtliga boende i mot- svarande åldrar	39
TAB 17.	Deltagare i Klubb Globen, fördelade på kön och ålder	40
TAB 18.	Utnyttjande av fritidsserviceutbudet i Vallby	41
TAB 19.	Boende i Viksäng	44
TAB 20.	Deltagare i Kulans öppna verksamhet, fördelade på kön och ålder, Viksäng	47
TAB 21.	Deltagare i Patrullens öppna verksamhet, för- delade på kön och ålder, Viksäng	48
TAB 22.	Deltagare i Viksängsgårdens öppna verksamhet, för- delade på kön och ålder, Viksäng	48
TAB 23.	Medianavstånd för personer som besökte de olika gårdarna och som var bosatta i Viksängs fler- familjshus samt medianavstånd för samtliga boende i motsvarande åldrar, Viksäng	48

TAB 24.	Besökare i kvartersgården Kulan, fördelade på avstånd och besöksfrekvens, Viksäng	49
TAB 25.	Besökare i Viksängsgården, fördelade på avstånd och besöksfrekvens, Viksäng	49
TAB 26.	Besökare på de olika gårdarna, fördelade på bostadsadress	50
TAB 27.	Deltagare i barnbalett, fördelade på kön och ålder ..	51
TAB 28.	Deltagare i Patrullens scoutverksamhet, MHF:s trafikskola, Medborgarskolans barngrupp, tecknings- och batikkurs, fördelade på kön, Viksäng	52
TAB 29.	Deltagare i barnteater, fördelade på kön och ålder, Viksäng	53
TAB 30.	Deltagare i musikskola, fördelade på kön och ålder, Viksäng	53
TAB 31.	Besökare i Viksängs bibliotek, fördelade på kön och ålder	55
TAB 32.	Andel personer, av samtliga Viksängsbor i olika åldersgrupper, som besökte biblioteket i Viksäng under undersökningsperioden	55
TAB 33.	Besökare i Viksängs bibliotek, fördelade på ålder och bostadsadress	56
TAB 34.	Andel personer från Viksängs flerfamiljshus respektive småhus av samtliga boende över 15 år, som besökte biblioteket under undersökningsperioden	57
TAB 35.	Andel personer från Viksängs flerfamiljshus, av samtliga boende i åldern 7-15 år, som besökte biblioteket under undersökningsperioden	57
TAB 36.	Utnyttjande av fritidsserviceutbudet i Viksäng	58
TAB 37.	Boende i Stigslund	62
TAB 38.	Utnyttjande av fritidsserviceutbudet i Stigslund	63

FÖRTECKNING ÖVER FIGURER

FIG 1.	Karta över Halmstad	18
FIG 2.	Andersberg	20
FIG 3.	Karta över Västerås	30
FIG 4.	Vallby	31
FIG 5.	Viksäng	43
FIG 6.	Karta över Gävle	60
FIG 7.	Stigslund	61
FIG 8.	Boendesammansättning i studerade områdets flerfamiljshus	65

LIST OF FIGURES

FIG 1.	Map of Halmstad (scale approx. 1:40 000)	18
FIG 2.	Andersberg (scale approx. 1:4 000)	20
FIG 3.	Västerås (scale approx. 1:40 000)	30
FIG 4.	Vallby (scale approx. 1:4 000)	31
FIG 5.	Viksäng (scale approx. 1:4 000)	43
FIG 6.	Gävle (scale approx. 1:40 000)	60
FIG 7.	Stigslund (scale approx. 1:4 000)	61
FIG 8.	The residents in the multi-family dwellings studied distributed regarding social class	65

1 INLEDNING

1.1 Bakgrund

Forskningsprojektet "Användning och utformning av stadsdelar" vid Statens institut för byggnadsforskning rymmer ett antal delstudier som igångsatts vid olika tidpunkter. Samtliga delstudier syftar till att ur olika aspekter beskriva egenskaper hos stadsdelar och deras inverkan på och betydelse för berörda människor. För att möjliggöra ett mångsidigt utnyttjande av insamlat data-material, har undersökta områden och orter varit gemensamma för de flesta av delstudierna.

I en av delstudierna har ett urval individer från nio stadsområden i fem städer lämnat uppgifter om sina aktiviteter utanför bostaden. De utvalda personerna representerar vissa befolkningsgrupper: unga hushåll med barn, äldre hushåll med barn, ensamstående pensionärer etc. Uppgifterna samlades in med hjälp av intervjuer i bostaden, vilka resulterade i ett omfattande material om dessa personers aktiviteter i staden och inom det egna stadsområdet. Med denna angreppsmetod belyses emellertid det totala användningsmönstret för det serviceutbud och de aktivitetsmöjligheter, som finns inom ett bostadsområde, relativt ofullständigt. För att få en mera komplett bild av utnyttjandefrekvens och utnyttjandestruktur för denna service krävs att man i stället utgår från områdets utbuds- och aktivitetspunkter och studerar besökarna vid dessa, vilket gjorts inom föreliggande delstudie.

1.2 Syfte

Studien är främst beskrivande. Den beskriver hur fritidsutbudet i några 60-talsområden såg ut vid en viss tidpunkt (och även i någon mån hur det icke-kommersiella fritidsutbudet i städerna i övrigt organiserades). Den beskriver likaså hur mycket och av vilka det befintliga utbudet i de studerade områdena utnyttjas. Denna målsättning hos studien kräver likväl en medvetenhet om genom vilka mekanismer omgivningsegenskaper - i det här fallet främst egenskaperna hos fritidsutbudet - samspelar med individuella förhållanden. Bakom variabelval och analys i föreliggande studie ligger alltså det synsätt på den del av samspelet mellan individ och omgivning, vilket får sitt konkreta uttryck i människors beteende, som är gemensamt för samtliga studier inom moderprojektet.

Med fritidsutbud avses i studien de verksamheter - fritidssysselsättningar - som kommunen och organisationer anordnar inom området någorlunda regelbundet, och som utan formella hinder kan utnyttjas av alla intresserade invånare i kommunen, tätorten eller stadsdelen - i en del fall efter förhandsanmälan - eventuellt med vissa åldersbegränsningar.

Endast inomhussysselsättningar har studerats. Vidare har utslutits vissa individuella, ej tidsbundna aktiviteter (t ex i hobbylokaler) liksom verksamheter som drivs av vissa institutioner (t ex lekskolor).

1.3 Fritidssysselsättningar i bostadens närhet¹⁾

Som ett medel att skapa den trygghet och gemenskapskänsla, som stadsborna i allmänhet ansetts sakna, har grannskapsidéns tillskyndare menat att möjligheter till fritidsaktiviteter i bostadens närhet²⁾ spelar en väsentlig roll. Dessa möjligheter skulle innebära naturliga skäl att träffas och uppleva viss gemenskap för människor som råkar bo i närheten av varandra. Frågan om dylika möjligheter till gemensamma bostadsnära fritidssysselsättningar verkligen har haft någon betydelse i dessa avseenden eller ens kan förväntas fylla en sådan funktion har behandlats såväl empiriskt³⁾ som teoretiskt⁴⁾ och kan väl knappast ännu anses ha fått något slutgiltigt svar. Fortfarande är det sålunda relativt oklart hur olika typer av verksamhet fungerar i dessa avseenden, vad organisationsformer för verksamheten betyder, upp-tagningsområdets lämpliga storlek för att man verkligen skall kunna uppnå en känsla av gemenskap inom en mindre grupp samt slutligen i vilken utsträckning nya gemenskapsformer kräver en viss inlärningsperiod och även en viss hjälp under denna process.

Även om man bortser från det bostadsnära fritidsutbudets eventuella betydelse för känslan av trygghet och gemenskap i ett bostadsområde finns det skäl som talar för att möjligheter bereds de boende att tillbringa delar av sin fritid i närheten av bostaden. Vissa individkategorier (t ex barn och gamla) har i allmänhet svårigheter att förflytta sig. Längre förflyttningar kräver över huvud taget mer av, i allmänhet knappa, resurser (t ex tid, energi och pengar). Vid långa avstånd till olika fritidssysselsättningsmöjligheter har man att välja mellan att avstå från att ägna sig åt en i och för sig attraktiv sysselsättning eller att övervinna avståndet och därmed acceptera en avsevärd resursförlust.

För barnens utveckling har samhället klart uttalat sitt medansvar. Lämpliga fritidsaktiviteter nära bostaden ingår som en naturlig del av de samhällsåtgärder som inriktar sig på att leva upp till detta mål. Från förvaltningssidan har man haft krassare, men i debatten tämligen tungt vägande, skäl till att attraktiva sysselsättningsmöjligheter bereds bostadsområdenas barn och ungdomar. Skadegörelse och en del störande verksamheter har således i många fall skyllts på bristen på sysselsättning i vissa områden medan man å andra sidan i mer välutrustade områden ansett sig kunna påvisa en klar minskning av utgifterna för kontroll, underhåll och reparationer.

1) För en utförlig diskussion av fritidslokalsplaneringens historik i Sverige samt fritidslokalsplaneringens relation till grannskapsideologien hänvisas till Åsvärn, Mathson, Fritid i förort (18) kap 1.

2) Även om man åtminstone tidigare främst avsåg anordningar för fritid för en större stadsdels s k community centre, ett kanske avgörande skäl till att grannskapsidéerna råkat i vanrykte.

3) Se t ex Åsvärn, Mathson, a a.

4) Se t ex Suzanne Keller, 1968, The Urban Neighbourhood. (Princeton University.) New York.

1.4 Synsätt och analyserade variabler

Den allmänna beteendemodell, som man utnyttjar i projektet "Användning och utformning av stadsdelar", till vilket denna studie hör, kan mycket grovt beskrivas på följande sätt: Beteendet är en funktion av individens personlighet, rolluppsättning, organism (vilka bestämmer individens behov och önskemål) och resurser (pengar, tid, energi, kunskap m m) samt förekomsten av företeelser i individens omgivning som svarar mot dessa behov, deras tillgänglighet och egenskaper i övrigt. En helt tillfredsställande förståelse för individens beteendemönster kan egentligen inte erhållas utan att hänsyn tas till samtliga dessa faktorer.

En låg besöksfrekvens vid en viss lokal kan sålunda bero på att de behov som lokalen avses tillgodose inte är speciellt frekventa eller starka, att de presumtiva nyttjarna inte har tid eller andra resurser att utnyttja lokalen, att lokalens utformning, utrustning eller verksamhetens organisation är otillfredsställande, att lokalen är svårtillgänglig - eller att det finns andra utbud av samma typ som attraherar presumtiva brukare. I studien tas endast vissa av ovanstående faktorer upp till mer systematisk belysning, andra diskuteras i samband med resultatredovisningen medan ytterligare andra bortses från.

En individs fysiska egenskaper och personlighetsegenskaper liksom rolluppsättning och resurser har starkt samband med ålder och kön. I de allra flesta sammanhang behandlas dessa variabler som viktiga orsaker till variationer i individers utnyttjande av områdenas skilda aktivitetsmöjligheter. En tredje variabel som antagits ha speciellt stor betydelse för utnyttjandefrekvensen är avståndet mellan den studerade lokalen och presumtiva utnyttjares bostäder. De skilda aktiviteters avståndskänslighet har sålunda behandlats tämligen ingående.

I flera studier av människors aktivitetsmönster under fritiden har man också kunnat påvisa stora skillnader mellan skilda socialgrupper, orsakade av skillnader såväl i beteendenormer som i resurser. Även i denna studie har socialgrupp antagits utgöra en väsentlig förklaringsgrund för beteendeskillnader.

Som kommer att framgå av redogörelsen nedan riktar sig huvuddelen av aktivitetsutbudet främst till barn och ungdomar eller utnyttjas åtminstone främst av dessa. För de äldre ungdomarna - de som slutat grundskolan - antas skillnader i resurser (såväl tid som pengar och energi) liksom skillnader i intresse i mycket samvariera med om man förvärvsarbetar eller fortsätter med studier i en eller annan form. I några sammanhang söker vi belysa förekomsten av skillnader i aktivitetsmönstret mellan dessa två kategorier.

Givetvis skulle det vara av intresse att även för de vuxna kvinnorna försöka belysa vilken betydelse det har för sättet att utnyttja bostadsområdets fritidsutbud om man har förvärvsarbete eller ej. Detta har emellertid ej gjorts. Tämligen få vuxna kom, som ovan påpekats, att intervjuas helt enkelt därför att de relativt sällan deltog i fritidsaktiviteterna. Materialet kom alltså att ge begränsade möjligheter att utnyttja de uppgifter om deras allmänna situation som insamlats. I de allra flesta sammanhang har analysen, för de vuxnas del, begränsats till kön, ålder samt

till om man bodde i området eller ej. I vissa sammanhang har dock även uppgifter om civilstånd, förekomst av småbarn och socialgrupp medtagits vid beskrivningen av utnyttjarna av de skilda möjligheterna till fritidssysselsättningar i området.

Aktivitetsutbudets egenskaper beskrivs i studien relativt knapphändigt. En grov redogörelse lämnas sålunda för verksamhetstypen, huvudman, tider, lokaltypen samt lokalens läge. Redogörelsen blir något mer utförlig när det gäller den öppna ungdomsverksamheten.

1.5 Tidigare studier

Empiriska studier av fritidsaktiviteter har utförts på i princip två olika sätt. Man har antingen genom intervjuer eller enkäter inhämtat uppgifter om människors fritidsanvändning i allmänhet eller intensiteten av vissa specificerade fritidsaktiviteter eller så har man gjort räkningar och intervjuer vid platsen där aktiviteten utförts. De två metoderna lämpar sig olika väl till olika typer av frågeställningar. Den första typen används sålunda företrädesvis när man önskar få en bild av större delar av fritidsaktivitetsmönstret för en population eller när man har behov av att t ex jämföra aktiva i något avseende med icke aktiva. Den senare metoden (som alltså är den som valts för denna studie) ger bättre möjligheter för studier av bestämda aktiviteter (eller lokaler), deras utnyttjandefrekvens och nyttjarkategorier.

Som exempel på den förra typen av studier i Sverige kan nämnas en undersökning av fritidsvanorna hos ett slumpmässigt urval medelålders svenskar som 1963 gjordes åt fritidsutredningen (4)¹⁾, en fråga om frekvensen av trettiofem fritidssysselsättningar ställdes till ett urval medelålders män och kvinnor boende i fem olika bostadsområden i litteraturutredningens bok- och läsvaneundersökning (13), ett litet urval medelålders Märstabor studerades ingående med avseende på sin tidsanvändning av sociologiska institutionen i Uppsala (Monica Johansson) 1962-63 (9). Inom projektet Ungdom i Göteborg (UG) tillfrågades samtliga pojkar och flickor i åttonde klassen i grundskolan i Göteborg om frekvensen av olika fritidsaktiviteter (1), inom studien Fritid och Kultur i Göteborg intervjuades 1970-71 såväl mellan- och högstadiel elever i Göteborg som vuxna om deras fritidsaktiviteter (5, 6), i en studie "Föräldrar, barn, fritid" som 1966 utfördes på sociologiska institutionen i Göteborg på uppdrag av GAKO togs även fritidsvanorna upp (8).

Som exempel på den andra typen av studier, där man sålunda undersöker dem som ägnar sig åt en speciell typ av fritidsaktivitet eller besöker en speciell fritidslokal, kan nämnas en studie av Leif och Sven Ockborn av biblioteksbesökarna i några skåneområden (14), studier utförda av byggforskningsinstitutet av besökare vid friluftsbad (12) samt vid motionsanläggningar (11). Besökare av konserter, biografier, museer, teatrar m m har likaså studerats med denna metod (se t ex 15). Som ytterligare ett sätt att erhålla information om nyttjarfrekvens och nyttjarkategorier har i vissa fall register och intervjuer med föreståndare av verksamheter utnyttjats (se t ex 3, 10, 17).

1) Siffrorna inom parentes refererar till litteraturförteckningen i slutet av rapporten.

Av ovanstående exempel på studier som berör omfattningen och inriktningen av olika individkategoriers fritidsanvändning respektive fritidslokalers utnyttjande framgår att en hel del kunskap av en typ som tangerar föreliggande studies problemområde föreligger. I mycket liten utsträckning är emellertid resultaten av den första gruppen av studier möjliga att utnyttja för belysning av frågan om betydelsen av bostadsnära arrangemang för fritidsverksamhet. Aktivitetskategorierna är mycket allmänna och lokaliseringsaspekten behandlas inte. Den andra gruppen av studier har givit punktvis information om utnyttjandemönster för vissa lokaltyper som även behandlats i föreliggande studie. I dessa avseenden erbjuder studien möjligheter till verifiering och nyansering av tidigare resultat. Detta gäller kanske främst studier av bibliotek och ungdomsgårdar. Någon studie där man sökt erhålla en samlad bild av ett antal bostadsområdets utbud av möjligheter till fritidsaktiviteter samt av deras utnyttjande har veterligen dock ej gjorts - en studie som sålunda kan ge åtminstone ett antal exempel på vilken (kvantitativ) roll de bostadsnära, organiserade fritidsaktiviteterna spelar för olika boendekategorier inom bostadsområdet.

2 UNDERSÖKNINGENS UPPLÄGGNING

2.1 Undersökningsområden

På grund av möjligheterna att samutnyttja material och göra jämförelser mellan de olika delstudiernas resultat har ett flertal studier inom projektet samordnats med avseende på val av studieområden. Områdesvalet har sålunda betingats av flera studiers intresse. Som undersökningsområden i här redovisad studie har valts fyra av de nio områden som ingår i huvudstudien. De är alla byggda under 1960-talet och ligger i utkanten av medelstora städer i södra och mellersta Sverige. De är planerade som "grannskapsenheter" med bl a gemensamma serviceanläggningar och utifrånmatat trafiksystem. De är företrädesvis flerfamiljshusområden (endast fritidsaktiviteter i anslutning till flerfamiljshusen har studerats) med få arbetstillfällen inom området. De har ett invånarantal på mellan 3 300 och 6 500.

Områdena kan således sägas representera en population områden med dessa karakteristika. Områdena varierar emellertid avsevärt i vissa studerade förhållanden, t ex när det gäller serviceutbudet och särskilt möjligheterna till fritidsaktiviteter, att de snarast i dessa avseenden bör betraktas som exempel på områden inom nämnda population.

De studerade områdena är ANDERSBERG i Halmstad, VALLBY och VIKSÄNG i Västerås samt STIGSLUND i Gävle.

2.2 Undersökta verksamheter

Med vissa generella undantag har all fritidsservice i respektive område studerats. Vi har begränsat oss till inomhussysselsättningar. Vi har även uteslutit individuella, ej tidsbundna eller organiserade aktiviteter, exempelvis hobbyarbeten av olika slag som de boende ägnar sig åt i lokaler som upplåts av hyresvärderna. De verksamheter som daghem, lekskolor och liknande institutioner bedriver ingår ej i undersökningen, inte heller den middagsrastverksamhet som förekommer i vissa kommuner.

Som exempel på här studerad fritidsservice kan nämnas bibliotek, gymnastik, kursverksamhet, miniracing, musikskola, scouting, ungdomsgård, Unga Örnar.

När det gäller beskrivningen av utbudet av fritidsservicen i de avseenden som här är aktuella, har i studien eftersträvat att erhålla en så fullständig bild som möjligt av förhållandet under normala vardagar. Utnyttjandemönstret har studerats för de aktiviteter som pågick i respektive område under två vardagar.

2.3 Undersökningstider

Datainsamlingen rörande utnyttjandemönstret pågick under några måndagar och tisdagar april 1970¹⁾). Dessa två dagar lottades fram bland veckans fem vardagar. Orsaken till att undersökningsresurserna koncentrerades till vardagar var att bostadsområdet under dessa dagar spelar större roll för de boende än under veckohelgerna, då utbudet dessutom minskar högst betydligt. Redan under fredagar tycks aktivitetsutbudet minska något för att sedan nå en

1) Andersberg 6.4 och 7.4, Vallby och Viksäng 13.4 och 14.4, och Stigslund 20.4 och 21.4.

mycket låg nivå under lördag-söndag. Kvartersgårdarna i Västerås hade således stängt under lördag och söndag och mycket få var öppna under fredagen. Den högsta öppethållandefrekvensen förekom under måndagen.

2.4 Datainsamlingsmetod

Uppgiften om den kommunala fritidsorganisationen erhöles dels genom årsberättelser och annat skriftligt material, dels genom intervjuer med inom organisationen verksamma personer. De olika områdenas fritidsservice kartlades dels med hjälp av den kommunala fritidsorganisationen inom respektive kommun dels med hjälp av övriga organisationer som arrangerade fritidsverksamhet eller upplät lokaler inom området. Samtliga besökare vid studerade fritidsverksamheter intervjuades eller fyllde själva i ett enkätformulär. I de fall en och samma aktivitet pågick båda undersökningsdagarna registrerades enbart namn och adress för de personer som gjorde återbesök.

Vid datainsamlingen användes tre formulärtyper. Formulär A (Bilaga 2), ett enkätformulär, var avsett för personer äldre än 20 år och var det mest utförliga formuläret. Det innehöll frågor bl a om hushållssammansättning, sysselsättning inom familjen och föreningsmedlemskap. Man skulle också ange tidpunkt för senaste kvällsbesök i innerstaden och anledning till detta besök. Formuläret delades ut till besökarna, som själva fyllde i och återlämnade detta innan de lämnade lokalen. Formulär B (Bilaga 3) var avsett för barn och ungdom mellan 10 och 20 år. Tjugoårsgränsen valdes med tanke på att det är en vanlig åldersgräns för deltagande i vissa fritidsaktiviteter för ungdom, främst då öppen ungdomsverksamhet. Formuläret innehöll frågor om bl a sysselsättning, föräldrars yrke samt tidpunkt för senaste kvällsbesök i innerstaden och anledning därtill. Uppgifterna samlades in av intervjuare, i de flesta fall vid inträdet i resp lokal. Formulär C (Bilaga 4) slutligen, var avsett för barn under 10 år, dvs barn som gick i grundskolans lågstadium eller som ännu inte börjat skolan. Här inhämtades, genom intervjuer, endast ett fåtal uppgifter; namn och bostadsadress, kön och ålder samt, för skolbarnen, uppgift om vilken skola de gick i.

Totalt gjordes drygt 1 000 intervjuer medan antalet ifyllda enkäter inskränkte sig till ca 300.

2.5 Fältarbetets organisation och genomförande

Genom annonsering i ortspressen rekryterades intervjupersonal. Inga formella krav på tidigare erfarenhet av intervjuarbete fanns men sökande med sådana meriter prioriterades. Anställning och utbildning ägde rum i respektive stad. Intervjuarstaben var dimensionerad för att täcka såväl föreliggande studies behov som en parallellt genomförd studie som på ett likartat sätt behandlade varudistribution och tjänster. Totalt 79 personer deltog, men endast en mindre del av dessa i den här aktuella undersökningen. Två tredjedelar var kvinnor. För övrigt var spridningen stor vad beträffar ålder och erfarenhet.

I vart och ett av områdena anskaffades en lokal att användas som sambandscentral under undersökningsperioden. I Andersberg och Vallby var dessa lokaler fördelaktigt belägna i respektive områdes centrumanläggning, där en stor del av fritidslokalerna fanns. I varje område fanns en eller två undersökningsledare som organiserade arbetet och själva deltog i intervjuarbetet.

2.6 Bortfall

Inom undersökningsledningen hade man tagit reda på vilka aktiviteter som förekom under de studerade dagarna. Här förelåg emellertid vissa svårigheter. Ingen organisation eller myndighet hade nämligen fullständig kontroll över det totala aktivitetsutbudet inom kommunen. Det förekom att vissa aktiviteter som enligt uppgift skulle finnas aldrig kom till stånd. Det hände också vid ett par tillfällen att fritidsverksamhet upptäcktes av en slump under pågående datainsamling. Det är således fullt möjligt att det kan ha funnits viss verksamhet som helt undgick vår uppmärksamhet.

Undersökningsledningen hade också i görligaste mån kontaktat ledarna för de olika aktiviteterna. Bortfall förekom trots detta vid fyra aktiviteter; en gymnastikgrupp samt en privat balettskola i Viksäng och två grupper kursdeltagare, en i Viksäng och en i Andersberg. I det ena fallet hindrades intervjuaren av en vaktmästare från att få tillträde till lokalen. I ett annat fall berodde bortfallet på en negativ inställning hos ledaren. För övrigt var det någon eller några av deltagarna som inte ville delta och deras inställning smittade av sig på övriga deltagare.

2.7 Bearbetning av materialet

Vid bearbetningen av materialet gjordes inget försök att identifiera de personer, som ägnat sig åt flera olika aktiviteter. Då en person ägnat sig åt en och samma aktivitet båda dagarna registrerades emellertid detta.

En del information, speciellt från enkätformuläret, har över huvudtaget inte utnyttjats. Anledningen till detta är främst att deltagarantalet vid vissa aktiviteter varit så litet att någon analys inte varit meningsfull.

Besökarnas bostadsadresser översattes till koordinater¹⁾. Socialgruppsstillhörighet²⁾ fastställdes för de personer, som intervjuats enligt B-formuläret (åldrarna 10-20 år), med hjälp av faderns yrke (för faderlösa, moderns yrke). För besökare som besvarat enkäten (21-åringar och äldre) användes det egna yrket om personen ifråga var ensamstående. För gifta eller sammanboende personer användes en kombination av bådars yrke och grad av förvärvsarbete. Yrket hos den part, som hade den högsta graden av förvärvsarbete (heltid, deltid, ej förvärvsarbete) fick bestämma besökarens socialgruppsstillhörighet. Om båda parterna förvärvsarbetade lika

-
- 1) Koordinaterna användes vid områdes- och avståndsbestämningar. I avståndsanalysen använde vi oss konsekvent av fågelvägsavståndet som visserligen är en underskattning av gångvägsavståndet men som, åtminstone för boende i respektive områdes flerfamiljshus, korrelerar utomordentligt väl med detta.
 - 2) Vid socialgruppskodningen utnyttjade vi ett kodschema som använts i studier inom sociologiska institutionen och som hållits aktuellt av professor Carl-Gunnar Jansson. Socialgruppsindelningen grundar sig här på skilda yrkens krav på utbildning och genomsnittliga inkomster samt yrkesställning.

mycket gick man efter mannens yrke. Svaren på den öppna fråga, som ställdes till alla besökare från 10 år och äldre, angående synpunkter på och önskemål om fritidsverksamhet inom området kodades enligt ett klassificeringsschema (bilaga 4), som byggde på ett stickprov ur varje område.

2.8 Disposition av resultatredovisningen

Beskrivning av fritidssektorns organisation och omfattning på kommunal nivå ges i bilaga 1 för de studerade kommunerna Halmstad, Västerås och Gävle.

Beskrivning av områdets allmänna egenskaper, av utbudet av fritidsservice i respektive område generellt och för de båda undersökningsdagarna samt de boendes användning av detta serviceutbud redovisas i här nämnd ordning för ett område i taget (kapitel 3-6). Vart och ett av dessa kapitel kan läsas som en separat, avslutad uppsats.

Sammanfattande och jämförande beskrivning av områdenas allmänna egenskaper och av tillgången på service ges i kapitel 7. I kapitel 8 görs en jämförande beskrivning och analys av likheter och olikheter mellan studerade områden i användningen av denna fritidsservice.

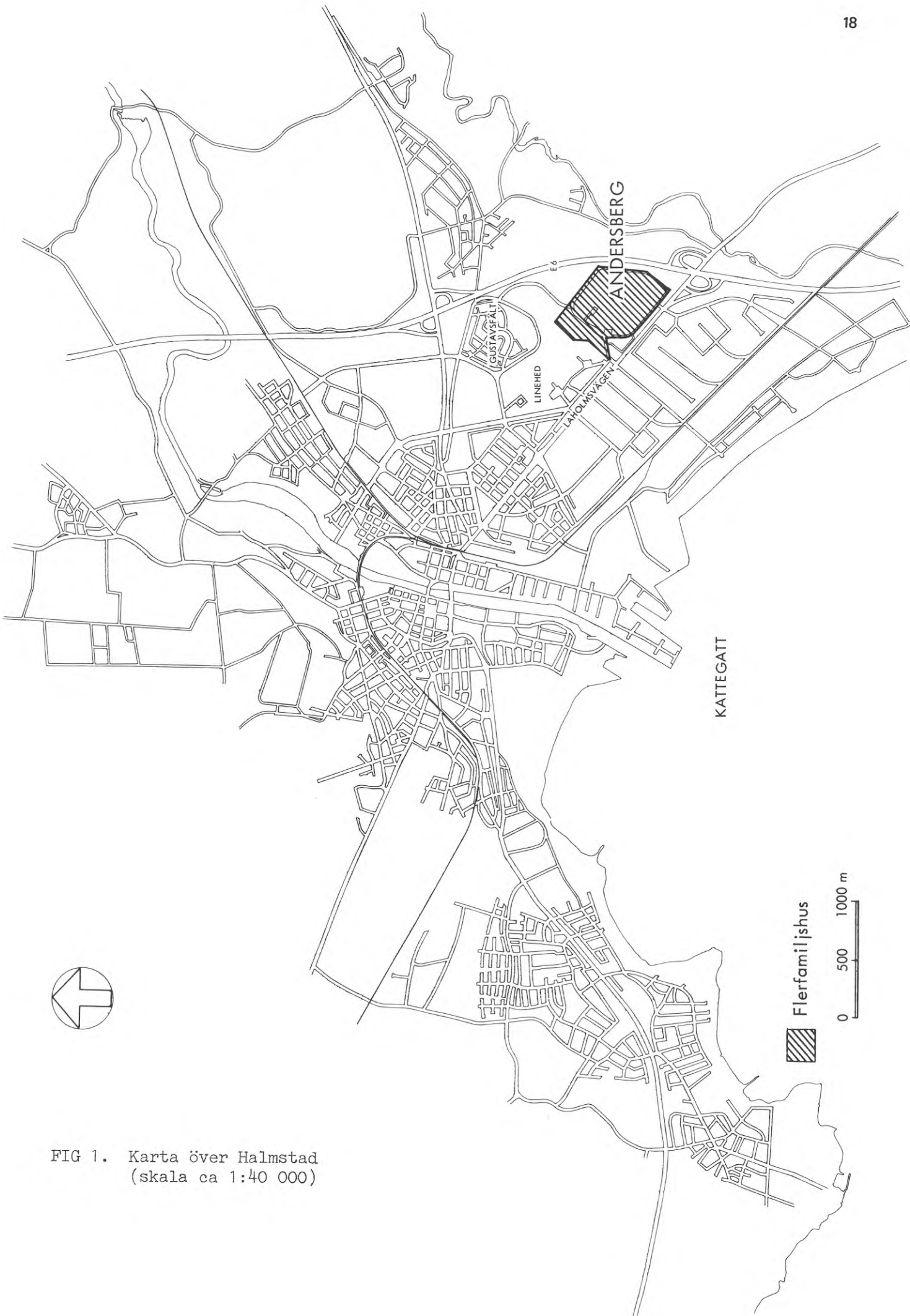

FIG 1. Karta över Halmstad
(skala ca 1:40 000)

3 ANDERSBERG

3.1 Områdets allmänna egenskaper

Andersberg är beläget ca 3 km sydöst om Halmstad centrum. Det avgränsas i öster av motorleden E 6, i väster och norr av bostadsområdena Linehed och Gustavsfält samt i söder av Laholmsvägen. Andersbergs läge framgår av fig 1.

Området började bebyggas år 1965 och var vid tiden för undersökningen (april 1970) inte helt färdigställt. De sista inflyttningarna skedde under hösten 1970. Byggherre var det kommunala Halmstads Fastighetsbolag. Området består av fyra kvarter; kv Hjäalten, Hjälmén, Hjässan och Hjulet (fig 2). Dessa omgärdar ett område med skola och grönområde. Inom Hjässan har, i anslutning till grönområdet, ett stadsdelscentrum uppförts. En ringväg omsluter kvarteren Hjäalten och Hjässan samt skol- och grönområde. Övriga kvarter ligger omedelbart utanför ringvägen.

Området är bebyggt med enbart flerfamiljs hyreshus. Husen är till övervägande del byggda i L-form och placerade så att varje hus och varje lägenhet skall ha en tyst och en bullrig sida. Man har skapat två typer av gårdar; dels kringbyggda, tysta gårdar, dels öppna, bullriga gårdar. De senare rymmer parkeringsplatser och piskställningar. Mot dessa vetter också husens entréer. Innanför "gårdshusen" ligger en rad hus, som avgränsar den övriga bebyggelsen från den gemensamma grönytan. Mellan dessa hus och gårdshusen bildas långa "korridorgårdar".

Bostadshusen är 35 st till antalet, 4 st åttavåningshus och 31 st trevåningshus. Dessutom finns 7 st särskilda byggnader innehållande tvättstugor med tork- och mangelrum. Antalet lägenheter är 1 595 st (inklusive de lägenheter som ej var färdigställda vid undersökningstillfället). Andelen smålägenheter, dvs lägenheter med 1 rum eller 2 rum och kokvrå, är 16 procent. Tyngdpunkten ligger på lägenheter med 3 rum och kök; dessa utgör 41 procent av hela beståndet. Som prisexempel kan nämnas att månadshyran för en trea var ca 400 kronor vid undersökningstillfället. Småbarnslekplatser finns i anslutning till varje hus¹⁾. En del av dessa lekplatser är belägna intill parkeringsdäcken och således utsatta för bilavgaser. Det tidigare nämnda grönområdet är planerat som ett stort lekfält. Vid tiden för undersökningen var emellertid ingenting iordningställt. Grönytorna användes som uppläggningsplats för byggnadsmaterial.

Områdets skola, Andersbergsskolan, innefattar låg- och mellanstadium. Undervisning har pågått sedan läsåret 1969/70. Dessförinnan var man hänvisad till Linehedsskolan i det angränsande området Linehed. Områdets högstadie- och fackskoleelever går i Östergårdsskolan, belägen i norra Linehed.

Daghemsplatser saknades vid undersökningstillfället helt i området. En barnstuga med daghem (60 platser) och fritidshem (15 platser) planerades emellertid och beräknades vara klar hösten 1970.

1) En studie av utnyttjandet av markutrymmena i bl a bostadsområdena Andersberg och Vallby har redovisats i Mårtensson, B G, 1973, Markutrymmen i fem bostadsområden - användning och utformning. (Statens institut för byggnadsforskning.) Rapport 26:1973. Stockholm.

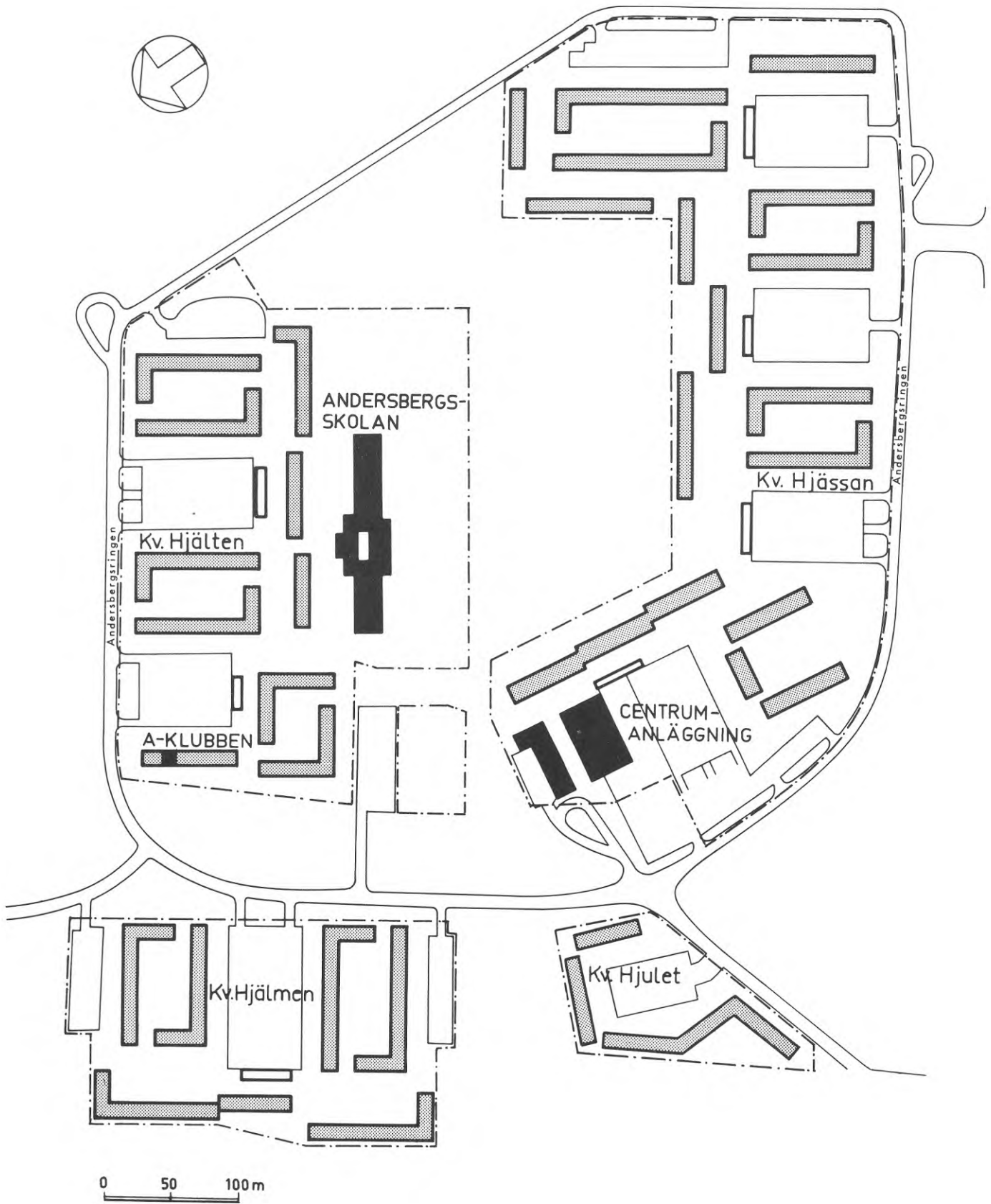

FIG 2. Andersberg
(skala ca 1:4 000)

En kommunal lekskola fanns, inrymd i en vanlig lägenhet om fyra rum. Man hade där en förmiddags- och en eftermiddagsgrupp med vardera 20 barn. Det bör påpekas att det i hela Halmstad bara fanns tre barndaghem vid denna tid. Bristsituationen var således inte något speciellt för Andersberg.

Landstingets barnavårdscentral disponerade en lokal i Andersbergs centrum och hade där mottagning två dagar i veckan. Detaljhandel och hantverksservice är samlad till områdets centrumanläggning. Där finns också en kyrka, Andersbergskyrkan, samt fritidslokaler.

Området är planerat för ca 4 000 personer. Vid undersökningstillfället bodde där omkring 4 500 personer. Inflyttningen var då inte helt avslutad. Befolkningen var mycket ung; ca 40 procent av de boende var vid 1969 års utgång mellan 21 och 34 år gamla och 22 procent var barn under 7 år (TAB 1). Enligt uppgift ur mantalslängderna var 31 procent av hushållen enpersonshushåll. Då är att märka att hemmaboende barn över 18 år samt sammanboende men ogifta personer är registrerade som egen hushållsföreståndare. Den verkliga siffran kan därför förmodas vara mindre. Ca 10 procent av de boende var utländska medborgare. Av dessa var 29 procent finländare, 24 procent danskar och 20 procent jugoslaver.

TAB 1. Boende i Andersberg. Siffrorna utgör bedömningar på grundval av mantalslängder för delar av området.

Ålder	män	kvinnor	Hela området
67-	13	22	35
45-66	191	163	354
35-44	247	235	482
21-34	866	947	1813
16-20	95	154	249
13-15	71	79	150
10-12	93	92	185
7- 9	135	132	267
0- 6	517	485	1002
Totalt	2228	2309	4537

Andersberg har kritiserats i pressen för dålig planering. I Hallandsposten har ett flertal artiklar publicerats om förstörelse, överfall och busliv i området.

3.2 Fritidsverksamhet

3.2.1 Hyresgästernas fritidsverksamhet

Stommen i den fritidsverksamhet, som fanns i området under våren 1970, utgjordes av "Hyresgästernas Fritidsverksamhet", en fritidskommitté med Hyresgästföreningen och Halmstad Fastighetsbolag som drivande krafter. Fastighetsbolaget hade upplåtit områdets skydds-

rum samt en del källarlokalerna och fritidskommittén handhade utnyttningen av dessa lokaler. Kommittén arrangerade årligen en midsommarfest samt ett blomstertåg för boende i Andersberg och Linehed. Under sommaren hade man en "Putte- och Knattiserie" i fotboll. Under vintern iordningställde man isbana och isslinga. Som exempel på mera tillfälliga arrangemang kan nämnas pensionärsresor, poängpromenader, utställningsverksamhet samt filmvisningar, de senare under våren i samarbete med ABF och Unga Örnar. Dessa visningar var uppbyggda kring filmer om "Barnen i Bullerbyn" och kallades rätt och slätt för "Bullerbyaftnar.

Hyresgästernas Fritidsverksamhet drev i egen regi en ungdomsgårdslignande verksamhet, kallad Andersbergsklubben. Verksamheten startade hösten 1966 och hade alltsedan dess drivits med hjälp av frivillig och oavlönad personal, främst ett gift par, bosatt i Andersberg. Som lokal använde man ett källarutrymme bestående av en större och en mindre lokal. Möbler och inredning hade man fått ihop genom insamlingsaktioner bland de boende i området, firmor och olika organisationer. Klubbens besökare delades in i två grupper, barn i åldern 7 till 11 år och barn och ungdom från 11 år och uppåt. För medlemskap krävdes en årsavgift om 5 kronor. Klubben var öppen alla dagar utom lördag från kl 1500 till kl 2200 (2300 på söndagar). Ungdomarna i den äldre åldersgruppen kom först kl 1930. Bland klubbens fasta aktiviteter var bridge, gymnastik, dans- och målarkvällar. I övrigt träffades man, samtalade, lyssnade på musik, spelade bordtennis och dansade till grammofon. Bland klubbtagarna fanns en del "problemungdomar", vilket föranledde ett visst samarbete med polisen. Klubbens ledare måste ofta rycka in med privata hjälpinsatser för enskilda ungdomar.

Övriga aktiviteter i områdets skyddsrum och källarlokalerna var t ex miniracing, stödd av Hyresgästernas Fritidsverksamhet. Ungdomarna hade själva byggt banorna. De tjeckiska invandrarna hade fått en lokal, som man använde som samlingsplats och där man ägnade sig åt aktiviteter som schack och bordtennis. Andra lokaler disponerades av SSU, Nyhems Scoutkår, Blåvingar och en orienteringsklubb. Tidigare hade där funnits en tyngdlyftningsklubb och en förening för sändaramatörer, men på grund av bristande intresse från de boendes sida hade man måst lägga ner verksamheten. Sändaramatörerna hade varit direkt verksamma under Halmstad Fritidsnämnd.

Fritidskommittén hade gjort vissa försök att aktivera de boende. Man hade bl a försökt få föräldrarna att medverka som ledare av viss verksamhet. Föräldrahjälp förutsattes även till skötseln av den bygglekplats som under en begränsad tid fanns på området. Dessvärre hade dessa initiativ inte gett någon utdelning. Man hade också försökt skapa kontakt mellan de boende, främst inom varje trapphus. Man ville skapa en trivselförening. En sådan existerade också vid undersökningstillfället, men den förde en tyngande tillvaro.

3.2.2 Kommunal fritidsverksamhet

De kommunala insatserna på fritidsområdet var blygsamma. Halmstad Fritidsnämnd förfogade över en samlingsal för ca 125 personer. Lokalen, belägen i Andersbergs centrum, var utrustad med kök och några små studierum. Fr o m den 1.1.1970 disponerade Fritidsnämnden också Andersbergsskolans två gymnastiksalar. Salarna med

måtten 16 x 10 meter hyrdes ut till klubbar och föreningar. Lämplig verksamhet var badminton, basket, korgboll, volleyboll och motionsgymnastik. I anslutning till salarna fanns en bastu. Bland dem som utnyttjade gymnastiksalarna var Halmstad Kvinnliga Gymnastikförening, som var direkt understödd av fritidsnämnden. Någon egen ungdomsverksamhet förutom sändaramatörerna hade fritidsnämnden inte haft förrän april 1970. Då skulle man starta Miniklubben med verksamhet för barn mellan 5 och 10 år, och Juniorklubben för barn och ungdom mellan 11 och 15 år. Man hade tänkt sig sex grupper med begränsat deltagarantal. Förhandsanmälan krävdes således. Vid undersökningstillfället hade Miniklubben startat sin verksamhet. Juniorklubbens start, däremot, var skjuten på framtiden eftersom man inte hade fått ett tillräckligt antal anmälningar. En viss konkurrens tycks ha funnits mellan fritidsnämnden och Andersbergs Fritidsverksamhet. I Östergård och på Linehed drev fritidsnämnden en del verksamhet avsedd för Andersbergsungdomar; gammeldans i Linehedsskolan och badminton, maskinskrivning och sömnad i Östergårdsskolan.

Parkförvaltningen hade vid ett par tillfällen försökt driva bygglekverksamhet i Andersberg. Det innebar att man anskaffade virke. Några ledare hade man emellertid inte. Vid två tillfällen brändes bygglekplatsen ner till grunden. Dessutom hände det att "hyddorna" ockuperades av sniffande ungdomar, vilket hade till följd att man lade ner verksamheten.

3.2.3 Övrig fritidsverksamhet

ABF hade en lokalavdelning i Andersbergs centrum med tillgång till fem studiesalar, kök och förvaringsutrymmen. Under hösten 1969 introducerades ett omfattande kursprogram, avsett för Andersbergsborna. Flertalet av de planerade kurserna kom aldrig till stånd p g a bristande intresse. Av de kurser som startade måste några läggas ned efter bara ett par sammankomster. Den enda verksamhet som hade slagit riktigt väl ut, var musikundervisningen, som samlat så många deltagare att man hade fått anställa två musiklärare på heltid.

Andersbergskyrkan hade en ganska omfattande fritidsverksamhet; Kyrkans småbarnsskola, Lillfylkingarna för barn i åldern 8-10 år, Ansgarsflickorna för flickor mellan 10 och 14 år, Pensionärsringen och Trivselringen.

Unga Örnar hade verksamhet i fritidsnämndens samlingslokal i Andersbergs centrum.

Det sammanfattande intrycket av fritidsverksamheten i Andersberg är att antalet lokaler, direkt anpassade för fritidsverksamhet, var otillräckligt, att de kommunala insatserna var obetydliga och att området för övrigt var ganska väl tillgodosett vad beträffar fritidsverksamhet.

3.3 Fritidsverksamheter undersökningdagarna

Andersbergsklubben var öppen båda dagarna fr o m kl 1500 då de yngsta barnen kom. Under måndagen vistades man hela tiden i Andersbergsklubbens lokaler. På tisdagen hade man bl a gymnastik i

Andersbergsskolans gymnastiksal på programmet. Andra aktiviteter för barn var barngymnastik och miniracing på måndagen och Miniklubben, Unga Örnar och scouting på tisdagen. Dessutom pågick ABF:s musikskola (piano) hela dagen både måndag och tisdag. Miniklubben började sin verksamhet kl 1600, övriga aktiviteter utom musikskolan kl 1700 eller senare. Barngymnastiken var förlagd till Andersbergsskolans gymnastiksal, Miniklubben, Unga Örnar och Musikskolan till Fritidsnämndens och ABF:s lokaler i områdets centrumanläggning. Scoutgruppen, som var Andersbergskyrkans verksamhet för flickor mellan 10 och 14 år (Ansgarsflickorna) höll till i Andersbergskyrkan.

För vuxna fanns dels motionsgymnastik för kvinnor, dels kursverksamhet (sömnad - 2 grupper, tyska - 1 grupp, engelska - 1 grupp och "Ditt val 70" - 2 grupper). För motionsgymnastiken, som var förlagd till Andersbergsskolans gymnastiksal, ansvarade Halmstad Kvinnliga Gymnastiksällskap, för kursverksamheten ABF. All kursverksamhet var förlagd till ABF:s lokaler i Andersbergs centrum. Såväl motionsgymnastik som kursverksamhet pågick både dagarna.

Centrumanläggningen med Andersbergskyrkan samt Fritidsnämndens och ABF:s lokaler, Andersbergsskolan och Andersbergsklubbens lokaler finns utmärkta på fig 2.

3.4 Resultat av intervjuundersökningen

3.4.1 Öppen verksamhet för barn och ungdom

Som tidigare nämnts var det "Hyresgästernas Fritidsverksamhet" som med Andersbergsklubben stod för områdets enda öppna barn- och ungdomsverksamhet. Klubben var öppen båda undersökningsdagarna. Den enda fasta verksamhet som förekom var gymnastik under tisdagen. Majoriteten av klubbens besökare var enligt uppgift från ledarna mellan 7 och 18 år. Antalet boende mellan 7 och 15 år var ca 600 st och mellan 7 och 20 år ca 850 st. Medianavståndet för de boende till klubblokalen var ca 190 meter. Detta mått, medianavståndet, kommer att utnyttjas i fortsättningen som ett sammanfattande mått på lokalens läge i förhållande till de boende i området. På samma sätt beräknas i många sammanhang motsvarande värde för dem som faktiskt besökt lokalen. Skillnaden mellan medianavståndet till samtliga boende i området och till de besökande utgör en grov uppskattning av den betydelse en lokals placering i området har för dess användningsmönster. Ju större skillnaden är desto mer påverkas benägenheten att besöka lokalen av hur långt från den man bor.

Under måndagen besöktes Andersbergsklubben av 41 personer. Av dessa återkom 29 st under tisdagen, då det totala antalet besökare var 42 st. 47 personer intervjuades enligt B-formuläret (avsett för åldrarna 10-20 år), de övriga sju enligt C-formuläret (barn under 10 år). Majoriteten av besökarna (72 procent) var 10-15 år, tio st var yngre och fem st äldre. Av samtliga Andersbergsbarn mellan 10 och 15 år besökte 10 procent Andersbergsklubben under undersökningsperioden. Motsvarande siffra för åldersgruppen 16-20 år var 1 procent. Av det totala antalet boende mellan 10 och 20 år deltog 6 procent i verksamheten. Pojkarna dominerade bland 10-åringar och äldre. TAB 2 visar besökarnas fördelning på kön och ålder.

TAB 2. Deltagare i Andersbergsklubbens verksamhet, fördelade på kön och ålder.

Kön	Åldersgrupp					Totalt
	-7 år	7-9	10-12	13-15	16-	
pojkar	2	3	13	14	4	36
flickor	0	5	6	6	1	18
Totalt	2	8	19	20	5	54

Bland deltagarna fanns 46 Andersbergsbarn och åtta barn med annan bostadsadress. Av de senare var sex st bosatta i det angränsande området Linehed. Medianavståndet för Andersbergsborna som besökte klubben var kortare än motsvarande avstånd för samtliga boende, 135 meter mot 190 meter. Detta betyder att sannolikheten för deltagande i klubbens verksamhet är mindre för boende längre från lokalen än för närboende.

Som vi har sett dominerade pojkarna den öppna verksamheten. Bland Andersbergabor i åldern 10-15 år var det 8 procent av flickorna och 13 procent av pojkarna som deltog i verksamheten. Av de åtta deltagare som ej var bosatta i Andersberg var alla utom en pojkar. Dessa resultat kan tolkas som att pojkar uppskattar denna typ av verksamhet mera och/eller är mera rörliga än flickor.

Uppgift om socialgrupp finns för de barn, som intervjuats enligt B-formuläret. Av dessa tillhörde 73 procent socialgrupp 3, som sålunda är något överrepresenterad.

Alla besökande Andersbergsbarn från 10 och uppåt lämnade synpunkter på sådan fritidsverksamhet som man ville ha i området. Det vanligaste önskemålet bland pojkarna var motorcrossbana. Flickorna önskade sig först och främst diskotek och biograf. Biobesök var för övrigt den aktivitet som de flesta hade ägnat sig åt vid sitt senaste besök i innerstaden. Detta besök hade för 30 procent av de intervjuade ägt rum för mindre än tre dagar sedan och för 38 procent inom den senaste veckan. Åtta personer kunde inte minnas vad de hade ägnat sig åt.

3.4.2 Övrig verksamhet för barn och ungdom

Måndagens barn- och ungdomsverksamhet bestod förutom av Andersbergsklubbens aktiviteter av ABF:s Musikskola (piano), barngymnastik och miniracing. På tisdagen startade Miniklubben sin verksamhet med lekar och pyssel för barn i åldrarna fem t o m tio år. Senare på kvällen höll Unga Örnar till i samma lokal. Kyrkan hade scoutverksamhet för flickor (Ansgarsflickorna) och ABF musikskola (musikskolan pågick hela veckan, måndag t o m fredag).

Med undantag för barngymnastik och miniracing var all fritidsverksamhet förlagd till Andersbergs centrum. Barngymnastiken höll till i en av Andersbergsskolans gymnastiksalor och miniracingen i en källarlokal i området. Medianavståndet från Andersbergbornas bostäder till centrum var ca 280 meter och till Andersbergsskolan ca 330 meter.

I Musikskolans pianoundervisning deltog 45 personer från sju år och upp till 20. Av dessa var endast sex st pojkar. Köns- och åldersfördelning framgår av TAB 3. Av de 45 eleverna var fem st bosatta i Andersberg. Övriga kom från andra delar av staden. Här fungerade av praktiska skäl de två musiklärarna som intervjuare. För enkelhetens skull använde dessa hela tiden B-formuläret, trots att några få elever var yngre än tio år.

TAB 3. Deltagare i Musikskola fördelade på kön och ålder.

Kön	Åldersgrupp				ej uppgift	Totalt
	7-9 år	10-12	13-15	16-20		
pojkar	2	2		2		6
flickor	4	15	11	8	1	39
Totalt	6	17	11	10	1	45

I barngymnastiken deltog 39 barn varav drygt hälften (54 procent) var i skolåldern. Nio barn intervjuades enligt B-formuläret, de övriga enligt C-formuläret. Av deltagarna var nio st pojkar, alla tillhörande den yngsta åldersgruppen, barn som inte börjat skolan. Köns- och åldersfördelning framgår av TAB 4. 22 barn var bosatta i Andersberg, alla övriga i de angränsande områdena Linehed, Östergård och Gustavsfält. Medianavståndet för Andersbergsbarnen var 325 meter, alltså detsamma som medianavståndet till bostäderna. Man tycks sålunda inte vara speciellt avståndskänslig.

TAB 4. Deltagare i barngymnastik fördelade på kön och ålder, ANDERSBERG.

Kön	Åldersgrupp			Totalt
	-7 år	7-9	10-12	
pojkar	9			9
flickor	9	14	7	30
Totalt	18	14	7	39

Endast en pojke, ej bosatt i Andersberg, ägnade sig i all ensamhet åt miniracing.

32 barn, 19 pojkar och 13 flickor, besökte den nystartade Miniklubben och ägnade sig bl a åt sånglekar. Av dessa var 14 st (44 procent) i skolåldern. Köns- och åldersfördelning framgår av TAB 5. Alla utom ett av barnen var bosatta i Andersberg. Medianavståndet för deltagande Andersbergsbarn var 320 meter, således längre än medianavståndet för samtliga boende (280 meter).

TAB 5. Deltagare i Miniklubbens verksamhet fördelade på kön och ålder, ANDERSBERG

Kön	Åldersgrupp			Totalt
	-7 år	7-9	10- år	
pojkar	11	6	2	19
flickor	7	5	1	13
Totalt	18	11	3	32

I Unga Örnars verksamhet deltog 21 barn, fem pojkar och 16 flickor. De flesta (16 st) var mellan sju och nio år gamla. 18 barn gick i skolan. Två personer intervjuades enligt B-formuläret, de övriga enligt C-formuläret. Alla utom tre bodde i Andersberg. Medianavståndet för de deltagande Andersbergsbarnen var ca 255 meter, således något kortare än medianavståndet för samtliga boende (280 meter).

18 Ansgarsflickor samlades i Andersbergskyrkan under tisdagen. Tio flickor var mellan 10 och 12 år gamla, tre var yngre och fem äldre. Alla intervjuades enligt B-formuläret. Sex barn var bosatta i Andersberg. För övrigt var upptagningsområdet stort; tio flickor hade minst en kilometers avstånd mellan bostaden och Andersbergs centrum.

Av de aktiviteter som beskrivits här var det två, Miniklubben och Unga Örnar, som var typiska områdesaktiviteter; nästan samtliga deltagare var bosatta i Andersberg. I barngymnastiken var 56 procent av barnen Andersbergabor medan de övriga deltagarna kom från angränsande områden. Musikskolan och i viss mån även kyrkans scoutverksamhet hade hela Halmstad som upptagningsområde. De Andersbergsbarn som ägnade sig åt pianolektioner och scoutverksamhet var så få, att någon avståndsanalys inte är möjlig. För övriga aktiviteter gäller att närboende barn var överrepresenterade endast i Unga Örnars verksamhet men det så litet, att det knappast är signifikant. Att döma av dessa resultat skulle avståndskänsligheten även för relativt små barn vara tämligen liten för den här typen av programverksamhet.

Uppgift om socialgrupp finns endast för de barn som intervjuats enligt B-formuläret. Av Ansgarsflickorna tillhörde 78 procent socialgrupp 3. Motsvarande siffra för Musikskolans elever var 28 procent. Dessa uppgifter gäller deltagare över 10 år.

3.4.3 Övrig verksamhet för barn och vuxna

Halmstad Kvinnliga Gymnastikförening arrangerade motionsgymnastik i Andersbergsskolans gymnastikhall båda undersökningsdagarna. För övrigt kunde man ägna sig åt kursverksamhet under ledning av ABF och i ABF:s studiesalar i Andersbergs centrum. De kurser som bjöds var; sömnad - 2 grupper, tyska - 1 grupp, engelska - 1 grupp och "Ditt val 70" - 2 grupper. "Ditt val 70" var en orienteringskurs inför valet. Någon icke åldersbunden verksamhet fanns således inte. Även om någon undre åldersgräns inte hade satts för deltagande i motionsgymnastik och kursverksamhet så riktade sig dessa verksamheter till vuxna människor. Medianavståndet till centrum och Andersbergsskolans gymnastikhall var för de boende ca 280 resp 330 meter.

I motionsgymnastiken deltog 34 kvinnor. Majoriteten, 22 st, var mellan 21 och 34 år, de övriga äldre. 27 personer bodde i Andersberg, de övriga sju i Linehed, Östergård och Gustavsfält. Medianavståndet var ca 300 meter, dvs ungefär detsamma som medianavståndet för samtliga boende.

22 Andersbergabor besvarade frågan om senaste kvällsbesök i innerstaden. Av dessa var det 64 procent som inte hade gjort något sådant besök under de senaste två veckorna. För många låg det sista besöket så långt tillbaka i tiden, att man inte kunde minnas vad man då hade ägnat sig åt. För de övriga var biobesök den vanligaste aktiviteten.

I sömnadskursen deltog 14 kvinnor, de flesta (elva st) mellan 21 och 34 år gamla. Tre deltagare var bosatta i Andersberg, fem st i angränsande områden och sex i den övriga staden. Anslutningen till språkkurserna var dålig. Till kursen i tyska kom fyra personer, till kursen i engelska anlände en kursdeltagare men ingen lärare. I "Ditt val 70" deltog sammanlagt 15 personer, dock ingen från Andersberg. Deltagarna i den första gruppen var samtliga valombudsmän.

TAB 6. Utnyttjande av fritidsserviceutbudet i Andersberg.

Verksamhet	Besökare en el båda dagarna	Undersök- ningsdag		Ålder		Kön		Bostad i	
		månd	tisd	0-16	16-	m	kv	Anders- berg	annat område
Andersbergs- klubben	54	41	42	49	5	36	18	46	8
Musikskola	45	24	21	35	10	6	39	5	40
Barngymnastik	39	39	-	39	0	9	30	22	17
Miniracing	1	1	-	1	0	1	0	0	1
Miniklubben	32	-	32	32	0	19	13	31	1
Unga örnar	21	-	21	21	0	5	16	18	3
Ansgarsflickor	18	-	18	18	0	0	18	6	12
Motionsgymnastik	34	27	7	0	34	0	34	27	7
Sömnadskurs	14	7	7	0	14	0	14	3	11
Språkkurser	4	0	4	0	5	1	3	3	1
Ditt val 70, kurs	15	8	7	0	15	7	8	0	15

4.1 Områdets allmänna egenskaper

Södra Vallby, den del av Vallby som utgjorde det egentliga undersökningsområdet, är beläget 2 till 3 km nordväst om Västerås centrum. Strax norr om Södra Vallby ligger Norra Vallby, ett väl avgränsat småhusområde som vid tiden för undersökningen inte var helt utbyggt. Vallby har ett något isolerat läge, då motorleden E 18 skär av området från den övriga staden. Det närmsta bostadsområdet är Pettersberg. Vallbys läge framgår av FIG 3.

Södra Vallby började bebyggas i juni månad 1965 och var färdigställt i maj 1969. Byggherre var det kommunala Byggnads AB Mimer. Bostadsbebyggelsen är indelad i fyra kvarter; kv Enkelstugan, Allmogekulturen, Antikvarien och Parstugan (FIG 4). Dessa omgärdar ett område med stadsdelscentrum, barnstugor, skola samt grönområde. Området begränsas i öster, söder och väster av matargator, vilka är förbundna med områdets bostadsgator. Trafiken är uppdelad i ett inre gång- och cykeltrafiksystem och ett yttre motortrafiksystem.

Husbeståndet utgörs av 76 st trevånings bostadshus med hyreslägenheter. Dessutom finns två st servicehus med tvättstugor, studiesalar och hobbyrum. I ett av servicehusen finns bastu med vilrum och motionslokal med redskap. Bostadshusen inom varje kvarter är placerade så att entréerna är vända mot gård och gångvägar medan husens baksida vetter mot bostadsgator och vägar för servicetrafik. Vad lägenheterna beträffar ligger kök och balkonger på gårdsidan. Antalet lägenheter är 1 450 st. Andelen smålägenheter, dvs lägenheter med 1 rum eller 2 rum och kokvrå, är 16 procent. Tyngdpunkten ligger på lägenheter med 2 rum och kök (39 procent) och 3 rum och kök (38 procent). 42 lägenheter (3 procent) är handikapplägenheter med speciell utrustning. Som prisexempel kan nämnas att månadshyran för en tvåa och en trea våren 1970 var ca 400 respektive 450 kronor.

Anläggningar för småbarnslek finns i form av lekgårdar, belägna i direkt anslutning till de gångvägar som löper längs bostadsentréerna. Lekplatser finns också på det centrala grönområdet, där även Parkleken har lokaler och i anslutning till dessa bordtennisbord och uppmålade lektrutor på marken. För både barn och vuxna finns en simbassäng med måtten 10 x 22 meter, belägen på grönområdet. Bassängen är i första hand avsedd för dem som bor inom Södra Vallby och driftskostnaderna tas ut på hyrorerna. På grönområdet finns också inhägnad bollplan och tennisbana. Staden har även projekterat en stadsdelsidrottsplats för de västra stadsdelarna med stor fotbollsplan, omgiven av minst fyra löparbanor, en fotbollsplan med uppvärmning underifrån, två vanliga fotbollsplaner på gräs, en asfaltsyta för basketboll och badminton samt konstfrusna ishockey- och curlingbanor. Ingenting av detta var färdigställt våren 1970.

Områdets skola, Vallbyskolan, innefattar låg- och mellanstadium. Vallbys högstadiel elever är hänvisade till Pettersberg.

Området är väl tillgodosett vad beträffar barnstugor. Någon daghemskö fanns inte vid undersökningstillfället. Antalet barn, som

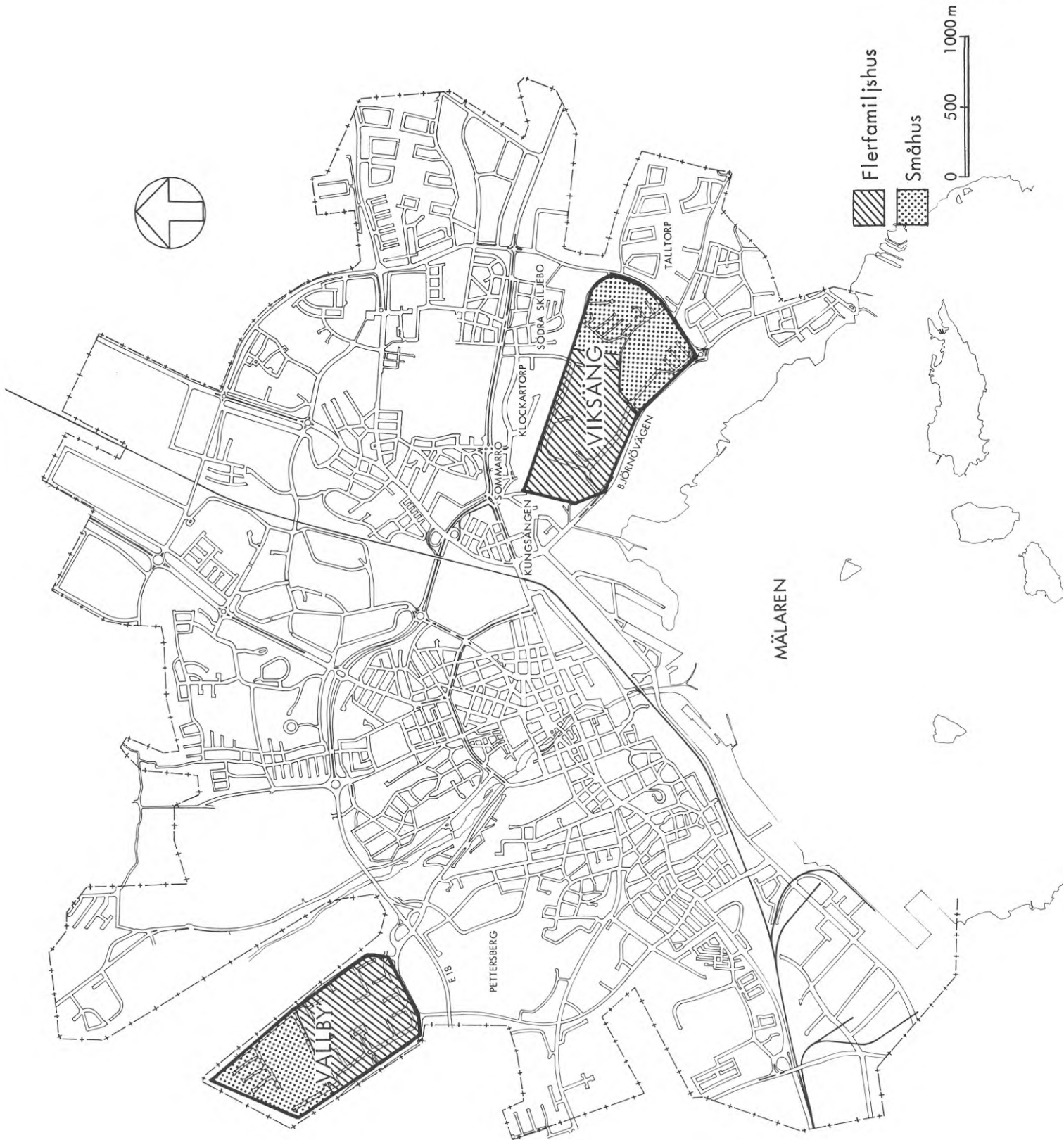

FIG 3. Karta över Västerås
(skala ca 1:40 000)

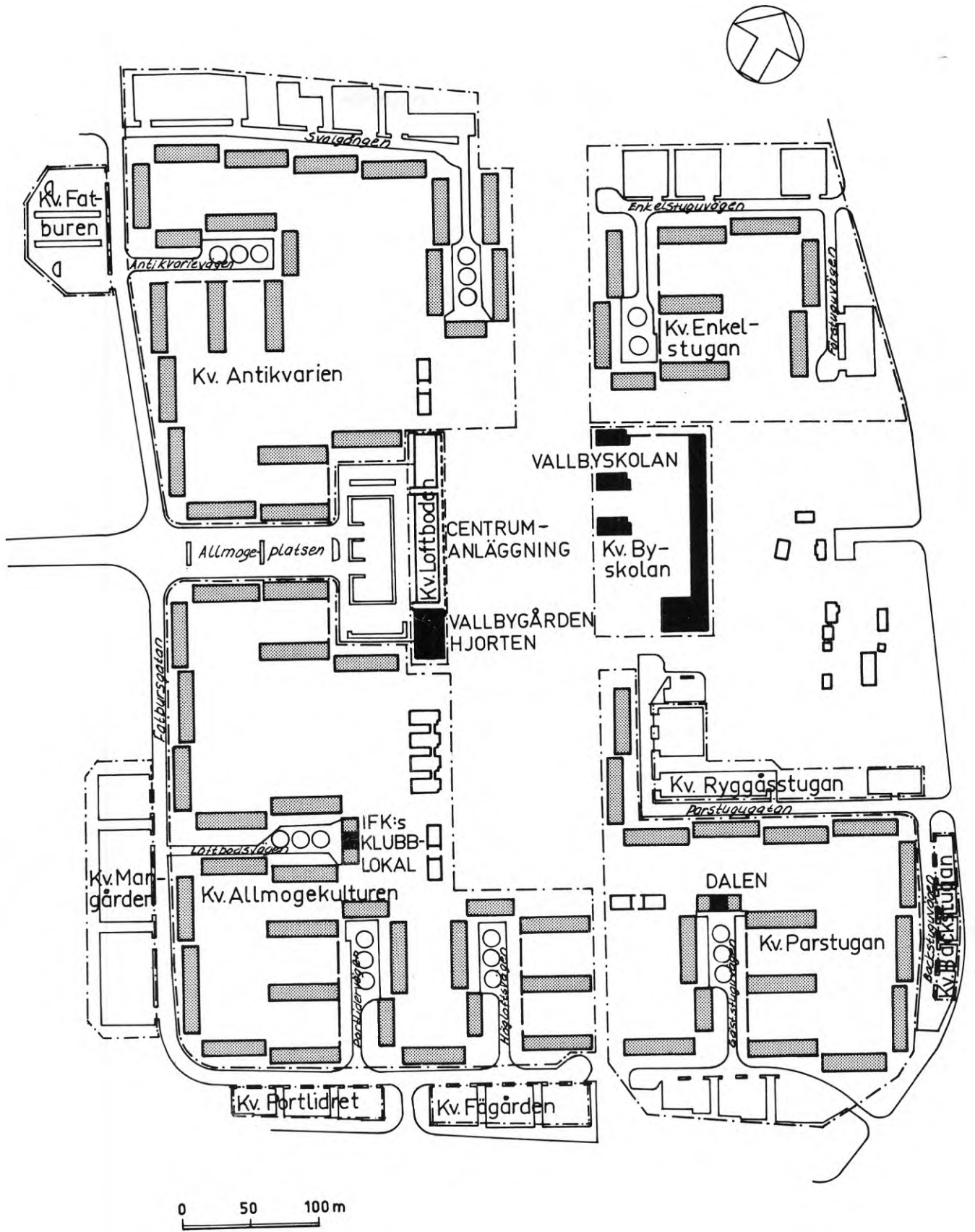

FIG 4. Vallby
(skala ca 1:4 000)

var placerade i daghem, var ca 100 st. Av dessa kom cirka 20 procent från andra områden än Vallby, främst Pettersberg. I områdets lekskolor gick 150 till 160 barn, alla från Vallby. Dessutom fanns fritidshem för ett fyrtiotal barn. Barnstugelokalerna är spridda över området, alla dock i Södra Vallby.

Detaljhandel och hantverksservice är samlad till centrumanläggningen. Där finns också merparten av områdets fritidslokaler.

Ca 4 100 personer bodde vid undersökningstillfället i Södra Vallby. Befolkningen var ung; ca 40 procent av de boende var vid 1969 års utgång mellan 21 och 34 år och drygt 20 procent var barn under 7 år (TAB 7). Enligt mantalslängderna var 37 procent av hushållen enpersonshushåll. Ca 14 procent av de boende var utländska medborgare. Bland dessa dominerade finländarna med 73 procent. Den näst största gruppen var italienare som utgjorde 8 procent av samtliga utlänningar.

TAB 7. Boende i Södra Vallby. Källa: mantalslängder

Ålder	Flerfamiljshus		Totalt
	män	kvinnor	
67-	31	24	55
45-66	134	132	266
35-44	177	166	343
21-34	797	775	1672
16-20	86	129	215
13-15	68	57	125
10-12	88	76	164
7- 9	136	113	249
0- 6	533	479	1012
Totalt	2050	2051	4101

4.2 Fritidsverksamhet

Fritidslokalerna i Vallby, som våren 1970, när undersökningen gjordes, var belägna i den södra delen (flerfamiljshusområdet), hade samplanerats med den övriga bebyggelsen och anpassats till sitt speciella syfte. I centrumanläggningen fanns en fritidsgård (Vallbygården) och en kvartersgård (Hjorten). Mindre centralt belägen var områdets andra kvartersgård (Dalen). För boende i Södra Vallby var skillnaden obetydlig men för villabefolkningen hade Hjorten det klart fördelaktigaste läget. För övrigt fanns ett klubbhem som förestods av Idrottsföreningen Kamraten (IFK) samt

de tidigare nämnda servicehusen, förvaltade av Mimerbolagen, som bl a innehöll studierum, hobbylokaler, klubbрум, bastu och motionslokal. Motionera kunde man också i Vallbyskolan med en gymnastiksal med måtten 9 x 17 meter att hyra. Salen lämpar sig för bl a basket, volleyboll och handboll. Nämnas bör också att Riksförbundet för utvecklingsstörda barn (FUB) hade en lokal i området, där det bl a fanns ett lekotek för de utvecklingsstörda barnen.

Vallbygården hade våren 1970 öppen verksamhet mellan kl 1800 och 2100 alla dagar utom lördag. Man disponerade bl a en cafélokal och ett mysarrum, dvs ett musikfritt rum med sköna kuddar och dämpad belysning. På programmet, som påverkades av klubbrådet där samtliga klubbmedlemmar hade närvaro- och yttranderätt, stod bl a kursverksamhet, filmvisning och diskotek som återkommande aktiviteter. Utöver den öppna verksamheten fanns på gården föreningar med barn- och ungdomsverksamhet, fritidshem (vardagar kl 0630-1800), middagsrastverksamhet (vardagar kl 1100-1300) samt barnfilmsmatiné på söndagarna. Kvartersgården Dalen hade som huvudman en idrottsförening, Svartådalens IK. Utöver den egna föreningsverksamheten hade man öppen verksamhet tre dagar i veckan mellan kl 1800 och 2100 (måndag, onsdag och fredag). Huvudmän för kvartersgården Hjorten var två handikapporganisationer, DHR och HCK. Lokalerna var handikappanpassade. Den öppna verksamheten var avsedd i första hand för barn och ungdom i hela Vallby men handikappade barn från hela Västerås var också välkomna att delta. I den egna klubbverksamheten hade man inte vågat ta steget ut och satsa på integrering. I Klubb Globen träffades handikappade ungdomar i åldern 15-30 år en gång i veckan. Lokalerna utnyttjades även av andra handikappaorganisationer. Som tidigare nämnts innehåller Södra Vallby ett antal handikapplägenheter. Även på andra sätt hade man försökt integrera olika minoriteter. På daghemmen vistades en del utvecklingsstörda barn tillsammans med de andra. För dessa och andra barn i samma situation var det tidigare nämnda lekoteket avsett.

Det har inte varit möjligt att kartlägga det totala aktivitetsutbudet under hela vårterminen på gårdarna och i de övriga lokalerna inom området. Bland kommunala aktiviteter kan nämnas "stadsdelsmotion". Stadsdelsmotionen innebar att man i olika stadsdelar upplät en lokal med motionsredskap och testcykel, i Vallbys fall IFK:s klubblokal, för allmänheten för fri motion utan ledare. Personal fanns emellertid på platsen för dem som önskade hjälp. Den vuxna befolkningen var för övrigt tämligen missgynnad. Kursverksamhet, som kanske annars är det vanligaste sysselsättningsalternativet i bostadsområden av denna typ, förekom inte alls. Däremot fanns fritidsverksamhet för vissa kategorier vuxna. De handikappade har redan nämnts. Pensionärer är en annan grupp. Sammanfattningsvis kan sägas att Vallby, åtminstone Södra Vallby, våren 1970 var väl tillgodosett vad beträffar fritidslokaler och att utbudet på organiserad fritidsverksamhet för barn och ungdom, även den föreningslösa ungdomen, var jämförelsevis stort.

Som tidigare nämnts var Vallby med det centrala grönområdet väl tillgodosett med avseende på yttre anordningar för lek och rekreation. På sommaren fanns kommunal parklek. Simbadet planerades inte i samband med bebyggelsen i övrigt vilket innebär att möjligheter till samlokalisering med andra aktiviteter i området inte kunnat utnyttjas. En samlokalisering med bastun hade t ex

kunnat innebära att badet varit användbart även under vinterhalvåret. Badanläggningen har för övrigt inom byggforskningsinstitutet ägnats en egen nyttjarstudie av samma typ som denna. Denna studie, "Utomhusbassäng i bostadsområdet Vallby - utformning och användning" har presenterats i ett informationsblad - B 6:1970. Att döma av de där uppmätta besökssiffrorna utnyttjades badet intensivt - delvis även av boende utanför Vallby.

Utanför bostadsområdet Vallby men på gångvägsavstånd ligger Vallby Friluftsmuseum, ett Skansen i miniatyr. Här kan man bl a se gammalt hantverk utövas. TBV arrangerade här en kurs i silversmide och metallslöjd.

4.3 Fritidsverksamheter undersökningsdagarna

Öppen verksamhet fanns båda dagarna på Vallbygården (fritidsgården), på kvartersgårdarna Dalen och Hjorten endast under måndagen. I gengäld var all den övriga barn- och ungdomsverksamhet som förekom under undersökningsperioden förlagd till tisdagen. Dock riktade den sig företrädesvis till yngre barn än de som deltar i kvartersgårdarnas öppna verksamhet och endast en av aktiviteterna, NTO:s juniorgrupp Snurran, var öppen för både pojkar och flickor. För övrigt fanns två gymnastikgrupper, ledda av Västerås GF, för flickor från 8 år och äldre samt IFK:s fritidsgrupp för flickor mellan 5 och 12 år. Västerås GF höll till i Vallbyskolans gymnastiksal och IFK:s fritidsgrupp i IFK:s egen klubblokal. NTO:s verksamhet, som var avsedd för barn mellan 7 och 12 år, var förlagd till Vallbygården.

För övrigt hade ABF pensionärsträff båda dagarna i Mimerbolagets lokaler. Under tisdagen sammanträffade Klubb Globens medlemmar i kvartersgården Hjorten och samma dag arrangerade Röda Korset och DHR handikappträff i Vallbygårdens lokaler. Utöver dessa aktiviteter, som alla var avsedda för handikappade eller pensionärer, arrangerade kommunen stadsdelsmotion för herrar i IF Kamratens lokaler.

All verksamhet utom pensionärsträffarna försiggick på kvällstid. Alla de lokaler som var aktuella finns utmärkta på FIG 4. Vallbygården och Hjorten var båda belägna i områdets centrumanläggning.

4.4 Resultat av intervjuundersökningen

4.4.1 Öppen verksamhet för barn och ungdom

Öppen verksamhet fanns dels för ungdom mellan 15 och 20 år på Vallbygården, dels för barn och ungdom mellan 10 och 15 år på kvartersgårdarna Dalen och Hjorten. Vallbygården hade öppen verksamhet båda dagarna, kvartersgårdarna enbart under måndagen. Majoriteten av Vallbygårdens besökare kunde förmodas vara mellan 13 och 20 år (åldersgränserna är i praktiken ganska flexibla). Antalet boende i dessa åldrar var i Södra Vallby (flerfamiljshusområdet) 135 st och i Norra Vallby (småhusområdet) 110 st. Majoriteten av kvartersgårdarnas besökare antogs vara mellan 10 och 15 år. Antalet boende i dessa åldrar var i Södra Vallby 289 st och i Norra Vallby ca 123 st.

Vallbygården och Hjorten var båda belägna i Vallby centrum. För barn och ungdom i Norra Vallby var Hjorten den närmast belägna kvartersgården med ett minimiavstånd till områdets bostäder på ca 400 meter och ett maximiavstånd på ca 1 250 meter. Avståndet till Dalen var mellan 650 och 1 550 meter. För barn och ungdom i Södra Vallby var medianavståndet till Hjorten ca 295 meter och till Dalen ca 375 meter. Hjorten hade ett mera centralt läge än Dalen. Dalen å andra sidan hade flera boende på riktigt nära håll. Av samtliga Södra Vallbys barn i åldern 10-15 år bodde 8 procent på mindre än 100 meters avstånd från Dalen och 25 procent på mindre än 200 meters avstånd. Motsvarande siffror för Hjorten var 2 respektive 17 procent.

Under måndagen besöktes Vallbygården av 26 personer. Av dessa återkom 16 st till tisdagens verksamhet, då det totala antalet besökare var 32 st. Tre personer fyllde i enkäten medan de övriga, 39 st intervjuades enligt B-formuläret, dvs det formulär som var avsett för barn och ungdom mellan 10 och 20 år. Kvartersgården Dalen hade under måndagen 38 besökare, Hjorten 36 st. Alla Hjortens besökare och ca 80 procent av Dalens intervjuades enligt B-formuläret, de övriga enligt C-formuläret (avsett för barn under 10 år).

Totalt dominerade pojkarna den öppna verksamheten, vars attraktivitet tycks minska successivt bland flickorna ju äldre de blir. Bland besökare under 10 år är flickorna dock i majoritet. I åldersgruppen 10-12 år är könsfördelningen jämn. I gruppen 13-15 år är 38 procent av deltagarna flickor och i gruppen 16-20 år 13 procent. Av samtliga deltagare i åldern 13-15 år har flickorna företrädesvis besökt fritidsgården, medan flertalet pojkar deltog i kvartersgårdarnas verksamhet. Den manliga dominansen var störst på den kvartersgård, Dalen, där huvudmannen var en idrottsförening.

Den minimiålder som fanns stipulerad, underskreds vid både fritidsgård och kvartersgårdar. På Dalen var så mycket som 40 procent av besökarna under 10 år. Motsvarande siffra för Hjorten var 22 procent. Det är möjligt att Dalens verksamhet i större utsträckning än Hjortens tilltalar yngre barn. En alternativ förklaring är att Dalens verksamhet är mindre attraktiv än Hjortens och att den därför främst besöks av de barn som är med i idrottsföreningens interna verksamhet samt yngre barn som bor i närheten av lokalen. Yngre barn antas ju vara mera avståndskänsliga än äldre barn. De äldre barnen skulle då inte i lika stor utsträckning vara hänvisade till den närmaste gården, utan kan välja mera efter tycke och smak. Det visar sig också att 82 procent av de 38 Vallbybarn som besökte Dalen hade valt den närmast belägna gården i området, medan motsvarande siffra för de 31 Vallbybarn som besökte Hjorten var 64 procent.

Medianavståndet till bostaden för Dalens besökare, som alla bodde i Södra Vallby, var betydligt kortare än medianavståndet för samtliga boende i Södra Vallby. Detta betyder att sannolikheten för deltagande är mindre för boende långt från lokalen än för närboende. Bland Hjortens besökare (bosatta i Södra Vallby) var närboende inte överrepresenterade. TAB 8 t o m 10 visar besökarnas fördelning på kön och ålder för de olika gårdarna. TAB 11 visar medianavstånd för personer som besökte de olika gårdarna och som var bosatta i Södra Vallby samt medianavstånd för samtliga boende i motsvarande åldrar.

TAB 8. Deltagare i Vallbygårdens öppna verksamhet, fördelade på kön och ålder.

Kön	Åldersgrupp				Totalt
	-12 år	13-15	16-20	21- år	
pojkar		9	17	1	27
flickor	1	10	3	1	15
Totalt	1	19	20	2	42

TAB 9. Deltagare i kvartersgården Dalens öppna verksamhet, fördelade på kön och ålder, Vallby.

Kön	Åldersgrupp				Totalt
	-9 år	10-12	13-15	16- år	
pojkar	7	9	9	1	26
flickor	8	3	1		12
Totalt	15	12	10	1	38

TAB 10. Deltagare i kvartersgården Hjortens öppna verksamhet, fördelade på kön och ålder, Vallby.

Kön	Åldersgrupp				Totalt
	- 9 år	10-12	13-15	16- år	
pojkar		8	6	3	17
flickor	4	11	4		19
Totalt	4	19	10	3	36

TAB 11. Medianavstånd för personer som besökte de olika gårdarna och som var bosatta i Södra Vallby samt medianavstånd för samtliga boende i motsvarande ålder.

Gård	Medianavstånd bostad-gård	
	Boende	Besökare
Vallbygården	295	290
Dalen	375	155
Hjorten	295	315

Som tidigare nämnts deltog 16 personer, dvs 38 procent av besökarna i Vallbygårdens verksamhet både måndag och tisdag. TAB 12 visar besökarna fördelade på avstånd till bostaden samt besöksfrekvens. De flitigare besökarna, dvs de som deltog i verksamheten båda dagarna, bor i genomsnitt betydligt närmare än de som bara varit där en gång. Ca hälften av ungdomarna bodde på mindre än 300 meters avstånd från gården. Av dem har 56 procent deltagit i verksamheten båda dagarna. Motsvarande siffra för dem, som bodde på minst 300 meters avstånd var 27 procent.

TAB 12. Besökare i Vallbygården fördelade på avstånd och besöksfrekvens.

Avstånd	Antal besökare	Besöksfrekvens (%)	
		en dag	båda dagarna
0 - 299 m	20	45,0	56,0
≥ 300 m	22	72,7	27,3
Totalt	42	61,9	38,1

De barn som intervjuades vid Dalen och Hjorten gick alla i grundskolan. Av de ungdomar som besökte Vallbygården gick 19 st (45 procent) i grundskolan. Bland dem som slutat grundskolan förvärvsarbetade de flesta, 19 st, medan 3 st gick i yrkesskola. Av fritidsgårdens besökare tillhörde 61 procent socialgrupp 3. Motsvarande siffra för kvartersgårdarna, beräknad för dem som hade fyllt 10 år och intervjuats enligt B-formuläret, var 68 procent.

I Södra Vallby fanns ca 500 barn och ungdomar mellan 10 och 20 år. Ur åldersgruppen 10-15 år deltog 23 procent av de boende i den öppna verksamhet som fanns i området under undersökningsperioden. Motsvarande siffra för åldersgruppen 16-20 år var betydligt lägre, 10 procent. Av samtliga boende mellan 10 och 20 år deltog 17 procent. Norra Vallbys barn och ungdom representerades av en enda person, som besökt Hjorten (ca 185 invånare mellan 10 och 20 år fanns i Norra Vallby). Här är säkert avståndet av betydelse, men det finns skäl att misstänka att även andra faktorer har inverkat. Boende i hyreshusen och boende i småhus skiljer sig troligen från varandra i ett flertal avseenden - socio-ekonomisk status är ett exempel. Dessa skillnader påverkar livsstil och val av fritidsaktiviteter. Vidare har flerfamiljshusen funnits längre än småhusen och de boende har hunnit växa in i sitt område. Gruppdynamiska faktorer kan också inverka. Frånvaron av ungdomar från Norra Vallby på gården kan ha en hämmande inverkan på dem som bor där och som eventuellt skulle ha lust att besöka gården. Om någon tar ett initiativ brukar andra följa efter.

Trots Vallbys isolerade läge var drygt 40 procent av fritidsgårdens besökare bosatta utanför Vallby och hade betydligt längre avstånd till gården än ungdomarna i Norra Vallby. I kvartersgårdarnas verksamhet deltog enbart Vallbybarn samt, på Hjorten, en del handikappade barn från övriga Västerås.

Hälften av de Vallbybor, som besökt fritidsgården, hade gjort ett kvällsbesök i innerstaden för mindre än tre dagar sedan medan 63 procent hade varit där under den senaste veckan. Uppgift om senaste innerstadsbesök saknas för de yngsta kvartersgårdsbesökarna, de som var under 10 år och intervjuades enligt C-formuläret. Av de övriga hade ca 15 procent vistats i innerstaden under kvällstid för mindre än tre dagar sedan. En dryg fjärdedel hade besökt innerstaden inom den senaste veckan. Kvartersgårdarnas besökare hade således vistats i innerstaden mera sällan än de äldre ungdomarna på fritidsgården. De vanligaste innerstadsaktiviteterna för båda kategorierna var att gå på bio eller att gå eller åka omkring utan något särskilt mål. Dalens besökare, många säkert medlemmar i Svartådalens IK, hade också i stor utsträckning ägnat sig åt någon form av sport, gymnastik eller idrott.

Ungefär hälften av de Vallbybor, som besökt fritidsgården, lämnade synpunkter på sådan fritidsservice, som man saknade i området. Dessa synpunkter gällde främst fritidsgårdens öppna verksamhet; man saknade den öppna verksamheten under lördagar samt under sommartid. På de två kvartersgårdarna var det ca 70 procent som lämnade några synpunkter. Variationen i önskemål var stor mellan de båda gårdarna. På Dalen var det vanligaste önskemålet bland flickorna en biograf och bland pojkarna större swimmingpool och trampolin samt diverse anläggningar för sport och idrott. På Hjorten ville pojkarna ha motorcrossbana medan flickorna föredrog hobbylokaler och diskotek. Genomgående för de båda gårdarna är att pojkarna mer än flickorna är inriktade på sådan verksamhet, som rymmer fysisk aktivitet.

4.4.2 Övrig verksamhet för barn och ungdom

All den icke öppna verksamhet för barn och ungdom, som fanns under undersökningsperioden, ägde rum under tisdagen. På Vallbygården hade NTO en juniorgrupp som kallades Snurran. Snurran var öppen för barn mellan 7 och 12 år. De aktiviteter som bjöds var sång och musik, lekar, utflykter och en och annan film. Barnen fick också klippa och klistra och göra bildcollage kring ämnen som miljö, alkohol och narkotika. I Vallbyskolans gymnastiksal ledde Västerås GF två gymnastikgrupper för flickor från 8 år och äldre. IF Kamraten hade i den egna klubblokalen en fritidsgrupp för flickor mellan 5 och 12 år. Man ägnade sig där åt rytmisk gymnastik, bollövningar och lekar.

För barn och ungdom, bosatta i Södra Vallby, var medianavståndet till de olika lokalerna; Vallbygården - 290 m, Vallbyskolans gymnastiksal - 380 m och IFK:s klubbhem - 255 m. För boende i Norra Vallby var minimiavståndet till Vallbygården och Vallbyskolan ca 400 m och till IFK:s klubbhem ca 850 m.

I juniorgruppen Snurran deltog 21 barn, som alla intervjuades enligt C-formuläret. Åtta barn hade inte börjat skolan. Av de övriga 13 var 10 st mellan 7 och 9 år, dvs i lågstadieåldern. Flickorna utgjorde två tredjedelar av hela besökarantalet. I Västerås GF:s gymnastikgrupper och IF Kamratens fritidsgrupp deltog 30 respektive 12 flickor, de flesta i låg- och mellanstadieålder, 7-9 och 10-12 år. I fritidsgruppen fanns fem flickor, som ännu inte börjat skolan. 40 procent intervjuades enligt C-formuläret, de övriga enligt B-formuläret. Kön- och åldersfördelning i de olika aktiviteterna framgår av TAB 13 och 14.

TAB 13. Deltagare i NTO:s juniorgrupp "Snurran", fördelade på kön och ålder.

Kön	Åldersgrupp			Totalt
	-7 år	7-9 år	10-12 år	
pojkar	2	4	1	7
flickor	6	6	2	14
Totalt	8	10	3	21

TAB 14. Deltagare i Västerås GF:s flickgymnastik och IF Kamratens fritidsgrupp för flickor, fördelade på ålder.

Aktivitet	Åldersgrupp			Totalt
	-7 år	7-9 år	10-12 år	
Västerås GF; gymnastik		13	17	30
IF Kamratens fritidsgrupp	5	3	4	12

Samtliga deltagare i Snurran och IFK:s fritidsgrupp var bosatta i Södra Vallby. I de båda gymnastikgrupperna fanns sex barn från Norra Vallby och en flicka, som var bosatt utanför Vallby (se TAB 15). Gymnastikgruppernas större upptagningsområde kan bero på att verksamheten riktade sig till något äldre barn, som ju antas vara mer lätttrörliga. Gymnastikintresserade barn i Norra Vallby hade dessutom avsevärt längre väg till IFK:s klubblokal än till Vallbyskolan.

TAB 15. Deltagare i de olika aktiviteterna, fördelade på bostadsadress.

Aktivitet	Bostadsadress			Tot
	S Vallby	N Vallby	Övr	
NTO; juniorgruppen "Snurran"	21			21
Västerås GF; gymnastik	23	6	1	30
IF Kamratens fritidsgrupp	12			12

TAB 16 visar medianavstånd för de personer som deltog i de olika aktiviteterna och som var bosatta i Södra Vallby samt medianavstånd för samtliga boende i motsvarande åldrar. Vi finner att besökarnas medianavstånd är klart mindre än motsvarande avstånd för samtliga boende. De som bor nära respektive lokal är således överrepresenterade.

TAB 16. Medianavstånd för personer som deltog i de olika aktiviteterna och som var bosatta i Södra Vallby samt medianavstånd för samtliga boende i motsvarande åldrar.

Aktivitet	Medianavstånd	
	Boende	Besökare
NTO; juniorgruppen "Snurran"	290 m	186 m
Västerås GF; gymnastik	380 m	250 m
IF Kamraten; fritidsgrupp	255 m	105 m

Uppgift om socialgrupp fanns för 23 st av de 25 flickor som deltagit i någon av gymnastikgrupperna och som intervjuats enligt B-formuläret. Hälften (52 procent) tillhörde socialgrupp 3 - andelen är troligen av samma storleksordning som i totala befolkningen i Södra Vallby.

Uppgift om senaste besök i innerstaden fanns för de Vallbyflickor som intervjuats enligt B-formuläret, således inga av Snurrans deltagare. Fem flickor (21 procent) hade vistats i innerstaden under kvällstid för mindre än tre dagar tillbaka. 11 st (46 procent) inom den senaste veckan. Den vanligaste anledningen till detta besök var "bio, teater, konsert" (7 st) och "sport, gymnastik, idrott" (5 st).

4.4.3 Övrig fritidsverksamhet för barn och vuxna

Kvartersgården Hjorten (huvudman: HCK) hade under tisdagen för- eningsverksamhet för handikappade, Klubb Globen. Även Röda Korset och DHR arrangerade en handikappträff under tisdagen men i Vall- bygårdens lokaler.

Klubb Globen samlade 22 medlemmar, 18 män och 4 kvinnor, i alla åldrar (se TAB 17). Endast tre medlemmar var bosatta i Vallby. Till Röda Korsets och DHR:s handikappträff kom åtta personer, alla från Södra Vallby och alla mellan 45 och 66 år gamla. Fyra män och fyra kvinnor deltog. Således deltog elva Vallbybor i den handikappverksamhet som fanns under tisdagen. Hur många handikap- pade som bodde inom området vet vi inte men antalet handikapplä- genheter i Södra Vallby var 42 st.

TAB 17. Deltagare i Klubb Globen, fördelade på kön och ålder.

Kön	Åldersgrupp						Tot
	10-12	13-15	16-20	21-34	35-44	45-66	
män	1	6	3	6	1	1	18
kvinnor	0	1	2	1	0	0	4
Totalt	1	7	5	7	1	1	22

ABF arrangerade båda dagarna pensionärsträff i Mimerbolagets lo- kaler. Här deltog minst ett fyrtiotal pensionärer. Här finns ett bortfall som gör siffran osäker. Bortfallet beror inte på någon vägran att delta från pensionärernas sida utan är följderna av en miss i fältarbetsorganisationen. Detta olycksfall i arbetet inne- bär också att uppgift om bostadsadress endast finns för 22 del- tagare. Av dessa bodde 13 st i Vallby. Hur många pensionärer som fanns i området är inte känt men antalet boende i åldern 67 år och äldre var mellan 55 och 60 st.

Utöver verksamhet för handikappade och pensionärer fanns för vuxna boende endast stadsdelsmotion under undersökningsperioden. Det var männen som under måndagen hade tillfälle att under ett par kvälls- timmar motionera fritt i IF Kamratens lokaler. Endast två män ut- nyttjade denna möjlighet, dock ingen Vallbybo.

TAB 18. Utnyttjande av fritidsserviceutbudet i Vallby.

Verksamhet	Besökare en el båda dagarna	Undersök- ningsdag månd tisd		Ålder		Kön		Bostad i annat Vallby område	
				0-15	16-	m	kv		
Vallbygården	42	26	32	20	22	27	15	drygt 40%	
Dalens kvarters- gård	38	38	-	37	1	26	12	38	0
Hjortens kvar- tersgård	36	36	-	33	3	17	19	36	0
NTO Snurran	21	-	21	21	0	7	14	21	0
Västerås GF gymn	30	-	30	30	0	0	30	29	1
IFK fritidsgrupp	12	-	12	12	0	0	12	12	0
Klubb Globen (handikappade)	22	-	22	8	14	18	4	3	19
FK:s och DHR:s handikapträff	8	-	8	0	8	4	4	8	0
Pensionärsträff	>40 ^a			0	>40 ^a			ca hälften av varje	
Stadsdelsmotion	2	2	-	0	2	2	-	0	2

^aOsäkra uppgifter

5 VIKSÄNG

5.1 Utformning

Stadsdelen Viksäng (FIG 3) ligger på ett avstånd av 2 till 2,5 km sydost om Västerås centrum. Området avgränsas i söder av Björnövägen, i öster av industriområdet Kungsängen och i övriga väderstreck av bostadsområden; Sommarro, Klockartorp, Södra Skiljebo, Talltorp och Berghamra. I sydost och sydväst, på andra sidan Björnövägen vid Mälaren, finns industriområden. Viksäng är bebyggt med både flerfamiljshus och småhus. Flerfamiljshusen utgör ett tämligen väl avgränsat område. Småhusen ligger sydost om dessa och delas i två områden av en skola, Ekbergaskolan, och ett grönområde. Flerfamiljshusen, vilka utgör det egentliga undersökningsområdet, är samlade till åtta kvarter; Kv Rekryten, Plutonen, Kompaniet, Bataljonen, Regementet, Beväringen och Fältmössan (FIG 5).

Flerfamiljshusen byggdes under perioden 1962 till 1967 av fem olika byggföretag; det kommunala Byggnads AB Mimer (kv Beväringen och Regementet) som också har byggt Södra Vallby, AB Västeråsbyggen (kv Bataljonen), Byggnads AB Henry Ståhl (kv Knekten, Fältmössan och Vapenrocken), Riksbyggen (kv Kompaniet) och HSB (kv Rekryten och Plutonen).

I undersökningsområdet finns ett sextiototal hus. På grund av splittningen på många byggherrar varierar bebyggelsen mycket vad beträffar husens utseende och gruppering. För samtliga hus gäller emellertid att entréerna vetter mot gård eller bilfri sida. I vissa fall, där parkeringsplats finns i direkt anslutning till huset, finns också entréer på husets "baksida". Tre våningar är den mest förekommande hushöjden. Mimer har emellertid byggt såväl tre- som fyra- och femvåningshus. I kvarteret Knekten (AB Henry Ståhl) finns 2 st trevåningshus, 1 st fyra- och femvåningshus med souterrängvåning, 4 st femvåningshus varav två med souterrängvåning samt 1 st sexvåningshus.

I undersökningsområdet finns sammanlagt 1 807 lägenheter. 40 procent av samtliga lägenheter är bostadsrättslägenheter. Dessa lägenheter ligger i de hus som förvaltas av HSB, Riksbyggen och AB Västeråsbyggen (kv Bataljonen, tomt 1 och 2). Tomt 3 och 4 i Bataljonen förvaltas av AB Gustav Ahlqvist respektive AB Verner Andersson och innehåller hyreslägenheter. Samtliga bostadsrättslägenheter ligger således i trevåningshus. Andelen smålägenheter är 12 procent. Tyngdpunkten ligger på lägenheter med 3 rum och kök; dessa utgör 51 procent av hela beståndet. Bostadsrättshusen har mindre andel smålägenheter än hyreshusen och flera lägenheter med mer än 3 rum. Husens källarplan innehåller tvättstugor. Där finns också merparten av garagen och i vissa fall även hobbyrum. Småbarnslekplatser finns i anslutning till husen. Dessutom har området grönytor och ursprunglig växtlighet.

Områdets möjligheter att ge de boende en aktiv fritid var våren 1970 ganska begränsade vad beträffar utomhusaktiviteter. Skogsparitet mellan Viksäng och Mälaren, Mälarparken, var avsett att användas för rekreation, lek och idrott. På grund av brist på medel och Hamnutredningens fördröjning hade man emellertid inte kommit längre än till planeringsstadiet. Bygglekplats fanns i utkanten av flerfamiljshusområdet.

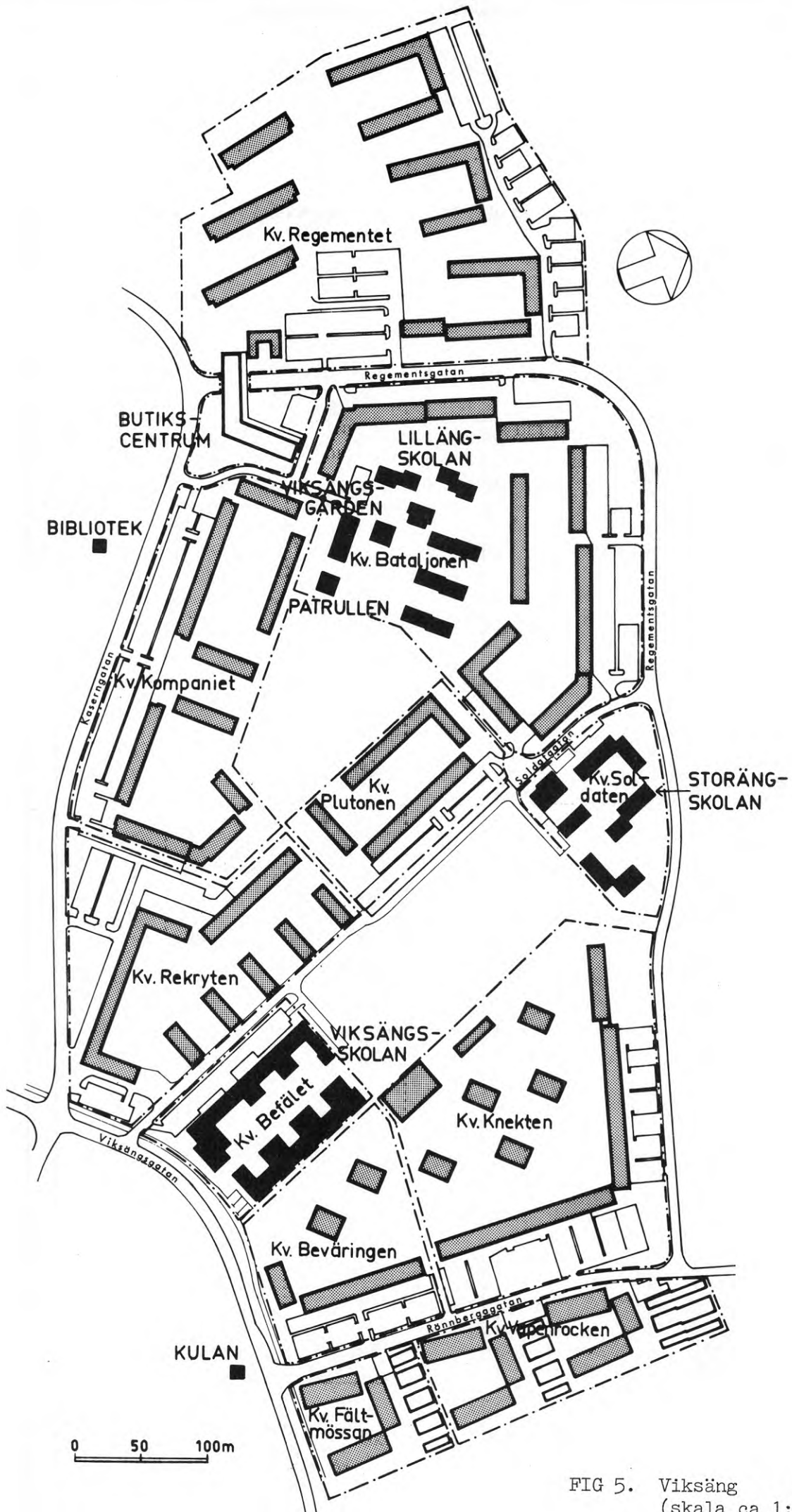

FIG 5. Viksäng (skala ca 1:4 000)

Tre skolor finns i undersökningsområdet; Lillängskolan med låg- och mellanstadium, Storängsskolan med mellanstadium och Viksängsskolan med högstadium. I småhusområdet finns ytterligare en skola, Ekbergaskolan, med låg- och mellanstadium.

Viksäng är väl tillgodosett vad beträffar barnstugor. I undersökningsområdet fanns när undersökningen gjordes tre barndaghem med sammanlagt 70 platser. I småhusområdet fanns ett halvdaghem med 10 platser. Daghemmen och i viss mån lekskolorna utnyttjades även av föräldrar från andra områden än Viksäng.

I hela Viksäng bodde våren 1970 ca 6 500 personer. Av dessa bodde 21 procent i småhus. Av flerfamiljshusens befolkning var ca 30 procent mellan 21 och 34 år och ca 18 procent barn under 7 år (TAB 19). Enligt uppgift ur mantalslängderna var 32 procent av hushållen enpersonshushåll. Ca 7 procent av de boende var utländska medborgare. Av dessa var 54 procent finländare. Därefter kom norrmän och tyskar med 13 respektive 7 procent. Åldern hos de Viksängsbor, som bodde i småhus, var något högre. I åldersklasserna 21-34 och 35-44 år fanns ungefär lika många personer.

TAB 19. Boende i Viksäng. Källa: mantalslängder

Ålder	Småhus			Flerfamiljshus			Hela området
	män	kv	Totalt	män	kv	Totalt	
67-	6	6	12	83	101	184	196
45-66	115	101	216	364	327	691	907
35-44	154	133	287	330	316	646	933
21-34	107	143	250	781	867	1648	1898
16-20	51	43	94	138	170	308	402
13-15	36	41	77	101	93	194	271
10-12	50	52	102	123	128	251	353
7- 9	41	43	84	141	141	282	366
0- 6	126	95	221	456	482	938	1159
Totalt	647	631	1343	2344	2429	5142	6485

5.2 Fritidsverksamhet

I Viksäng fanns våren 1970 när undersökningen gjordes en fritidsgård, Viksängsgården, och två kvartersgårdar, Patrullen och Kulan. Samtliga gårdar var belägna i flerfamiljshusområdet men avsedda att betjäna hela området. Viksängsgården tillhörde de större gårdarna med ett upptagningsområde som omfattade Viksäng samt bostadsområdena Klockartorp, Hamre, Talltorp och Ekberga. För de ungdomar som bodde i Viksängs småhus var Kulan den närmast belägna gården. För majoriteten ungdomar i Viksängs flerfamiljshusområde var Hjorten närmaste gård. I flerfamiljshusområdet fanns också ett bibliotek, Viksängs bibliotek, filial till Stifts- och lands-

biblioteket. I samma hus hade Sällskapet Länkarna en lokal. ABF hade också egna lokaler i flerfamiljshusområdet. Storängsskolan utnyttjades för kommunal musikskola och Viksängsskolan för kursverksamhet (dels skolans kurser för elever, dels inhyrda föreningar). I Viksängsskolan fanns också en gymnastiksal som hyrdes ut till föreningar och privatpersoner. Måtten är 21 x 41 meter (stadens största spelyta). Enligt rekommendationer från Park- och Idrottsstyrelsen var salen lämpad för badminton, volleyboll, tennis, handboll och fotboll. Lillängsskolan hade en liten gymnastiksal för eget bruk medan Storängsskolan saknade gymnastiksal och utnyttjade Viksängsskolans. Kommunal musikskola fanns också i Ekbergaskolan som var belägen i småhusområdet. Där fanns också två gymnastiksalar som hyrdes ut. Måtten var 10 x 16 och 10 x 10 meter. Hamre Scoutkår hade en lokal i småhusområdet. Utanför själva bostadsområdet Viksäng låg Viksängskyrkan som hade en omfattande fritidsverksamhet; Klubb 67 för pensionärer, flera körer (främst för barn och ungdom) och åtskilliga studiecirkel och hobbykurser för deltagare från 25 år och äldre. De aktiviteter som fanns i Viksängskyrkan ingår emellertid inte i undersökningen, inte heller de som pågick i Viksängs småhusområde.

Viksängsgården hade öppen verksamhet mellan kl 1800 och 2100 alla dagar utom lördag. Man disponerade 200 m² av den totala ytan på 1 000 m² med bl a café, mysrum och bordtennisrum. Återkommande programpunkter var kursverksamhet, filmvisning, diskotek och musikgissningstävlan. Under diskotekskvällarna hade man öppet en timme längre än vanligt. Resterande yta fördelades på konferens- och studierum samt föreningslokaler. En motionslokal fanns också, där bl a stadsdelsmotion (se kap 4.2) pågick. Utöver den öppna verksamheten fanns på gården föreningar med verksamhet för både barn och vuxna, middagsrastverksamhet (vardagar kl 1100-1300) och barnfilmsmatiné på söndagarna.

Kvartersgården Patrullen hade som huvudman KFUM. Utöver den egna verksamheten, scouting, hade man öppen verksamhet tre dagar i veckan mellan kl 1800 och 2100 (måndag, onsdag och torsdag). Patrullens lokaler användes under dagtid till fritidshem.

Huvudman för kvartersgården Kulan var en idrottsförening, Skiljebo SK. Den öppna verksamheten var förlagd till måndag, tisdag och torsdag. Förutom de vanliga hobbybetonade aktiviteterna, som man vanligen ägnar sig åt inom kvartersgårdarnas öppna verksamhet, ingick här ganska mycket sport och idrott, detta trots att lokalen saknade dusch och tillfredsställande luftventilation och knappast var lämplig för detta ändamål.

Viksängs gårdslokaler skiljer sig från dem i Vallby på så sätt att de inte samplanerats med den övriga bebyggelsen. Viksäng är ju det äldre av dessa två områden i Västerås. Det rör sig här om lokaler som använts tidigare för andra ändamål. Detta behöver nödvändigtvis inte vara en nackdel. Viksängsgården var t ex inrymd i en gammal officersmäss som moderniserats. Fastighetens källarlokaler erbjöd med sina höga valv, kalkstensmurar och friliggande ledningar utmärkta förutsättningar för skapande verksamhet. En dekorationsgrupp hade bildats inom den öppna verksamheten och sysslade med att skulptera på murarna och på annat sätt inreda lokalerna för framtida bruk som pub och diskotek.

Det har inte varit möjligt att kartlägga det totala aktivitetsutbudet under hela vårterminen på gårdarna och i de övriga lokalerna. Klart är emellertid att Viksäng, åtminstone flerfamiljs-
husområdet, liksom Södra Vallby var väl tillgodosett vad beträffar fritidslokaler även om dessa inte som i Vallby var skraddarsyddas för sitt speciella ändamål och att utbudet på fritidsaktiviteter för barn och ungdom, även den föreningslösa ungdomen, var jämförelsevis stort. Här fanns också det mest varierade utbudet av fritidsaktiviteter. Biblioteket har redan omtalats. Bland Viksängsgårdens aktiviteter, utöver barngrupper och sedvanlig förenings- och kursverksamhet, kan nämnas jazzbalett och bingo. Viksäng var det område som hade det största befolkningsunderlaget. Det var också omgivet av ett antal mindre bostadsområden.

Som tidigare nämnts fanns en bygglekplats i Viksäng. För övrigt var områdets möjligheter att ge de boende en aktiv fritid utomhus ganska begränsade med tanke på det stora befolkningsunderlaget. Vid undersökningstillfället fanns det s k "Övningsfältet" med en mindre grusbelagd fotbollsplan med belysning samt en större gräsplan, också den avsedd för fotboll. Förutom Övningsfältet fanns "Regementsplan" med asfalterade vägar och en speciell redskapsbod för parklek. Parkleken hade sommartid öppet hus för områdets barn. Vintertid mottogs barn i åldern 3-5 år för utomhuslek i fasta grupper, dels på kvartersgården Kulan, dels i Viksängsgården. Under vintertid fanns på Regementsplan en provisorisk isplan med elbelysning. Innan man bebyggde området fanns det en idrottsanläggning på platsen, Nordanvallen, som fick stryka på foten för den nya bebyggelsen. Den s k "Oljegropen" hade grässåts under år 1969 för att användas till fotbollsplan och så småningom skulle även en ishockeybana anläggas där.

5.3 Fritidsverksamheter undersökningdagarna

Öppen verksamhet fanns båda dagarna på Viksängsgården och kvartersgården Kulan, på den andra kvartersgården, Patrullen, endast under måndagen. På Viksängsgården fanns även andra aktiviteter för barn; privat balettskola som pågick båda dagarna samt för småbarn Medborgarskolans Barngrupp och MHF:s Trafikskola, båda under tisdagen. På Patrullen hade KFUM, som var huvudman för kvartersgården, scoutverksamhet under måndagen. Skiljebo Sportklubb, som var huvudman för Kulan, ordnade under tisdagen i en av Viksängsskolans gymnastiksalar fotbollsträning för pojkar i åldern 7-13 år. I Viksängsskolan fanns båda dagarna barnteater och batikkurser samt under tisdagen teckningsundervisning. I Storängsskolan pågick kommunal musikskola med undervisning i gitarr, mandolin och fiol.

Verksamhet som främst riktade sig till vuxna var jazzbalett (måndag) och stadsdelsmotion (måndag - damer, tisdag - herrar). Dessa båda aktiviteter ägde rum på Viksängsgården. Kursverksamhet fanns under måndagen på Viksängsgården (batik, sömnad), i Viksängsskolan (gobelängvävnad) och i ABF:s lokaler (sömnad, porslinsmålning), under tisdagen enbart hos ABF (sömnad, engelska). I Viksängsskolans gymnastikhall arrangerade Västerås GF gymnastik för kvinnor under måndagskvällen. Samma kväll hyrdes en sal av F 1 för fotbollsträning. Under tisdagen hyrde ASEA IF en sal för tennis.

Biblioteket var öppet båda dagarna mellan kl 1600 och kl 2000. Inga speciella aktiviteter fanns där dessa dagar.

De aktuella lokalernas läge framgår av FIG 5.

5.4 Resultat av intervjuundersökningen

5.4.1 Öppen verksamhet för barn och ungdom

Öppen verksamhet fanns dels för ungdom mellan 15 och 20 år på Viksängsgården, dels för barn och ungdom mellan 10 och 15 år på kvartersgårdarna Kulan och Patrullen. Viksängsgården och Kulan hade öppen verksamhet båda dagarna, Patrullen endast under måndagen.

Majoriteten av Viksängsgårdens besökare antogs vara mellan 13 och 20 år. Antalet Viksängsbor i denna ålder var för flerfamiljshusbebyggelsen 502 st och för småhusbebyggelsen 169 st. Majoriteten av kvartersgårdarnas besökare antogs vara mellan 10 och 15 år. Antalet boende i denna ålder var för flerfamiljshuset 445 st och för småhusen 179 st.

Medianavståndet från bostaden till Viksängsgården var ca 300 meter för de Viksängsungdomar som bodde i flerfamiljshus och ca 920 meter för dem som bodde i småhus.

För samtliga Viksängsbor, som bodde i småhus, var Kulan den närmast belägna kvartersgården. Medianavståndet för ungdom i de aktuella åldrarna var ca 360 meter. Avståndet till Patrullen var betydligt större med ett medianvärde på ca 920 meter. För flerfamiljshuset var förhållandet det omvända; tre fjärdedelar av ungdomarna hade Patrullen som närmaste gård. Medianavståndet till Patrullen var ca 270 meter och till Kulan ca 530 meter.

Under måndagen besöktes Viksängsgården av 39 personer. Av dessa återkom 24 st på tisdagen, då det totala antalet besökare var 54 st. Det totala antalet besökare under undersökningsperioden var således 69 personer. Fyra personer fyllde i enkäten medan de övriga, 65 st, intervjuades. På två kvällar hade Kulan färre besökare än Patrullen hade under en; 30 mot 35. Av Kulans 30 besökare deltog hälften i gårdens verksamhet både måndag och tisdag. Alla kvartersgårdsbesökare intervjuades enligt B-formuläret, som var avsett för åldrarna 10-20 år.

Pojkarna dominerade den öppna verksamheten, totalt och inom samtliga åldersgrupper. Den manliga dominansen var i det närmaste total på den kvartersgård, Dalen, där huvudmannen var en idrottsförening. Av kvartersgårdarnas besökare var alla fyllda 10 år. På fritidsgården däremot hade den stipulerade åldersgränsen underskridits; 42 procent av besökarna var mellan 13 och 15 år. Av dessa yngre besökare på fritidsgården var 13 av 29 flickor. Könsfördelningen var således i stort sett jämn. Bland 16-åringar och äldre däremot var endast 8 procent flickor. TAB 20 t o m 22 visar besökarnas fördelning på kön och ålder för de olika gårdarna.

TAB 20. Deltagare i Kulans öppna verksamhet, fördelade på kön och ålder, Viksäng.

Kön	Åldersgrupp			Totalt
	10-12 år	13-15 år	16- år	
pojkar	8	18	3	29
flickor		1		1
Totalt	8	19	3	30

TAB 21. Deltagare i Patrullens öppna verksamhet, fördelade på kön och ålder, Viksäng.

Kön	Åldersgrupp			Totalt
	10-12 år	13-15 år	ej uppgift	
pojkar	10	14		24
flickor	4	6	1	11
Totalt	14	20	1	35

TAB 22. Deltagare i Viksängsgårdens öppna verksamhet, fördelade på kön och ålder, Viksäng.

Kön	Åldersgrupp			Totalt
	13-15 år	16-20 år	21- år	
pojkar	16	34	3	53
flickor	13	3		16
Totalt	29	37	3	69

Kvartersgården Kulan hade färre besökare och större andel pojkar än Patrullen. Den visade sig även vara mera avståndskänslig än Patrullen. En tänkbar orsak är att flickorna, och även pojkar, som inte uppskattar gårdens inriktning på sport och idrott, väljer den andra gården även om avståndet till bostaden är större och att denna repellerande effekt är större än en motsatt attraherande inverkan på idrottsintresserade ungdomar i området. TAB 19 visar medianavstånd till bostaden för de personer som besökte de olika gårdarna och som var bosatta i Viksängs flerfamiljshus samt medianavstånd för samtliga boende i motsvarande åldrar. För samtliga gårdar är besökarnas medianavstånd mindre än motsvarande avstånd för samtliga boende - för Kulan mycket mindre. Detta betyder att avstånd verkar avskräckande på potentiella besökare till kvartersgårdarna även om avstånden är relativt små.

TAB 23. Medianavstånd för personer som besökte de olika gårdarna och som var bosatta i Viksängs flerfamiljshus samt medianavstånd för samtliga boende i motsvarande åldrar, Viksäng.

Gård	Medianavstånd	
	Boende	Besökare
Viksängsgården	300	255 m
Patrullen	270	180 m
Kulan	530	160 m

Som tidigare nämnts deltog 24 personer, dvs 35 procent av Viksängsgårdens besökare i verksamheten både måndag och tisdag. Motsvarande siffra för Kulan var 52 procent. Kvartersgården hade således flera stamgäster än fritidsgården. Detta skulle kunna bero på skillnader i upptagningsområde. Fritidsgården avser att betjäna ett större område och borde därför ha flera långväga besökare. Av TAB 24 och 25 (besökare i respektive gård fördelade på avstånd till den egna bostaden och besöksfrekvens) framgår det emellertid att kvartersgården även har större andel personer med

besök båda dagarna än fritidsgården har bland besökare inom samma avståndsklass. För båda gårdarna gäller att besökare som bodde inom 300 meters avstånd hade den högsta besöksfrekvensen. Bland Viksängsgårdens besökare finner vi emellertid att besökare på minst 600 meters avstånd har högre besöksfrekvens än besökare inom avståndsklassen 300 till 600 meter. Grupperna är emellertid små och medger inte några generella slutsatser.

TAB 24. Besökare i kvartersgården Kulan, fördelade på avstånd och besöksfrekvens, Viksäng.

Avstånd	Antal besökare	Besöksfrekvens (%)	
		en dag	båda dagarna
0 - 299 m	17	41,2	58,8
≥ 300 m	12	58,3	41,7
Totalt	29	48,3	51,7

TAB 25. Besökare i Viksängsgården, fördelade på avstånd och besöksfrekvens, Viksäng.

Avstånd	Antal besökare	Besöksfrekvens (%)	
		en dag	båda dagarna
0 - 299 m	22	54,5	45,5
300 - 599 m	19	78,9	21,1
≥ 600 m	27	63,0	37,0
Totalt	68	64,7	35,3

De barn, som intervjuades vid Kulan och Patrullen, gick alla i grundskolan. Av de ungdomar, som besökte Viksängsgården, gick 30 st (44 procent) i grundskolan. Av de övriga var hälften förvärvsarbetande. Den andra hälften gick i gymnasieskola: yrkesskola i 14 fall, gymnasium och fackskola i två respektive ett fall. Eftersom yrkesskolan står för endast en tredjedel av den gymnasiala utbildningen i Västerås finns det skäl att misstänka att yrkesskoleungdomen i förhållande till övrig gymnasieungdom är överrepresenterad inom den öppna verksamheten. Ungefär hälften av ungdomarna, vid såväl fritidsgård som kvartersgårdar, tillhörde socialgrupp 3, dvs troligen ungefär lika stor andel som i totalbefolkningen.

En stor andel av fritidsgårdens besökare, ca 45 procent, och en mindre andel av kvartersgårdarnas, ca 20 procent, var bosatta i andra områden än Viksäng. Av dessa kom hälften från relativt närliggande områden som Klockartorp, Södra Skiljebo, Talltorp och Hamre. Kulan hade fler besökare från Viksängs småhus än Patrullen, 8 personer mot 2, vilket också var väntat med tanke på den stora skillnaden i avstånd till de båda kvartersgårdarna. TAB 26 visar besökarna i de olika gårdarna, fördelade på bostadsadress.

TAB 26. Besökare på de olika gårdarna, fördelade på bostadsadress.

Gård	Viksängs		Övriga	Ej upp- gift	Totalt
	flerfa- miljshus	Viksängs småhus			
Viksängsgården	36	1	31	1	69
Patrullen	26	2	7	-	35
Kulan	16	8	6	-	30

Totalt sett så deltog ca 10 procent av de barn och ungdomar mellan 10 och 20 år, som bodde i Viksängs flerfamiljshus i öppen verksamhet. Bland boende i åldern 10-15 år var andelen 13 procent, bland boende i åldern 16-20 år 7 procent. För Viksängs småhus gäller att 4 procent av alla boende mellan 10 och 20 år deltog i öppen verksamhet, 6 procent i åldersgruppen 10-15 år och 1 procent i gruppen 16-20 år. Barn och ungdom från Viksängs småhusbebyggelse var således klart underrepresenterade, främst då åldrarna 16-20 år, för vilka fritidsgårdens verksamhet är avsedd. Det är okänt vilken inverkan avståndet har haft. Barn och ungdom från flerfamiljshusen hade två kvartersgårdar att välja på inom "rimligt" avstånd medan villabarnen bara hade en. Andra faktorer kan också ha inverkat, t ex socioekonomiska skillnader mellan boende i småhus och flerfamiljshus (se diskussion kap 4.4.1). I analysen av den öppna verksamheten i Vallby framhölls också boendetid i området samt gruppeffekter som tänkbara orsaker till skillnaderna i besöksbenägenhet mellan boende i småhus och boende i flerfamiljshus. Boendetid torde knappast ha varit av någon betydelse för Viksängsborna, då såväl småhus som flerfamiljshus hade funnits i flera år.

Över hälften av de Viksängsbor, som besökt Viksängsgården hade gjort ett kvällsbesök i innerstaden mindre än tre dagar före intervjutillfället. Drygt 80 procent hade besökt innerstaden under den senaste veckan. Över hälften av de Viksängsbor, som intervjuats på kvartersgårdarna, hade gjort ett kvällsbesök i innerstaden för mindre än tre dagar sedan och nästan tre fjärdedelar hade besökt innerstaden under den senaste veckan. Fritidsgårdens och kvartersgårdarnas besökare hade således vistats i innerstaden ungefär lika ofta. De vanligaste innerstadsaktiviteterna var att gå på bio eller att gå eller åka omkring utan något särskilt mål. Fritidsgårdens besökare hade också varit på diskotek eller annan danstillställning.

Nästan samtliga besökare hade lämnat synpunkter på sådan fritidsservice, som man saknade i området. Det vanligaste önskemålet bland fritidsgårdens besökare var en pub. Kulans besökare ville ha swimmingpool, ny kvartersgård som ersättning för Kulan, biograf samt diverse anläggningar för sport och idrott. Medan många av önskemålen på Kulan gällde verksamhet som rymmer fysisk aktivitet var man på Patrullen, främst då flickorna, mera inriktad på samvaro. Man ville ha café, diskotek och flera ungdomsgårdar. Rökruta och flipperspel som komplement till Patrullens utrustning efterlystes också. Samtliga personer som ville ha rökruta var mellan 13 och 15 år medan alla de som önskade sig flipperspel var mellan 10 och 12 år.

5.4.2 Övrig verksamhet för barn och ungdom

På Viksängsgården hyrde en privat balettskola lokal. Verksamheten pågick båda undersökningsdagarna och då man repeterade inför en elevuppvisning så deltog ovanligt många barn. På tisdagen fanns på Viksängsgården två barngrupper, dels Medborgarskolans barngrupp, dels MHF:s Trafikskola. I den senare gruppen fick barnen måla och rita omkring ämnet trafik, de fick också gå ut i trafiken tillsammans med en ledare. Under den här speciella dagen höll man sig emellertid inomhus. Kvartersgården Patrullen (huvudman: KFUM) hade scoutverksamhet under måndagen. I Viksängsskolan fanns barnteater i skolans egen regi båda dagarna samt kurser i teckning och batik. Teckningsundervisningen var förlagd till tisdagen, batikgrupp fanns både måndag och tisdag. Skiljebo SK tränade fotboll året runt med pojkar i åldrarna 7 till 13 år i en av Viksängsskolans gymnastiksal. Sådan träning pågick under tisdagen. I Storängsskolan fanns båda dagarna kommunal musikskola med undervisning i gitarr, mandolin och fiol.

Medianavståndet för de barn och ungdomar, som bodde i Viksängs flerfamiljshus, var: Viksängsgården - ca 300 meter, Patrullen - ca 270 meter, Viksängsskolan - ca 415 meter, Viksängsskolans gymnastikhall - 420 meter och Storängsskolan - ca 330 meter. Medianavståndet för barn och ungdom från Viksängs småhus var: Viksängsgården - ca 920 meter, Patrullen - ca 920 meter, Viksängsskolan - ca 545 meter, Viksängsskolans gymnastikhall - 495 meter och Storängsskolan - 730 meter.

Under de två undersökningsdagarna intervjuades 81 barn som deltog i balettskolan. På grund av den förestående uppvisningen rådde en stämning av stress och nervositet. Detta gjorde att det var mycket svårt att komma till tals med alla elever och det finns därför ett bortfall av icke uppskattad storlek. 19 barn (24 procent) intervjuades enligt B-formuläret, de övriga enligt C-formuläret. 34 barn (42 procent) hade ännu inte börjat skolan. 29 barn (36 procent) var mellan 7 och 9 år, dvs den normala åldern i grundskolans lågstadium. Endast fyra pojkar intervjuades, alla i den yngsta åldersklassen. Kön- och åldersfördelning framgår av TAB 27. Nio deltagare var Viksängsbor, sex från flerfamiljs- och tre från småhusen.

För övrigt deltog barn från hela Västerås. Uppgift om socialgrupp fanns för de barn, som intervjuades enligt B-formuläret. Av dessa tillhörde 37 procent socialgrupp 3.

TAB 27. Deltagare i barnbalett, fördelade på kön och ålder.

Kön	Åldersgrupp				Totalt
	-7 år	7-9 år	10-12 år	13-15 år	
pojkar	4				4
flickor	31	29	13	4	77
Totalt	35	29	13	4	81

I MHF:s Trafikskola och Medborgarskolans Barngrupp deltog 8 pojkar och 5 flickor respektive 5 pojkar och 5 flickor (se TAB 28). Alla var under 7 år och intervjuades enligt C-formuläret. I trafikskolan deltog 4 viksängsbör, 1 från småhusen och 3 från flerfamiljshusen. Samtliga barn i Medborgarskolans grupp var bosatta utanför Viksäng.

I Patrullens scoutverksamhet deltog 14 pojkar och 2 flickor (se TAB 28) i åldern 7 till 9 år. Alla bodde i Viksängs flerfamiljshus. Medianavståndet var 185 meter mot 270 meter för samtliga boende i motsvarande ålder.

Ur barnteatergrupperna intervjuades 36 barn, 5 pojkar och 31 flickor, de flesta i åldern 10 till 12 år (se TAB 29). Ytterligare två flickor deltog, vilka inte ville medverka vid intervjun. Tre barn deltog i verksamheten båda dagarna. 26 barn (72 procent) intervjuades enligt B-formuläret, de övriga enligt C-formuläret. 25 barn var bosatta i Viksäng, 18 i flerfamiljshus och 7 i småhus. Medianavståndet för de 18 från undersökningsområdet var 500 meter, för de sju från småhusen 485 meter. Motsvarande avstånd för samtliga boende i motsvarande åldrar var 415 respektive 545 meter. Uppgift om socialgrupp fanns för dem, som intervjuats enligt B-formuläret. Av dessa tillhörde 42 procent socialgrupp 3.

I teckningskursen deltog 5 pojkar och 1 flicka, i batikkurserna 1 pojke och 12 flickor (se TAB 28), mellan 13 och 15 år. 5 barn var bosatta i Viksäng, 4 i flerfamiljshus och 1 i småhus. Endast 11 procent av barnen kom från familjer ur socialgrupp 3 medan socialgrupp 1 utgjorde 56 procent.

I Skiljebo SK:s fotbollsträning deltog 34 pojkar. Av dem var 30 st mellan 10 och 12 år. 10 pojkar var bosatta i Viksäng, samtliga i flerfamiljshus. Medianavståndet för dessa var 225 meter vilket ska jämföras med 420 meter, dvs medianavståndet för samtliga boende i motsvarande åldrar. Uppgift om socialgrupp fanns för de 32 pojkar som intervjuats enligt B-formuläret. Av dessa kom 12 st (38 procent) från familjer ur socialgrupp 3.

Ur den kommunala musikskolan intervjuades 43 elever, 41 enligt B-formuläret, 2 enligt C-formuläret. Kön- och åldersfördelning framgår av TAB 30. Som vi ser dominerade flickorna; 33 flickor och 10 pojkar deltog. De flesta var mellan 10 till 12 och 13 till 15 år. 17 elever var bosatta i Viksäng, 12 i flerfamiljshus och 5 i småhus. Medianavståndet för deltagare från flerfamiljshusen var 240 meter mot 330 meter för samtliga boende i motsvarande åldrar. Samtliga deltagare från småhusen bodde på minst 600 meters avstånd. Uppgift om socialgrupp finns för de 38 elever som intervjuats enligt B-formuläret. Av dessa tillhörde endast 29 procent socialgrupp 3.

TAB 28. Deltagare i Patrullens scoutverksamhet, MHF:s trafikskola, Medborgarskolans barngrupp, tecknings- och batikkurs, fördelade på kön, Viksäng.

Aktivitet	Kön		Totalt
	pojkar	flickor	
Patrullens scoutverksamhet	14	2	16
MHF:s trafikskola	8	5	13
Medborgarskolans barngrupp	5	5	10
Teckningskurs	5	1	6
Batikkurs	1	12	13

TAB 29. Deltagare i barnteater, fördelade på kön och ålder, Viksäng.

Kön	Åldersgrupp			Totalt
	-6 år	7-9 år	10-12 år	
pojkar		1	4	5
flickor	3	10	18	31
Totalt	3	11	22	36

TAB 30. Deltagare i musikskola, fördelade på kön och ålder, Viksäng.

Kön	Åldersgrupp					Totalt
	-6 år	7-9 år	10-12 år	13-15 år	16- år	
pojkar	1	2	5	2		10
flickor	1	6	11	12	3	33
Totalt	2	8	16	14	3	43

5.4.3 Övrig fritidsverksamhet för barn och vuxna

På kvällstid kunde man ägna sig åt kursverksamhet. På Viksängsgården fanns under måndagen kurser i batik och sömnad. Samma dag lärde Vuxenskolan ut gobelängvävnad i Viksängsskolans lokaler. Egna lokaler hade ABF som under måndagen bjöd på kurser i sömnad och porslinsmålning och under tisdagen i sömnad och engelska. Under undersökningens gång fick vi kännedom om att ytterligare en kurs av något slag skulle hållas på under tisdagen i Viksängsskolans lokaler. En intervjuare sändes dit men vägrades inträde av skolans vaktmästare. Medianavståndet till de olika lokalerna var i stort sett detsamma för de Viksängsbor som bodde i flerfamiljshus, omkring 300 till 350 meter. För övriga Viksängsbor var medianavståndet till Viksängsgården ca 920 meter, till Viksängsskolan ca 450 meter och till ABF:s lokaler ca 670 respektive 600 meter.

Under de två dagarna deltog 45 personer i områdets kursverksamhet förutsatt att inget dubbeldeltagande förekom. I de traditionellt kvinnliga aktiviteterna, sömnad, batik, gobelängvävnad och porslinsmålning, deltog enbart kvinnor, 34 till antalet. De flesta (30 st) var gifta och många (15 st) hade små barn under 7 år. Också i engelskundervisningen dominerade kvinnorna. Elva personer, 10 kvinnor och 1 man, deltog. I hobbykurserna, sömnad, batik, porslinsmålning och gobelängvävnad, var majoriteten (70 procent) yngre än 35 år. Av de elva personer som läste engelska var endast en under 35 år.

I hobbykurserna tillhörde 42 procent av deltagarna socialgrupp 3. Uppgift saknades för en person. Av de elva personer som läste engelska tillhörde enbart 2 st socialgrupp 3.

Från Viksängs flerfamiljshus deltog 7 personer i Viksängsgårdens kurser (batik och sömnad), 12 st i ABF:s kurser (sömnad, porslinsmålning och engelska) och en person i den gobelängvävnads-

kurs som Vuxenskolan arrangerade i Viksängsskolans lokaler. Från småhusen i samma område deltog en person i gobelängvävning och fem personer i ABF:s kurser. Även här är det på grund av gruppernas litenhet svårt att göra någon avståndsanalys. Det bör emellertid nämnas att medianavståndet för samtliga besökare från Viksängs flerfamiljshus till respektive kurslokal var 215 meter, således kortare än medianavståndet för samtliga boende. Anmärkningsvärt är också att mer än hälften (7 st) av de 12 personer från flerfamiljshusen som deltog i ABF:s kurser bodde på mindre än 100 meters avstånd från lokalerna medan endast 8 procent av samtliga boende bodde så nära ABF:s lokaler.

Av de 26 Viksängsbor som besvarade enkäten var det 19 st som inte hade gjort något kvällsbesök i innerstaden under de senaste två veckorna. Biobesök var den i särklass vanligaste anledningen till det senaste kvällsbesöket.

På Viksängsgården kunde man under måndagen ägna sig åt jazzbalett. Dessutom hade man stadsdelsmotion vilket innebar att gårdens motionslokal med redskap var öppen för dem som ville motionera utan ledning. Möjlighet fanns också att få sina testvärden mätta. Lokalen var öppen för kvinnor under måndagsförmiddagar och för män under tisdagskvällen. I Viksängsskolans gymnastikhall arrangerade Västerås GF gymnastik för kvinnor under måndagskvällen. Samma kväll hyrdes en sal av Fl för fotbollsträning och under tisdagen var det ASEA IF som hyrde lokal för tennis.

I jazzbaletten deltog 25 kvinnor. Av dessa var 14 st mellan 21 och 34 år, 3 var äldre och 8 yngre. Tio personer var bosatta i Viksäng, 9 i flerfamiljshus och 1 i småhus. Medianavståndet för de nio från undersökningsområdet var 240 meter, något mindre än medianavståndet för samtliga boende som var ca 300 meter. I stadsdelsmotionen deltog tre män och tre kvinnor. Två män och två kvinnor var Viksängsbor, bosatta i flerfamiljshus. Ur Västerås GF:s gymnastikgrupp var det bara ca två tredjedelar av deltagarna som besvarade enkäten. Totalt bestod gruppen av mellan 20 och 25 personer, de flesta i åldern 21-34 år. Det stora flertalet bodde ej i Viksäng. Tre personer var Viksängsbor, alla bosatta i flerfamiljshus. Tolv fotbolls- och tennisspelare fyllde i enkäten, alla män och bosatta utanför Viksäng.

Uppgift om socialgrupp fanns för 27 kvinnor och 13 män från dessa motionsaktiviteter. Av dessa tillhörde 41 procent av kvinnorna och 23 procent av männen socialgrupp 3.

Av de 15 kvinnor som var bosatta i Viksäng var det bara två som vistats i innerstaden någon gång de senaste två veckorna. Den vanligaste anledningen till det senaste stadsbesöket var dans (4 st).

5.4.4 Biblioteket

Viksängs bibliotek, filial till Stifts- och landsbiblioteket, intar en särställning i denna studie. Här ägnar man sig inte åt fritidsverksamhet i vanlig bemärkelse. Man snarare förbereder sådan genom att låna böcker med sig hem. Man hade naturligtvis möjlighet att sitta på biblioteket och läsa. Dessutom fanns olika spel tillgängliga för barnen. Den enda organiserade aktivitet som

förekom var sagostunder för barn. Sådana hade man tre gånger i veckan, dock ingen av de studerade dagarna. Det framgår inte av materialet hur många som har lånat böcker och hur många som har ägnat sig åt någon annan aktivitet (läsning, spel).

Biblioteket var öppet både måndag och tisdag mellan kl 1600 och 2000. För de Viksängsbor, som bodde i flerfamiljshus, låg medianavståndet till biblioteket från den egna bostaden på ca 370 meter. Medianavståndet för boende i områdets småhus var ca 930 meter. Närmaste alternativa bibliotek, som också var en filial till Stifts- och landsbiblioteket, låg i bostadsområdet Skiljebo. Avståndet dit var dock längre än till Viksängs bibliotek för samtliga Viksängsbor.

Antalet besökare var under måndagen 104 och under tisdagen 73 st. Då tre personer besökte biblioteket båda dagarna blev den totala besökarsiffran för hela undersökningsperioden 174 personer. 48 personer (28 procent) fyllde i enkäten medan 74 personer (43 procent) intervjuades enligt B-formuläret och 52 st (30 procent) enligt C-formuläret. Av dem som intervjuades enligt B-formuläret, barn och ungdom mellan 10 och 20 år, besökte tre fjärdedelar biblioteket under måndagen. För övrigt var fördelningen på dag jämn.

Ca 11 procent av besökarna var barn, som ännu inte börjat skolan. Dessa kom (enligt intervjuarna) i flertalet fall i sällskap med någon äldre person. Av de övriga besökarna var 33 procent barn mellan 7 och 9 år, 26 procent mellan 10 och 12 år och 10 procent mellan 13 och 15 år. Den totala könsfördelningen var jämn. Variationer fanns inom enskilda åldersgrupper men grupperna är små och medger inte några generella slutsatser. Noteras bör att 17 personer, dvs 10 procent av samtliga besökare, var kvinnor i åldern 21 till 34 år. Av dessa saknade alla utom två heltidsarbete medan alla utom fyra hade barn under 7 år. Unga hemarbetande kvinnor med småbarn utgjorde således en relativt stor besökargrupp vid sidan av barn och ungdom under 16 år. Besökarnas köns- och åldersfördelning framgår av TAB 31.

TAB 31. Besökare i Viksängs bibliotek, fördelade på kön och ålder.

Kön	Åldersgrupp									Ej uppgift	Tot
	-7 år	7-9	10-12	13-15	16-20	21-34	35-44	45-66	67- år		
män	11	23	22	11	3	7	6	4	1		88
kvinnor	7	27	18	4	2	17	7	2		2	86
Totalt	18	50	40	15	5	24	13	6	1	2	174

TAB 32. Andel personer, av samtliga Viksängsbor i olika åldersgrupper, som besökte biblioteket i Viksäng under undersökningsperioden.

Åldersgrupp	Antal boende	% besökare
7-9 år	366	12,0
10-12 år	353	10,2
13-15 år	271	4,8
16-20 år	402	2,5
21- år	3 934	0,7

Denna tabell ger mellertid ingen information om hur stor besöksbenägenheten var inom olika köns- och åldersgrupper. TAB 32 visar hur stor andel av samtliga Viksängsbor inom olika åldersgrupper men oavsett kön som besökte biblioteket under undersökningsperioden. Barn i åldern 7 till 9 år hade den högsta besöksfrekvensen; 12 procent hade besökt biblioteket. Den näst högsta besöksfrekvensen hade barn i åldern 10 till 12 år (10 procent). Sedan sjunker besöksfrekvensen snabbt. Endast 0,7 procent av de Viksängsbor, som var äldre än 20 år, hade besökt biblioteket under undersökningsperioden. Som redan nämnts utgjorde kvinnor i åldern 21-34 år en relativt stor grupp. Andelen Viksängsbor ur denna kategori som besökt biblioteket var 1,2 procent.

Ca 80 procent av besökarna var Viksängsbor. De övriga kom till övervägande del från relativt närliggande områden. Fördelning på bostadsadress varierar med ålder (se TAB 33). För åldersgrupp 21 år och äldre (formulärtyp A) är andelen Viksängsbor 75 procent, för åldersgrupp 10-20 år (formulärtyp B) och 9 år och yngre (formulärtyp C) 84 respektive 79 procent.

TAB 33. Besökare i Viksängs bibliotek, fördelade på ålder och bostadsadress.

Ålder	Bostadsadress			Totalt
	Viksängs flerfamiljshus	Viksängs småhus	Övrigt	
-9 år	28	8	12	48
10-20 år	55	7	12	74
21- år	36	5	11	52

TAB 34 visar andel personer från Viksängs flerfamiljshus respektive småhus och TAB 35 andel personer från flerfamiljshusen enbart av boende i olika åldrar och på olika avstånd, som besökte biblioteket under undersökningsperioden. Åldersgrupperna är två, dels barn och ungdom mellan 7 och 15 år, dvs i grundskoleåldern, dels personer från 16 år och uppåt. Den äldre gruppen uppvisar ingen klar trend för besöksfrekvensens variation med avståndet. Andelen besökare var 0,9 procent från såväl flerfamiljshus som småhus. Småhusen var emellertid underrepresenterade vad beträffar barn och ungdom. I åldersgruppen 7-15 år hade 5 procent av de boende besökt biblioteket. Motsvarande siffra för flerfamiljshusen var 11 procent. Det är emellertid osäkert vilken betydelse avståndet har här. För barn från flerfamiljshusen finns ett klart beroende mellan avstånd och besöksfrekvens; de som bor mycket nära, på mindre än 200 meters avstånd, har hög besöksfrekvens (30 procent), de som bor på minst 600 meters avstånd har över huvud taget inte besökt biblioteket. Så pass stor andel som 16 procent av boende inom 400 till 600 meters avstånd besökte biblioteket. Här skulle man således kunna spekulera om ett "kritiskt avstånd" någonstans mellan 400 och 600 meter. Besöksfrekvens relaterad till avstånd redovisas ej för barn och ungdom från småhusen beroende på att antalet barn inom varje avståndsklass är lågt. Bara 30 personer bodde på mindre än 600 meters avstånd. Av de övriga, 227 st, besökte 5 procent biblioteket. Det är således möjligt att barn från småhusen är mindre avståndskänsliga än de övriga. Det är troligt att boende från de båda hustyperna skiljer sig från varandra i fler avseenden än avstånd. Ett exempel är socialgruppsammansättning som troligen har betydelse även för läsvanor.

TAB 34. Andel personer från Viksängs flerfamiljshus respektive småhus av samtliga boende över 15 år, som besökte biblioteket under undersökningsperioden.

Avstånd	Antal boende		% boende som besökt biblioteken	
	i flerfamiljshus	i småhus	flerfamiljshusen	småhusen
0-199 m	379	-	1,1	-
200-399 m	1 818	-	0,8	-
400-599 m	565	85	1,4	0,0
600-799 m	715	173	0,6	0,0
800-999 m	-	270	-	1,9
≥ 1 000 m	-	331	-	0,9
S:a totalt	3 477	858	0,9	0,9

TAB 35. Andel personer från Viksängs flerfamiljshus, av samtliga boende i åldern 7-15 år, som besökte biblioteket under undersökningsperioden.

Avstånd	Antal boende	% boende som besökte biblioteket
0-199 m	60	30,0
200-399 m	387	10,3
400-599 m	137	16,1
600-799 m	143	0,0
Totalt	727	11,0

Av de barn (från Viksäng såväl som från andra områden), som intervjuades enligt C-formuläret (barn under 10 år) gick 65 procent i skolan. Av dem, som intervjuades enligt B-formuläret, gick 97 procent i grundskolan. Bland personer äldre än 20 år var 86 procent av männen och 42 procent av kvinnorna förvärvsarbetande. Bland kvinnorna uppges "barntillsyn" nästan undantagslöst som anledning till att förvärvsarbete saknades. Uppgift om socialgrupp fanns för ca 90 procent av de 122 personer som besvarade formulär A och B. Andelen besökare i socialgrupp 1, 2 och 3, i nu nämnd ordning, var för dessa: 16, 47 och 37 procent.

Av de Viksängsbor, som var äldre än 20 år, hade 14 procent vistats någon kväll i innerstaden för mindre än tre dagar sedan och 29 procent inom den senaste veckan. Av de Viksängsbor, som var mellan 10-20 år, uppgav en tredjedel att de gjort kvällsbesök i innerstaden mindre än tre dagar tillbaka. Andelen personer med besök inom den senaste veckan var 66 procent. Barn och ungdom mellan 10 och 20 år tillbringade således sina kvällar i innerstaden mycket oftare än vuxna personer. Bland besökare över 20 år var biobesök den vanligaste anledningen till det senaste kvällsbesöket (45 procent). Därefter kom "teater, konsert" med 24 procent. Hälften av ungdomsgruppen uppgav inköp som anledning och 25 procent "bio, teater, konsert". Därefter kom "idrott, sport, gymnastik" med 8 procent medan 7 procent hade vistats i innerstaden utan att göra något speciellt.

TAB 36. Utnyttjande av fritidsserviceutbudet i Viksäng.

Verksamhet	Besökare en el båda dagarna	Undersök- ningsdag månd tisd		Ålder		Kön		Bostad i	
				0-15	16-	m	kv	Viksäng	annat område
Viksängsgården	69	39	54	29	40	53	16	37	31
Kulan	30	21	24	27	3	29	1	24	6
Patrullen	35	35	-	34	0	24	11	28	7
Balettskola	81	32	49	81	0	4	77	9	72
Patrullens scoutv.	16	16	-	16	0	14	2	16	0
MHF:s trafikskola	13	-	13	13	0	8	5	4	9
Medborgarskolans barngrupp	10	-	10	10	0	5	5	0	10
Teckningskurs	6	-	6	6	0	5	1	4	2
Batikkurs	13	6	7	13	0	1	12	5	8
Fotbollsträning	34	-	34	34	0	34	0	10	24
Musikskola	43	23	20	40	3	10	33	17	26
Barnteater	36	20	19	36	0	5	31	25	11
Hobbykurser	34	24	10	0	34	0	34	26	19
Språkkurs	11	-	11	0	11	1	10		
Jazzbalett	25	25	-	0	25	0	25	10	15
Stadsdelsmotion	6	3	3	0	6	3	3	4	2
Gymnastikgrupp	ca25	ca25	-	0	ca25	0	ca25	ca5	ca20
Fotboll o.tennis	12	4	8	0	12	12	0	0	12
Biblioteket	174	104	73	123	51	88	86	149	25

6.1 Utformning

Stigslund är beläget ca 3 km norr om Gävle stads centrum (FIG 6). Området avgränsas i nordost av Strömsbro station och i öster av Norra Kungsvägen (E 4). I övrigt omges Stigslund av grönområden. Stigslunds läge, i förhållande till den övriga staden, är ganska isolerat. De närmaste bostadsområdena är Sättra i sydväst och Strömsbro i öster. Strömsbro är ett gammalt område. Sättra däremot var vid undersökningstillfället inte helt utbyggt. Mellan Stigslund och Sättra finns stora grönområden med bl a travbana, campingplats, folkpark och ishall. Det geografiska avståndet mellan Stigslund och Strömsbro är inte stort, 2 till 3 km, men områdena är skilda åt av Norra Kungsvägen, Testeboån samt järnvägsspår.

Stigslund är bebyggt med både flerfamiljshus och småhus. Flerfamiljshusen, som byggdes under perioden 1957 - 1961, utgör ett tämligen väl avgränsat område. De ligger centralt i området och omges av småhus. Flerfamiljshusbebyggelsen finns samlad till fyra kvarter; kv Krönet, Branten, Fallet och Gläntan (FIG 7). Samtliga hus är byggda av BPA och förvaltas av nio självständiga bostadsrättsföreningar. Svenska Riksbyggen förvaltar Branten 2 och 3. Övriga bostadsrättsföreningar är privata. Tjugotvå hus finns i området; 9 st 9-våningshus (kv Krönet), 5 st 4-våningshus (kv Branten) och 8 st 3-våningshus (kv Branten, Fallet och Gläntan). De senare är grupperade i rader om fyra på vardera sidan om Tallåsvägen. Antalet lägenheter är 577 st. Andelen smålägenheter, i detta fall lägenheter om 1 rum och kök, är 18 %. För övrigt är 31 % av lägenheterna på 2 rum och kök, 48 % på 3 rum och kök och 4 % på 4 rum och kök. I regel finns tvättstugor i husens botten- och källarplan och i vissa fall garage. När det gäller småbarnslekplatser och markutformning är variationen i standard stor mellan de olika bostadsrättsföreningarna. Större lek- och grönytor och bollplaner saknas i området.

En skola finns inom undersökningsområdet; Stigslundsskolan med låg-, mellan- och högstadium. Skolan är avsedd för barn och ungdom från hela Stigslund. Högstadiet har också Strömsbro och Hille som upptagningsområde. Kommunala daghem och fritidshem saknades våren 1970. En lekskola fanns med två grupper om vardera 20 barn, en förmiddags- och en eftermiddagsgrupp. Merparten av områdets detaljhandel och hantverksservice finns samlad till ett stadsdelscentrum.

I hela Stigslund bodde när undersökningen gjordes 3 300 personer, hälften i flerfamiljshus, hälften i småhus. I undersökningsområdet, dvs flerfamiljshusen, var ca 28 % av de boende mellan 21 och 34 år gamla och 13 % barn under 7 år (TAB 37). Dessa siffror är betydligt lägre än i övriga undersökningsområden där bebyggelsen var av senare datum och hushållen yngre. Inom Stigslund var det emellertid boende i flerfamiljshus som utgjorde den yngre delen av befolkningen. För småhusbebyggelsen gäller att ca 15 % var mellan 21 och 34 år gamla medan ca 21 %, således flera, var mellan 35 och 44 år.

Enligt uppgift ur mantalslängderna var 44 % av flerfamiljshusens hushåll enpersonshushåll. Knappt 3 % av de boende var utländska medborgare.

FIG 6. Karta över Gävle
(skala ca 1:40 000)

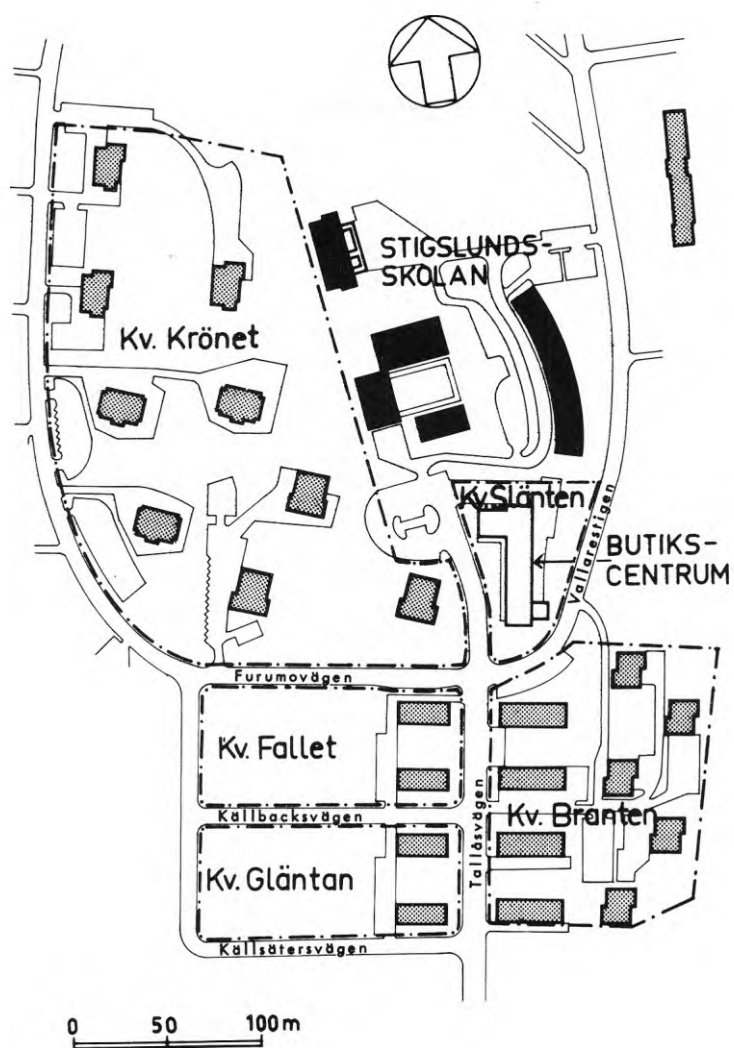

FIG 7. Stigslund
(skala ca 1:4 000)

TAB 37. Boende i Stigslund. Källa: mantalslängder.

Ålder	Småhus			Flerfamiljshus			Hela området
	män	kv	Totalt	män	kv	Totalt	
67-	23	19	42	29	65	94	136
45-66	188	170	358	138	145	283	641
35-44	173	172	345	130	130	260	605
21-34	116	133	249	205	234	439	688
16-20	83	63	146	58	49	107	253
13-15	60	48	108	42	31	73	181
10-12	73	58	131	46	38	84	215
7- 9	52	50	102	53	41	94	196
0- 6	80	96	176	124	85	209	385
Totalt	844	805	1657	807	806	1643	3300

6.2 Fritidsverksamhet i Stigslund

Särskilda fritidslokaler saknades våren 1970 helt i Stigslund och fritidsverksamheten var till sin omfattning mycket blygsam. Den lokalbundna verksamheten försiggick i Stigslundsskolans lokaler. I skolans gymnastiksalar anordnade Gävle gymnastikförening barn-gymnastik. Andra lokaler inom skolan utnyttjades för kommunal musikskola. I källarplanet hade man dessutom iordningställt en mindre lokal som man upplät åt Unga Örnar. Utanför Stigslundsskolan stannade varje vecka en bokbuss.

STF arrangerade under vår och sommar s k "mulleskola" för barn från Stigslund och Strömsbro.

Centrala grönytor och bollplaner saknades helt i området.

6.3 Fritidsverksamhet undersökningsdagarna

All fritidsverksamhet, som förekom under undersökningsperioden, var avsedd för barn och ungdom och var förlagd till Stigslundsskolans lokaler.

Under måndagen hade Unga Örnar och Musikskolan verksamhet. Musikskolans verksamhet bestod av enskild undervisning i gitarrspel. Dessutom fanns en barngymnastikgrupp. Också på tisdagen hade man en gymnastikgrupp för barn. Det var då den enda fritidsaktivitet, som fanns inom området.

Samtliga flerfamiljshus i Stigslund låg på mindre än 300 meters avstånd från Stigslundsskolan. Medianavståndet för de boende var ca 180 meter. Endast en tredjedel av de stigslundsbor, som bodde i småhus, hade mindre än 300 meters avstånd till skolan. Medianavståndet var ca 380 meter.

6.4 Resultat av intervjuundersökningen6.4.1 Verksamhet för barn och ungdom

I barngymnastiken deltog 5 pojkar och 16 flickor, de flesta mellan 7 och 9 år gamla. Alla var under 10 år och intervjuades enligt C-formuläret. I Unga Örnars verksamhet deltog 7 pojkar och 6 flickor, de flesta även här mellan 7 och 9 år gamla. Två barn var fyllda 10 år och intervjuades enligt B-formuläret, de övriga enligt C-formuläret. Två pojkar och två flickor mellan 10 och 12 år gick i Musikskola. Alla fyra intervjuades enligt B-formuläret.

Alla "Unga Örnar" var stigslundsborn och bodde i flerfamiljshus. I barngymnastiken deltog 16 stigslundsborn, 4 från flerfamiljshusen och 12 från småhusen, dessutom 5 barn med bostaden belägen utanför Stigslund. Medianavståndet för de barn, som deltog i Unga Örnars verksamhet, var 150 meter. Medianavståndet för de barn, som gick i barngymnastik, var 240 meter. De fyra ungdomar som spelade gitarr i Musikskolan var stigslundsborn, 1 från flerfamiljshuset och 3 från småhusen.

Fritidsverksamhet fanns således endast för en mycket begränsad del av de boende, nämligen barn, företrädesvis skolbarn på grundskolans lågstadium. Av områdets barn i åldrarna 7 till 9 år deltog 14 % från flerfamiljshuset och 12 % från småhusen. Gymnastikgrupperna hade det största deltagarantalet, 21 barn, varav 16 st var flickor. Medan barngymnastiken företrädesvis lockade barn från småhusen, så var samtliga deltagare i Unga Örnars verksamhet bosatta i Stigslunds flerfamiljshus. Nästan samtliga barn var yngre än 10 år och intervjuades enligt det mycket kortfattade C-formuläret. Något utrymme för synpunkter på och önskemål om fritidsservice i området fanns inte i detta formulär.

TAB 38. Utnyttjande av fritidsserviceutbudet i Stigslund

Verksamhet	Besökare en el båda dagarna	Undersök- ningsdag månd tisd		Ålder		Kön		Bostad i	
				0-15	16-	m	kv	Stigs- lund	annat område
Barngymnastik	21	8	13	21	0	5	16	16	5
Unga örnar	13	13	-	13	0	7	6	13	0
Musikskola	4	4	-	4	0	2	2	4	0

7 SAMMANFATTANDE OCH JÄMFÖRANDE BESKRIVNING AV ANDERSBERG, VALLBY, VIKSÅNG OCH STIGSLUND

7.1 Bebyggelse och folkmängd

Andersberg i Halmstad byggdes av den kommunala bostadsstiftelsen. Byggnadsarbetet påbörjades i mitten av 60-talet och området var vid undersökningstillfället inte helt färdigställt. Några 8-våningshus finns i området. För övrigt utgörs bebyggelsen av 3-våningshus grupperade så att ett antal gårdsbildningar erhålles. I området bodde vid undersökningstillfället omkring 4 500 personer.

Vallby i Västerås består av ett väl avgränsat småhusområde (Norra Vallby) och ett flerfamiljshusområde (Södra Vallby) bestående av 76 i stort sett likadana hus ordnade i mindre grupper. Södra Vallby, som var det egentliga undersökningsområdet, byggdes i slutet av sextiotalet av den kommunala bostadsstiftelsen. Antalet boende vid undersökningstillfället var drygt 4 000 personer. I Norra Vallby som vid denna tidpunkt inte var helt utbyggt bodde ca 1 000 personer.

Viksäng i Västerås är några år äldre än Vallby och hade ca 6 500 invånare av vilka omkring en femtedel bodde i småhus. Flerfamiljshus- och småhusområdena är även här tämligen väl skilda från varandra men är mindre enhetliga än i Vallby. Fem byggföretag har byggt olika delar av flerfamiljsområdet (som utgör det egentliga undersökningsområdet) med hus av varierande storlek, utseende och höjd.

Stigslund i Gävle är det äldsta av de fyra studerade områdena - det byggdes omkring 1960. Ungefär hälften av områdets 3 300 invånare bor i småhus som omger ett relativt väl avgränsat flerfamiljshusområde (det egentliga undersökningsområdet). Bebyggelsen utgörs här av nio 9-vånings punkthus samt 13 st 3- och 4-vånings lamellhus.

Det äldsta området är således Stigslund, de yngsta Andersberg och Vallby som är byggda ungefär samtidigt. Viksäng var det till folkmängden största området oavsett om man här avser bostadsområdet eller undersökningsområdet. Stigslund var det minsta området med ett invånarantal på ca 3 300 personer, varav endast hälften bodde i flerfamiljshus. I samtliga undersökningsområden utom Stigslund bodde den större delen av befolkningen i låghus. Andersberg och Södra Vallby liknade varandra i flera avseenden; ålder, hustyp och folkmängd.

7.2 Förvaltning av bostäderna

I Viksäng förvaltas 40 % av flerfamiljshusens lägenheter av bostadsrättsföreningar. I Stigslunds flerfamiljshus finns enbart bostadsrättslägenheter och i Andersberg och Södra Vallby enbart hyreslägenheter. Lägenheternas upplåtelseform hör till de faktorer som påverkar de boendes socioekonomiska sammansättning.

Samtliga lägenheter i Andersberg och Södra Vallby förvaltas av den kommunala bostadsstiftelsen, vilket ofta brukar medföra ett stort antal låglönetagare bland hyresgästerna, människor som p g a dålig soliditet avvisats av privata hyresvärdar.

7.3 Befolkning

FIG 8 visar den relativa fördelningen på kön och ålder för boende i de fyra undersökningsområdena. Köns- och åldersfördelningen i Södra Vallby och Andersberg är nära nog identisk. De stora åldersgrupperna är 21 - 34 år och 0 - 6 år. I dessa nybyggda områden bodde således främst unga hushåll med små barn. Barn i skolåldern och pensionärer utgjorde små grupper. Befolkningen i Viksängs flerfamiljshusområde var i genomsnitt något äldre än i Andersberg och Vallby. Detta gäller i ännu större utsträckning Stigslunds flerfamiljshusområde som ju var det äldsta undersökningsområdet. I Norra Vallby samt i Viksängs och Stigslunds småhusområden var hushållen äldre än i resp bostadsområdes flerfamiljshusbebyggelse.

I Andersberg och Södra Vallby var en stor andel av områdets invånare utländska medborgare; 10 % i Andersberg och 14 % i Södra Vallby. Andelen utlänningar i det andra av Västerås undersökningsområden, Viksängs flerfamiljshusområde, var betydligt lägre än i Södra Vallby (7 %). Inom parentes kan nämnas att andelen utländska medborgare i Norra Vallby var synnerligen låg, mindre än en procent, medan 5 % av samtliga boende i Viksängs småhus hade utländskt medborgarskap. Vallby var således mera segregerat än Viksäng i detta avseende. I Stigslunds flerfamiljshusområde var andelen utlänningar låg (3 %). Västmanlands län hade år 1970 landets högsta siffra när det gäller andel utländska medborgare (9,9 %). I Hallands och Gävleborgs län var andelen utlänningar samma år 3,5 resp 2,8 %.

Uppgifter om de boendes socioekonomiska status saknas för den totala befolkningen i de olika undersökningsområdena. Med socioekonomisk status avser vi då de boendes läge på en skala där utbildning, yrke och inkomst kombinerats. Resultat från Aktivitetsfältsstudien tyder emellertid på att Viksäng (flerfamiljshusområdet) i denna mening var ett högstatusområde medan Stigslund faktiskt låg lägre än både Andersberg och Vallby, trots att samtliga lägenheter var bostadsrättslägenheter.

7.4 Boendeservice

Variationerna i boendeservice var i vissa fall stora. Skillnaderna torde bero dels på områdenas olika ålder, dels på skillnader i praxis mellan kommunerna. De två västeråsområdena var t ex väl tillgodosedda vad beträffar barntillsyn. Antalet daghemsplatser var i nivå med efterfrågan. Dessutom fanns lek-skolor, fritidshem samt middagsrastverksamhet. Lekskola fanns i Andersberg och Stigslund. I Andersberg, som hade nästan lika många barn under 7 år som hela Vallby, planerades en barnstuga med daghem och fritidshem. Också när det gäller fritidsservice var de två västeråsområdena jämförelsevis väl tillgodosedda. Här fanns fritidsgård och kvartersgårdar. I Andersberg hade man i stor utsträckning måst utnyttja källarutrymmen och skyddsrum och i Stigslund fanns endast Stigslundsskolans lokaler att tillgå. Någon öppen kommunal verksamhet fanns varken i Andersberg eller Stigslund, trots att det i dessa områden (här avses hela stigslundsområdet inkl småhusen) fanns ca 600 barn i grundskolan. Den nystartade klubbverksamheten i Andersberg kan knappast räknas hit. Utbudet av fritidsaktiviteter för barn och ungdom var trots detta ganska stort i Andersberg, mycket tack vare "Hyresgästernas

Fritidsverksamhet". När det gäller fritidsverksamhet överhuvud taget hade Viksäng det största och mest varierade utbudet. I Stigslund fanns ingen fritidsverksamhet för vuxna och ytterst få aktiviteter för barn och ungdom. Vallby och Andersberg var mellanområden. Vallby hade bättre förutsättningar än Andersberg (tillgång till ändamålsenliga lokaler) och hade också många aktiviteter för barn. I Andersberg fanns en del verksamhet för vuxna. I Vallby var denna kategori (exkl vissa kategorier; handikappade och pensionärer) däremot missgynnad.

I Stigslund fanns inga större lektytor. Viksäng hade en del grönytor och bollplaner och Vallby sitt förnämliga och centralt belägna grönområde. I Andersberg hade man projekterat ett lekfält men detta var vid tiden för undersökningen ej iordningställt.

Andersberg och Viksäng var omgivna av andra bostadsområden och hade således tillgång till flera aktivitetsmöjligheter än områdets egna inom rimligt avstånd. Rent allmänt gäller dock att den centrala staden utgör centrum för fritidsverksamhet, framförallt nöjesliv. Avståndet till centrum var ungefär lika stort för samtliga områden. De allmänna kommunikationerna till innerstaden var bäst i Vallby (tätast turtrafik). Andersberg å andra sidan hade den förmånligaste taxan; årskort fanns för en kostnad av 100 kronor.

7.5 Kommentar

Som torde ha framgått av denna beskrivning gav Andersberg ett något ofärdigt intryck. Markutrymmena var inte helt färdigställda och brister fanns i den kommunala servicen. Södra Vallby däremot var på många sätt föredömligt planerat. Här fanns barnstugor (daghemskö saknades), fritidslokaler av olika slag och grönområde. Området var också trafikseparerat och gångtrafikanvänligt. Mellan dessa båda nybyggda områden, som liknade varandra mycket till utseende och befolkningssammansättning, fanns således avsevärda skillnader. Båda områdena har emellertid omskrivits i lokalpressen i negativa ordalag; här talas om vantrivsel, nedbusning och förstörelse. Vi vill poängtera att någon systematisk uppföljning av pressen inte har gjorts. De lästa artiklarna tillsammans med uttalanden av personer som vi kommit i kontakt med under undersökningen tyder emellertid på att Andersberg och Södra Vallby var Halmstads resp Västerås lågstatus- och problemområden. Orsakerna till detta behöver inte nödvändigtvis vara brister hos områdena. Som redan nämnts var den kommunala bostadsstiftelsen hyresvärd i både Andersberg och Södra Vallby. Här är det lätt för invandrare och låglönetagare att få bostad och området får således en speciell prägel. Tilläggas kan att både Andersberg och Södra Vallby enligt vår uppfattning gjorde ett trist intryck, särskilt vintertid. Här saknas variation i terräng och bebyggelse och vegetationen består mest av nyplanterade träd i pinnstadiet. Speciellt Södra Vallby var oerhört symmetriskt och samtliga hus grå och identiskt lika.

8 SAMMANFATTNING OCH ANALYS AV RESULTATEN

8.1 Allmänt

I nedanstående avsnitt sammanfattas och kommenteras det väsentligaste i de resultat, som relativt systematiskt och fullständigt har redovisats i kapitel 3-6.

Man kan inledningsvis konstatera att såväl städerna i deras helhet som de studerade områdena varierar mycket starkt när det gäller utbud av fritidssysselsättningar. Några nationellt gällande normer finns inte och inte heller någon allmänt omfattad praxis. Inte endast kvantiteten fritidsverksamhet är här av intresse utan även lokallösning, ansvarsfördelning (speciellt graden av kommunalt engagemang), målgruppsinriktning och typ av verksamhet. Kommersiellt utbud finns över huvud taget inte i områden av denna storleksordning (biografer, bingolokaler, restauranger, etc anses kräva ett större underlag). Kulturdistribution i ordets mer begränsade mening förekom sparsamt i områdena. Ett område hade bibliotek, ett annat besöktes av en bokbuss. Övriga "kulturella" aktiviteter var av gästspelskaraktär och förekom inte alls under undersökningsperioden.

I den sammanfattning av resultaten som sker i avsnitt 8.2-8.4 har vi sökt klarlägga de allmänna dragen i användningsmönstret av fritidsutbudet - dvs vi har sökt likheter snarare än skillnader mellan de studerade områdena. I avsnitt 8.5 har istället en diskussion av skillnaderna mellan områdena förts.

8.2 Öppen verksamhet

8.2.1 Förekomst

För vuxna erbjöds ingen öppen verksamhet av typ pub, samvarolokal e dyl i de studerade områdena. För ungdomar fanns öppen verksamhet, dels i form av kommunala fritidsgårdar och kvartersgårdar (Vallby och Viksäng), dels i form av klubbverksamhet med motsvarande aktiviteter och hyresgästföreningen som drivande kraft (Andersbergsklubben i Andersberg). Kvartersgårdarnas verksamhet riktar sig främst till barn mellan 10 och 15 år medan fritidsgårdarnas åldersgränser ligger vid 15 resp 20 år. Samtliga dessa åldersgränser är dock relativt flexibla. Andersbergsklubben tog emot barn från 7 år och hade ingen övre åldersgräns. Barn under 11 år bildade emellertid en egen grupp med verksamheten huvudsakligen förlagd till eftermiddagarna. Öppen verksamhet fanns således i tre av de fyra områdena; Andersberg (A), Vallby (Va) och Viksäng (Vi). För Vallbys och Viksängs del avser vi här och i fortsättningen flerfamiljshusområdena, där ju samtliga studerade aktiviteter ägde rum. Öppen verksamhet saknades för övrigt helt i såväl Vallbys som Viksängs småhusområde.

8.2.2 Hur stor andel av de boende deltog i den öppna verksamheten?

Nedan redovisas besöksfrekvensen för de boende inom resp undersökningsområde fördelade på åldersgrupperna 7 - 9, 10 - 15 och 16 - 20 år. Dessa klasser stämmer tämligen väl överens med de åldersindelningar som förekom inom den studerade öppna verksamheten och som låg till grund för deltagarnas fördelning på grupp (A) och gårdstyp (Va och Vi).

Av samtliga boende i åldern 7 - 9 år deltog ca 3 % (A), 8 % (Va) och 0 % (Vi) i den öppna verksamheten under någon eller båda av de dagar som undersökningen pågick i vart och ett av områdena. Motsvarande andelar för åldersgruppen 10 - 15 år var ca 10 % (A), 23 % (Va) och 13 % (Vi) och för åldersgruppen 16 - 20 år 1 % (A), 10 % (Va) och 7 % (Vi). Variationen mellan områdena i dessa siffror beror givetvis på utbudets speciella särart i resp område, dess omfattning, öppethållandetider, gårdarnas eller klubbens val av aktiviteter, etc - förhållanden som vi redogjort för i den mera detaljerade resultatredovisningen. Vad man här bör uppmärksamma är dock att den öppna verksamheten i ett av områdena (Va), som inte är extremt i något av dessa avseenden, har utnyttjats av så gott som vart fjärde barn mellan 10 och 15 år. I samma område har också vart trettonde barn i åldersgruppen 7 - 9 år deltagit trots att verksamheten här riktade sig till 10-åringar och äldre.

För övrigt kan man tolka resultaten som att det upplevda behovet inom resp åldersgrupp av den utbudna verksamheten var relativt stort bland ungdomar i åldersgruppen 10 - 15 år men ganska litet bland de äldre ungdomarna. Huruvida detta beror på att verksamheten utformats på ett sätt som dåligt motsvarar de äldre ungdomarnas faktiska önskemål eller om denna kategori har tillgång till bättre alternativ är svårt att uttala sig om. Denna fråga kommer att belysas något i en annan studie inom projektet, där man för de här aktuella bostadsområdena kommer att erhålla en viss uppfattning om hur ungdomar i grundskolans högsta klasser tillbringar sin fritid.

Som redan nämnts tog man inte särskilt allvarligt på fastställda åldersgränser; detta har vi också sett exempel på i Vallby. Andersbergsklubben var emellertid den enda verksamhet som direkt vände sig också till barn under 10 år. Besöksfrekvensen bland områdets barn i åldersgruppen 7 - 9 år var dock avsevärt lägre än bland boende i gruppen 10 - 15 år.

Boende i Vallbys och Viksängs småhusområden var starkt under-representerade i den öppna verksamheten. Här är förmodligen avståndet av betydelse. Det finns emellertid skäl att tro att även andra faktorer har inverkat. Den socioekonomiska sammansättningen, vilken påverkar livsstil och fritidsvanor, är troligen en annan bland villabefolkningen. Boendetid i området inverkar säkerligen också. Gruppdynamiska faktorer kan verka konserverande och förstärkande på tillfälligt uppkomna mönster. Frånvaron av ungdomar från småhusområdet kan sålunda ha en avskräckande effekt på dem som bor där och som i och för sig skulle vilja delta i verksamheten.

Öppen verksamhet båda dagarna förekom inom Andersbergs klubbverksamhet, Vallbys och Viksängs fritidsgårdar samt en av Viksängs kvartersgårdar. Resultaten därifrån tyder på att det i ganska stor utsträckning är samma personer som återkommer kväll efter kväll (hälften till 2/3 av måndagens besökare återkom även nästa kväll), varför andelen boende inom resp åldersgrupp, som besökte den öppna verksamheten under en veckas fem vardagar, inte särskilt mycket torde överskrida de ovan angivna siffrorna.

8.2.3 Vilka deltog i den öppna verksamheten - ålder, kön, socialgrupp?

Kvartersgårdarna som främst var avsedda för 10 - 15-åringar besöktes i viss utsträckning (0 - 40 % beroende på gård) av barn som var yngre än 10 år. Inga generella trender har kunnat konstateras rörande fördelning mellan yngre och äldre inom femårsintervallet. En viss variation härvidlag tycks dock förekomma mellan gårdarna.

Med undantag för åldersgruppen 7 - 9 år (förekommer endast i Vallby) dominerade pojkarna mycket starkt, speciellt på de gårdar som hade en idrottsförening som huvudman. En svag överrepresentation av barn från familjer tillhöriga socialgrupp 3 tycks föreligga i Vallby.

Även i fritidsgårdarnas verksamhet, som främst var avsedd för ungdomar mellan 15 och 20 år, tycks en del yngre barn delta. Nästan hälften av besökarna var sålunda mellan 13 och 15 år. I denna åldersklass var könsfördelningen jämn medan pojkarna dominerade mycket starkt i den högre femårsklassen. Studier av ungdomsgårdar i Stockholm¹⁾ (öppna för ungdom i åldern 14 - 20 år) visar att pojkarnas dominans är mycket stark bland 16-åringar och äldre. Gymnasieungdomar är i vår studie mycket klart underrepresenterade. Socialgruppstillhörighet tycks däremot inte ha någon större betydelse. Detta resultat styrkes av en studie av ungdom i Göteborg²⁾. Där konstaterar man att ungdomars fritidsaktiviteter ur kvantitativ synpunkt i ganska begränsad utsträckning "förklaras" av social bakgrund. De skillnader som förekommer tycks i stor utsträckning ha som bakgrund att de mindre teoretiskt inriktade studievägarna, dit ungdomar ur socialgrupp 3 söker sig i större utsträckning än andra, kräver mindre hemarbete av eleverna.

Klubbverksamheten i Andersberg dominerades av åldersgruppen 10 - 15 år (72 %). Bland deltagarna fanns emellertid såväl barn som inte börjat skolan som ungdomar över 15 år representerade. Med undantag för de deltagare som var yngre än 10 år dominerade pojkarna verksamheten. Barn från familjer tillhöriga socialgrupp 3 var något överrepresenterade.

8.2.4 Hur inverkar avståndet till bostaden på benägenheten att delta i den öppna verksamheten?

För Andersbergs klubbverksamhet och tre av de fyra studerade kvartersgårdarna gäller att avståndet mellan bostad och lokal för boende inom resp undersökningsområde tycks ha stor betydelse för benägenheten att besöka den. De individer som besökte fritidsgårdarna var däremot tämligen representativa för samtliga boende i motsvarande ålder om man ser till bostadens läge i förhållande till gården. Fritidsgårdarna hade också betydligt flera besökare som var bosatta utanför undersökningsområdet än kvartersgårdarna. Att avståndet dock har viss betydelse även för fritidsgårdarna framgår av att de som besökte gården bägge dagarna bodde betydligt närmare än sådana som besökte gården endast en av dagarna.

- 1) Ulla Bergström 1971: Ungdomsgårdar
Stockholms Stads Barnavårdsnämnd 1972: Ungdomar på ungdomsgård
- 2) Andersson & Wallin 1971: Tonåringarna och omvärlden

8.2.5 Hur ofta tillbringade man en kväll i innerstaden och vad ägnade man sig åt?

Vallby och Viksäng i Västerås skilde sig mycket starkt när det gäller tidpunkt för senaste besök i innerstaden för de vallby- resp viksängsbarn i åldern 10 - 15 år som besökt kvartersgårdarna. I Vallby hade 15 % gjort ett kvällsbesök i innerstaden någon av de senaste tre dagarna medan motsvarande siffra för Viksäng var 50 %. (En tänkbar förklaring till skillnaden mellan områdena kan vara skillnaden i ålderssammansättning. I Vallby låg genomsnittsåldern betydligt lägre än i Viksäng.) Enighet rådde dock när det gällde vad man sysslat med i staden vid det senaste besöket. Biobesök var det vanligaste, därefter att gå och strosa utan att göra något särskilt. Detta gällde även de ungdomar mellan 15 och 20 år som besökt fritidsgårdarna. Bland dessa utgjorde också besök på diskotek eller danslokal ett vanligt alternativ. För fritidsgårdarnas besökare gäller att omkring hälften av såväl vallby- som viksängs ungdomarna hade gjort ett kvällsbesök i innerstaden någon av de senaste tre dagarna. Av de andersbergsungdomar från 10 år som deltog i områdets klubbverksamhet hade en knapp tredjedel besökt innerstaden någon av de senaste tre dagarna och då främst ägnat sig åt biobesök.

8.2.6 Vilka önskemål hade man om fritidsmöjligheter i området?

Önskemålen varierade givetvis mellan åldersgrupper, gårdar och områden. Påfallande var dock att det bland kvartersgårdsbesökarna och Andersbergsklubbens deltagare fanns vissa linjer i pojkarnas resp flickornas önskemål. Flickorna ville ha diskotek, samvarolokaler o dyl medan pojkarna önskade sig förutsättningar för sport och idrott och annan fysisk aktivitet - motorcrossbana och swimmingpool var två ofta återkommande önskemål.

8.3 Övrig fritidsverksamhet

8.3.1 Förekomst

Områdena företedde stora olikheter när det gäller tillgången på och arten av övrig fritidsverksamhet. Den verksamhet som fanns bestod främst av barngrupper, kurser av olika slag, viss förenings- och hobbyverksamhet, gymnastik och motion. Vi ska här söka generella drag när det gäller utnyttjandet av dessa aktivitetsmöjligheter. Skillnader mellan områdena diskuteras i avsnitt 2.5.

8.3.2 Vilka deltog i den mera organiserade verksamheten - ålder, kön, socialgrupp?

De aktivitetsmöjligheter av icke öppen typ som fanns i de studerade områdena riktade sig främst till barn under 12 år. Av de drygt 700 besök som registrerades vid de studerade aktiviteterna gjordes ca 55 % av barn under 12 år. Äldre ungdomar (13 - 20 år) och boende i åldern 35 år och uppåt tycks ha haft mycket få tilltalande sysselsättningsmöjligheter de aktuella dagarna. Cirka hälften av de 13-20-åringar som i denna studie har deltagit i fritidsaktiviteter av den mera organiserade typen har gått i musikskola (i vilken utsträckning detta verkligen upplevs som en fritidssysselsättning kan säkert diskuteras). För övrigt har de främst deltagit i kurser. Den enda verksamhet, med undantag

för viss kategoriverksamhet i Vallby, där besökare från 35 år och uppåt dominerade var en engelskkurs i Viksång samt de valföberedande studiecirklar (Ditt val 70) som fanns i Andersberg. För övrigt har de i begränsad omfattning deltagit i gymnastik och hobbybetonade kurser (sömnad, batik, m m) där annars åldersgruppen 21 - 34 år dominerade.

I tabellerna 6, 18, 36 och 38 har sammanfattats utnyttjandet av de olika områdenas utbud av fritidsservice. Av tabellerna framgår bl a besökarnas könsfördelning och i viss mån även åldersfördelningen.

Totalt sett är mindre än en tredjedel av samtliga deltagare pojkar eller män. Den normalt högre förvärvsfrekvensen bland män kan delvis förklara detta när det gäller de vuxna. Man kan också konstatera att de kurser som förekom i mycket hög grad var inriktade på kvinnliga aktiviteter. Dessutom fanns motionsgymnastik för kvinnor i alla områden utom Stigslund medan motsvarande aktivitet för män inte förekom alls. För barnen gäller att flickorna dominerade flertalet aktiviteter, främst då traditionellt kvinnliga sysselsättningar som balett och batik, men även aktiviteter som barnteater, barngymnastik och musikskola.

Uppgift om socialgrupp saknas för barn under 10 år. Många av de studerade grupperna är dessutom så små att någon socialgruppsanalys inte är meningsfull. Att det finns uppenbara skillnader mellan olika aktiviteter är dock helt tydligt. I Andersberg tillhörde t ex 78 % av de barn som deltog i kyrkans scoutgrupp socialgrupp 3 medan motsvarande siffra för musikskolan inom samma område var 28 %. Socialgruppsfördelningen i Viksängs musikskola var i stort sett densamma som i Andersberg. Också den kommunala musikskolan har med andra ord en mycket skev socialgruppsfördelning. Socialgrupp 3 tycks över huvud taget vara underrepresenterad inom den mera organiserade barn- och ungdomsverksamheten, speciellt då verksamheter som tillhandahåller undervisning snarare än ren förströelse.

Önskemål från de vuxna inom resp område, de flesta kvinnor, förekom i mycket liten utsträckning. I den mån man önskat något var det mest för sina barns och ungdomars räkning och önskemålen var i regel allmänt hållna; "mera ungdomsverksamhet", "sysselsättning för barn", etc.

8.3.3 Relationen mellan bostadsområdenas fritidsutbud och den omgivande staden

Mycket få av de studerade aktiviteterna vände sig enbart till de boende inom resp undersökningsområde. Detta gällde egentligen endast Unga Örnar och viss scoutverksamhet, några barngrupper samt Röda Korsets och DHR:s handikappträff i Vallby. Övriga aktiviteters upptagningsområde utgjordes i vissa fall av hela bostadsområdet inkl småhusen. Detta var fallet för barngymnastiken i Stigslund och de två gymnastikgrupper för flickor som Västerås GF ledde i Vallby. Ännu vanligare var dock att upptagningsområdet sträckte sig utanför bostadsområdet som helhet och mycket ofta var det egna områdets invånare i minoritet. Så gällde t ex musikskola, kurser och fotboll för ungdomar, jazzbalett och viss gymnastik (troligen mera expertbetonad), balett, kyrkans scoutverksamhet, pensionärsgrupperna och de handikappades klubb-

verksamhet. I Medborgarskolans barngrupp i Viksäng, i tennisen och fotbollen i samma område samt i de valförberedande studiecirklarna i Andersberg deltog inga från resp bostadsområde.

En mycket begränsad del av studerade områdets fritidsutbud har som främsta syfte att bereda invånarna i just detta område rekreativsmöjligheter eller än mindre att (enligt grannskapsidén) öka de boendes känsla av områdestillhörighet och gemenskap. Fritidsutbudet tycks snarare oftast vara lokaliserat med tanke på ett förmodat behov hos en större del av stadens befolkning. För de mera specialiserade verksamheterna gäller detta givetvis mer än för dem, som har ett allmänare intresse. Balett (och mer specialiserad gymnastik) har t ex ett större upptagningsområde än motionsgymnastik. Det är således främst den öppna verksamheten jämte viss scout- och klubbverksamhet som (genom regler) främst är reserverad för områdets invånare. Denna fritidsverksamhet har då en viss möjlighet att bidra till att ge de boende den lokala förankring som ansetts vara så väsentlig att skapa. I städer av denna storlek tycks dock olika delar av städerna i viss utsträckning komplettera varandra vad beträffar fritidsutbudet - staden fungerar som en integrerad enhet i dessa avseenden. Dessa frågor belyses ytterligare i andra studier inom projektet.

8.4 Biblioteket i Viksäng

Biblioteket i Viksäng intar en särställning i studien. Det är i stort sett det enda exemplet på kulturdistribution i snävare mening och erbjuder endast i begränsad utsträckning möjligheter till fritidsaktiviteter. Några organiserade aktiviteter fanns inte heller de aktuella dagarna. Däremot kunde den som ville ägna sig åt läsning och spel av olika slag. Spelen var dock i första hand avsedda för barnen.

Så mycket som 80 % av besökarna var yngre än 16 år. När antalet besökare i olika åldrar relateras till antalet boende i motsvarande grupper framstår barn i grundskolans lågstadium som de flitigaste biblioteksbesökarna; 12 % av samtliga boende i denna kategori besökte biblioteket under någon av de två aktuella dagarna. I åldersgruppen 10 - 12 år var motsvarande siffra 10 %. Därefter sjunker besöksfrekvensen mycket snabbt med stigande ålder. Av samtliga boende från 21 år och uppåt hade endast 0,7 % besökt biblioteket dessa två dagar. Kvinnor i åldrarna 21 - 34 år utgjorde jämsides med barn och ungdom en relativt stor grupp bland besökarna; 10 % av samtliga besökare tillhörde denna kategori. Av samtliga Viksängs kvinnor i åldern 21 - 34 år besökte 1,2 % biblioteket under någon av de två aktuella dagarna.

När det gäller avståndets betydelse för olika åldersgrupper har vi inte kunnat påvisa något linjärt samband. Klart är emellertid att avståndet har varit av betydelse för de barn under 16 år som bodde i områdets flerfamiljshus. Medan så gott som vart tredje barn inom 200 meters avstånd besökte biblioteket så har ingen av de barn som bodde längre bort än 600 meter gjort ett besök.

8.5 Jämförelser mellan områdena

Mängden olika aktivitetsutbud i de olika områdena varierade avsevärt. Detta framgår bl a av sammanställningen av aktiviteter i föregående avsnitt.

Stigslund, det äldsta området, som också hade det minsta befolkningsunderlaget, hade ingen öppen verksamhet och ett mycket begränsat utbud av övrig verksamhet. Den fritidsverksamhet som fanns riktade sig så gott som enbart till barn i grundskolans lågstadium. I hela Gävle fanns enbart två fritidsgårdar och 11 kvartersgårdar. Båda dessa gårdstyper riktade sig till ungdomar på grundskolans högstadium. Den närmaste gården fanns i det nybyggda bostadsområdet Sättra. Planering av öppen verksamhet var vid tidpunkten för studien en tämligen ny företeelse inom kommunen och verksamheten planerades efter nya riktlinjer fr o m 1969. Stigslund har dock ej heller senare (fram till hösten 1972) erhållit någon öppen verksamhet. I området fanns vid undersökningstillfället 334 ungdomar i åldrarna 13 - 20 år (180 i flerfamiljs- husen och 154 i småhusen) som således inte hade några som helst sysselsättningsmöjligheter i sitt eget område. Bristen på goda sysselsättningsmöjligheter i området gäller även övriga åldersgrupper. Förutsättningar för utomhusaktiviteter saknades likaså i området. Bollplaner eller större friytor saknades helt. Kommunala daghem och fritidshem saknades i området.

En motpol till Stigslund vad gäller mängden olika möjligheter till fritidsaktiviteter kan Viksäng sägas utgöra. Viksäng hade också den största befolkningen. Inte heller detta område var vid undersökningstillfället helt nytt men av senare datum än Stigslund. Befolkningen var sålunda något yngre än i Stigslund. Viksängs befolkning hade också genomsnittligt sett betydligt högre socioekonomisk status än Stigslunds befolkning - högre statusyrken, högre utbildning, högre inkomster¹). Befolkningen i detta område var inte heller särskilt väl tillgodosedd med anordningar för lek, spel, motion, samvaro utomhus - en bygglekplats fanns dock. Tillgången på lekskolor och daghem var relativt god. Här fanns också fritidshem och middagsrastverksamhet.

I Viksäng fanns vid undersökningstillfället en fritidsgård och två kvartersgårdar samt en hel del lokaler såväl i skolorna som utanför dessa, som var tillgängliga för kurser, motion o dyl, och vilka även utnyttjades för dessa ändamål. Viksäng är det enda av de studerade områdena som har bibliotek. Det är också det enda område som har viss fritidsverksamhet lokaliserad till småhusområdet. Strax utanför områdets bebyggelse låg kyrkan med omfattande fritidsverksamhet för pensionärer och andra. Varken kyrkans verksamhet eller den fritidsverksamhet som ägde rum i Viksängs småhusområde ingår dock i studien.

Viksängsområdet var sålunda relativt välförsett med fritidsmöjligheter. Under de två dagar studien pågick deltog också drygt 500 personer i de aktiviteter som pågick i undersökningsområdet (om man undantar biblioteket). Av dessa bodde emellertid endast drygt 200 personer i Viksäng. Dessa besökare utgör då ca 3 % av samtliga 6 500 boende i området. Även för Viksäng gäller att de äldre ungdomarna samt pensionärerna (ett pensionärshem fanns i området) var dåligt försedda med attraktiva fritidsutbud inom flerfamiljshusområdet.

Vallby och Andersberg utgör mellangrupper när det gäller möjligheter till fritidsaktiviteter. För utevistelse finns dock mera ordnat i Vallby än i övriga undersökningsområden. På det centrala grönområdet finns bl a swimmingpool och parkleksverksamhet. Inomhus finns studierum, hobbylokaler, klubbrum och motionslokal.

1) Marja Walldén: Aktivitetsfältstudien. Arbetsrapport juli 1972.

Dessa lokaler utnyttjas dock främst för helt oorganiserad verksamhet vilken ej studeras här. Vallby var välförsett med öppen verksamhet för ungdom. Två kvartersgårdar och en fritidsgård fanns i området. För övrigt pågick ganska få organiserade aktiviteter under de två aktuella dagarna. Sammanlagt deltog drygt 100 personer i dessa. Med undantag från pensionärsträffarna och en handikappträff rekryterades deltagarna enbart från Vallby (och med enstaka undantag enbart från dess flerfamiljshusdel).

Vallby fungerade således när det gäller fritidsutbudet i avsevärt större utsträckning än Viksäng och Andersberg som en självständig del i staden. Vallby hade också jämte Stigslund ett ganska isolerat läge i förhållande till den övriga staden. I vilken grad vallbyborna söker sig utanför sitt område för olika fritidssysselsättningar är ett problem som ej belyses i denna studie men väl i andra studier inom projektet. I den här aktuella studien har vi konstaterat att vallbyborna i vissa sammanhang besöker innerstaden långt mera sällan än viksängsborna (deltagare i Vallbys resp Viksängs kvartersgårdar). Vi vet däremot inte vilken betydelse områdets läge i förhållande till den övriga staden har. Fågelvägsavståndet till stadskärnan är i princip detsamma för båda områdena och likaså tidsåtgången för resor med den kollektiva trafiken. Den större rörligheten bland viksängsborna kan kanske också bero på den annorlunda socio-ekonomiska sammansättningen.

Totalt deltog sålunda omkring 4 % av Vallbys invånare i de studerade verksamheterna - en något större andel än i Viksäng (där man dock hade tillgång till vissa verksamheter utanför det studerade området). Verksamheten i Vallby var helt inriktad på ungdomar och vissa kategorier (handikappade och pensionärer). Ingen som helst verksamhet för vuxna förekom så när som på den nämnda kategori-verksamheten och den dåligt utnyttjade stadsdelsmotionen. Detta är förvånande då kursverksamhet hör till de aktiviteter som brukar rymmas inom Västerås fritidsgårdar.

I Andersberg var de allmänna anordningarna för de boendes fritidssysselsättningar utomhus ganska sparsamma och helt inriktade på småbarnens lek. Inga daghem och fritidshem fanns vid tidpunkten för undersökningens genomförande (barnstuga kom senare). Som fritidslokaler utnyttjades skyddsrum och källarlokaler, en samlings-sal i centrum med några små studierum samt skolans gymnastiksal med bastu. En med begränsade resurser privat driven öppen verksamhet är vad som närmast motsvarar den tydligen mycket väsentliga kommunala öppna verksamhet som fanns i Vallby och Viksäng. I övrigt pågick scout- och klubbverksamhet, gymnastik och musikskoleverksamhet med inriktning på barn och ungdom. För de vuxna fanns motionsverksamhet och kurser.

I den studerade verksamheten deltog under de två dagarna ca 275 personer varav ca 140 från området. Dessa utgjorde då något drygt 3 % av de boende i Andersberg.

Det kan kanske vara av intresse att notera att andelen boende som deltog i sitt områdes utbud av organiserade fritidsaktiviteter ligger mycket konstant mellan 3 och 4 % i de tre områden som har någon fritidsverksamhet att tala om. Detta kan dock inte leda till slutsatsen att detta utgör en optimal gräns för deltagande i fritidsverksamheter, vilket bl a framgår vid en granskning av aktivitetsutbudet i Vallby.

Vallby uppvisade det högsta relativa deltagarantalet. Detta trots att inga vuxenaktiviteter likande dem som förekom i Viksäng och Andersberg fanns i Vallby. Antingen åkte vallbyborna ut ur området för att gymnastisera och gå på kurser eller också fick de avstå från dessa aktiviteter p g a för långa avstånd. Det finns dock ingen anledning att tro att vallbyborna i mindre utsträckning än boende i övriga områden vill motionera, gå på kurser, etc. Om tillfälle till detta hade funnits hade sålunda Vallbys siffra höjts ytterligare. Också när det gällde icke öppen verksamhet för ungdom saknade Vallby några typer av aktiviteter som förekom i andra områden och som säkerligen inte skulle konkurrera med den befintliga verksamheten. Förekomst av sådana aktiviteter skulle ytterligare höja siffran. Å andra sidan deltar en betydligt större andel av vallbyborna i den öppna verksamheten än vad som är fallet i övriga områden. Detta skulle tyda på att Andersbergs och Viksängs öppna verksamhet skulle erhålla högre deltagarfrekvens om verksamheten gjordes mera attraktiv.

Detta resonemang är mycket grovt och tar inte hänsyn till skillnader i befolkningssammansättning och därmed säkerligen även skillnader i önskemål när det gäller fritidsarrangemang i området. Att Vallby och Andersberg har ett stort inslag av utlänningar med de problem detta för med sig vad beträffar möjligheter att finna lämpliga fritidsaktiviteter, att samma områden till stor del består av unga familjer med barnpassningsproblem, att såväl Stigslund som Andersberg och Vallby består av hushåll med relativt låg inkomst och låg utbildningsnivå och en mängd liknande förhållanden skulle säkerligen behöva beaktas på ett sätt som inte gjorts vid planeringen för fritidsaktiviteter (Vallbys handikappverksamhet utgör ett undantag). Dessa förhållanden förstärker ytterligare intrycket att de ansträngningar som gjorts att möta behovet av meningsfull sysselsättning i de olika områdena i varierande grad motsvarar behovet men genomgående är tämligen otillräckliga.

Kommunernas ambition och/eller resurser när det gäller utbudet av fritidsaktivitetsmöjligheter i bostadsområdena varierar sålunda ganska avsevärt mellan de studerade områdena. Likaså har de organisationer som specialiserat sig på att bereda människor en, enligt deras bedömning, meningsfull fritidssysselsättning, i varierande grad sträckt ut sina grenar till de studerade områdena. Några generella normer eller någon generell praxis när det gäller denna typ av service förekommer alltså inte. De som flyttat in i de olika områdena måste därför ha haft svårt att orientera sig om vilka möjligheter till fritidssysselsättningar inom området som kommer att erbjudas på såväl kort som lång sikt, och variationerna mellan områdena i dessa avseenden har säkerligen inte spelat någon större roll när de boende valde eller blev hänvisade till sina bostäder.

Möjligheterna till fritidsaktiviteter spelar emellertid en betydande roll för framförallt vissa svårörliga kategoriers tillfredsställelse med sin boendesituation samt för barn och ungdomars sätt att tillbringa sin fritid och därmed deras utvecklingsmöjligheter. De spelar även en roll för möjligheterna att genom ökad samvaro inom bostadsområdet uppnå den känsla av tillhörighet och trygghet som grannskapstankens förespråkare ansåg så väsentliga. Man får dock säkerligen räkna med en avsevärd inlärningsperiod för att sådana möjligheter skall fylla den avsedda funktionen. De uppgifter som lämnats i studien om olika verksamheters deltagandefrekvens kan sålunda delvis ses som tecken på att dessa verksamheter verkligen möter ett behov hos de boende. Kanske kan man dock också se de trots allt ganska låga frekvenserna på det sammanlagda utnyttjandet av fritidsaktivitetsmöjligheterna (åtminstone för vissa kategorier) som en uppmaning till att komplettera den relativt konventionella utbudsbilden med andra typer av sysselsättningsmöjligheter. Dessa nya möjligheter borde då kanske mer medvetet än tidigare utformas med tanke på målen som samhället vill uppnå med de resurser som satsas på fritidsområdet och därför vara resultatet av en övergripande planering på kommunal nivå. En önskan att tillgodose svårörliga gruppers behov av sysselsättning i sin bostads närhet och att utnyttja bostädernas geografiska närhet till varandra för att även skapa social närhet - känsla av trygghet och gemenskap med den geografiska närheten som bas - bör då givetvis inte stå i motsättning till en strävan att utnyttja stadens specifika möjligheter att tillgodose de olika specialintressen som finns representerade inom dess heterogena befolkning.

LITTERATURREFERENSER

1. Andersson B-E & Wallin E, 1966, UG-63: Fritiden. (Göteborgs universitet, pedagogiska institutionen.) Göteborg.
2. Andersson B-E & Wallin E, 1971, Tonåringarna och omvärlden. (Almqvist & Wiksell.) Stockholm.
3. Bergström U, 1971, Boendeservice i Vällingby - ungdomsgårdar. (Stockholms generalplanearbete.) Meddelande nr 11, Stockholm.
4. Friluftslivet i Sverige, 1964. (1962 års fritidsutredning.) SOU 1964:47, Stockholm.
5. Fritid och kultur i Göteborg, odat, Enkätundersökning utförd våren 1971 avseende skolungdomens fritids- och kulturvanor m m. (Fritid 70.) Göteborg.
6. Fritid och kultur i Göteborg, 1972, Intervjuundersökning utförd hösten 1970 avseende göteborgarnas fritids- och kulturvanor m m. (Fritid 70.) Göteborg.
7. Försök med bibliotek, 1972. (1968 års litteraturutredning.) SOU:1972:61, separat bilagedel. Stockholm.
8. Hjärne L-G, 1966, Föräldrar, barn, fritid - en sociologisk undersökning. (GAKO:s fritidsnämnd.) Göteborg.
9. Johansson M, 1962, Om fritidsaktiviteter. (Sociologiska institutionen vid Uppsala universitet.) Rapport XIII. Uppsala.
10. Landström L & Åsvärn G, 1970, Fritid i Vällingby. (Stockholms generalplanearbete.) Meddelande nr 7. Stockholm.
11. Lindberg H & Mårtensson B G & Pettersson B, 1972, Besökare vid friluftsbad i Västerås. (Statens institut för byggnadsforskning.) Rapport R 7:1972. Stockholm.
12. Lindberg H & Oscarsson G & Pettersson B, 1971, Dagligt friluftsliv - statsbidrag, friluftsgårdar, nyttjare. (Statens institut för byggnadsforskning.) Rapport R 17:1971. Stockholm.
13. Läs- och bokvanor i fem svenska samhällen, 1972. (1968 års litteraturutredning.) SOU 1972:20, separat bilagedel. Stockholm.
14. Ockborn L & Ockborn S, 1969, Bibliotek och biblioteksbesökare i Malmö-Lund-Eslöv-området. (Kulturgeografiska institutionen vid Lunds universitet.) Stencil. Lund.
15. Swedner H & Yagüe, 1969, Teaterpublikundersökningar. (Sociologiska institutionen vid Lunds universitet.) Stencil. Lund.
16. Ungdom, fritid, Enkätundersökning våren 1969 rörande skolungdomens fritidsvanor. Odat. (Kalmar stad.) Kalmar.
17. Ungdomar på ungdomsgårdar, 1968. (Stockholms stads barnavårdsnämnd.) Stencil. Stockholm.
18. Åsvärn G & Mathson B, Fritid i förort, 1958. (Stockholms stads byggnadsnämnd.) Bihang 94. Stockholm.

FRITIDSVERKSAMHET I HALMSTAD, VÄSTERÅS OCH GÄVLE

Här beskrivs hur fritidsverksamheten i de aktuella städerna var organiserad våren 1970. Kommunens policy bestämmer i hög grad aktivitetsutbudets omfattning och inriktning i det enskilda bostadsområdet. Avsnittet innehåller också en redogörelse för de aktivitetsmöjligheter som fanns i de olika städerna.

Några citat ur "Boendeservice 1" om hur fritidsservice och kulturdistribution handhas inom kommunerna

"Huvudmän. ... Ansvar för bostadsområdets fritidsservice och kulturdistribution vilar i stor utsträckning på kommunen. När det gäller barn och ungdom är det stadgat att den skall 'främja bättre fritidsförhållanden'. Kommunen bär ansvaret för markanskaffning, planering och byggande av lokaler och är ofta också själv huvudman för verksamheten.

Det är dock i huvudsak genom andra instanser än de kommunala, såsom bildningsorganisationerna och andra ungdoms- och vuxenorganisationer, de handikappades organisationer, riksorganisationer för konstnärlig verksamhet liksom lokala intresseföreningar, bostadsrätts- och hyresgästföreningar osv samt genom den kommersiella nöjesindustrin som aktiviteterna initieras."

"Finansiering. Samhällets stöd till fritidsservice och kulturdistribution utgår via statliga samt primär- och sekundärkommunala organ. När det gäller fritidsverksamheten står de ideella organisationerna som huvudmottagare, organiserade på riks-, regional och lokal nivå i ett 60-tal riksorganisationer, ca 1 200 distriktsorganisationer och mer än 40 000 lokala föreningar. De betalar dock en dryg del av kostnaderna för sin verksamhet själva genom enskilda medel, avgifter, frivilligt arbete, lotterier m m. På lokal nivå är det i första hand studie- och ungdomsverksamheten som kan få samhälleligt stöd.

Till lokaler och anläggningar utgår statliga lån och bidrag under vissa betingelser."

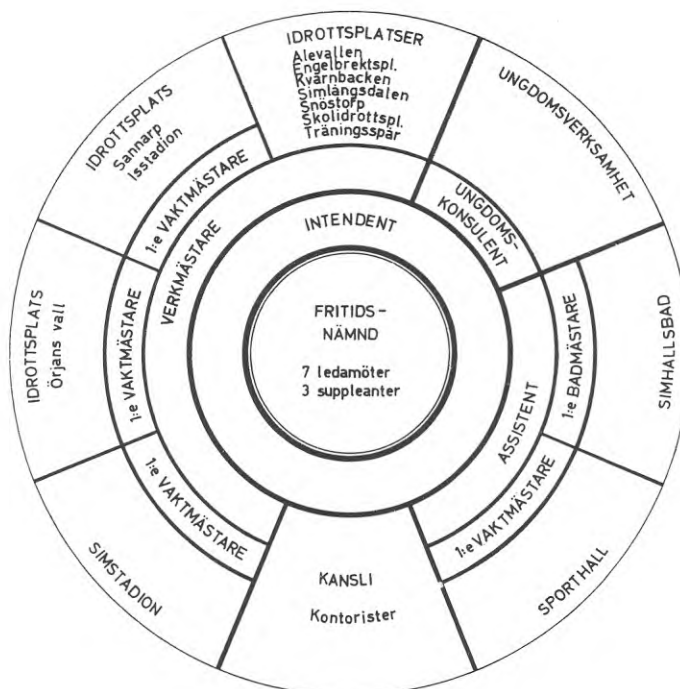
"Lokaler och lokalisering. ... Möjligheterna att dubbelutnyttja lokaler - exempelvis genom att använda skolans eller kommunalhusets lokaler för fritidsverksamhet eller fritidslokaler för tillfällig barntillsyn - utnyttjas i viss utsträckning. I vissa större städer har man börjat sammanföra olika verksamheter i en central anläggning. ...

Tillgången och kvaliteten på lokaler för kulturdistribution är ytterst varierande mellan olika orter."

Halmstad

Halmstad fritidsnämnd och dess fritidskontor sorterar direkt under kommunstyrelsen. I en broschyr (Fritid i Halmstad) sägs att fritidsnämnden "har till uppgift att handha frågor rörande sport, bad, friluftsliv, ungdomens föreningsverksamhet och allmänt förebyggande ungdomsvård samt härmed sammanhängande spörsmål". Hur nämnden och dess exekutiva funktioner organiseras framgår av figuren på nästa sida.

FIG. Fritidsnämndens organisation, Halmstad
Källa: Broschyren Fritid i Halmstad (1969?)

Verksamhet för barn och ungdom

Fritidsnämnden ska således sörja för ungdomens föreningsverksamhet samt allmänt förebyggande ungdomsvård. Inom nämndens verksamhetsområde ligger också att lämna råd och upplysningar till organisationer och enskilda samt att hålla kontakt med olika ungdomsorganisationer. Nämnden anordnar fritidsverksamhet för ungdom samt ledar- och instruktörskurser. Man lånar också ut projektorer, bandspelare, filmer etc. Som framgår av organisationsplanen ligger huvudansvaret för verksamheten på en särskild ungdomskonsulent. Till sektorn "ungdomsverksamhet" anvisades i 1969 års budget ca 400 000 kronor av vilka drygt 325 000 kronor togs i anspråk. Därutöver kommer kostnader som redovisas under andra titlar, t ex för idrottsplatser och sim- och idrottshallar. De verkliga kostnaderna för ungdomens fritidsverksamhet var således avsevärt högre.

Två fritidsgårdar, belägna i Snöstorp och Fredriksvall, fanns vid tidpunkten för undersökningen¹⁾). Fritidsgården sägs vara "stadsdelens fritidscentrum, dit ungdom söker sig och där det finns plats för ett mångsidigt föreningsliv, hobby, bordtennis, studier, gymnastik, slöjd, musik eller där man bara slår sig ned tillsammans med sina kamrater". Här finns således dels föreningsverksam-

1) Bägge dessa gårdar ligger på stort avstånd från undersökningsområdet

het, dels öppen verksamhet, dvs verksamhet avsedd för föreningslös ungdom såväl som för andra. Deltagare i den öppna verksamheten, barn och ungdom från sju år och äldre, har vissa möjligheter att påverka programmet. Varje månad har man en "snackarafton" där man beslutar om ett tema kring vilket nästa månads verksamhet byggs upp.

Gårdarnas föreningslokaler fungerar i princip som klubblokaler och hyrs ut till olika ideella föreningar. Genom de lokalbidrag som i efterskott betalas ut till föreningarna via fritidsnämnden subventioneras hyrorna till 65 å 70 procent. Lokalerna är emellertid små och för större arrangemang som klubbester o dyl är man hänvisad till större lokaler, exempelvis inom fritidsgården.

Några ungdomsgårdar på lägre nivå - kvarterslokaler - fanns inte. I hyresgästföreningens regi drevs dock en "källarverksamhet" för ungdom i Andersberg och Linehed. I april - maj gjorde också fritidsnämnden ett försök med klubbverksamhet i en fritidslokal i Andersberg, Miniklubben för barn i åldern 5 - 10 år och Juniorklubben för åldrarna 11 - 15 år. Man skriver i en informationsfolder att man ämnar "bedriva fritidsverksamhet för andersbergsungdomar, vilka under kamratlig samvaro får delta i ett varierat program". Förhandsanmälan krävdes och antalet deltagare var begränsat. Vid den utsatta tidpunkten för klubbverksamhetens start hade man emellertid inte fått tillräckligt många anmälningar till Juniorklubben.

Fritidsnämnden anordnade ett flertal kurser av varierat slag, främst i skolornas lokaler. De var avsedda för skolungdom mellan 12 och 24 år. Avgiften var blygsam, endast i undantagsfall större än 2 kronor per termin. Fritidsnämnden biträdde också vid genomförandet av skolornas friluftsdagar och anordnade i samband med Folkparken och skolornas elevråd skoldanser.

Övriga organisationer som har ungdomsverksamhet på sitt program är kyrkor, föreningar och en del bildningsorganisationer.

Friluftsliv och idrott

Fritidsnämnden skulle också handha frågor rörande sport, bad och friluftsliv.

Stadens huvudidrottsplats heter Örjans Vall och rymmer ett flertal fotbollsplaner (3 gräsplaner och 2 grusplaner), tennisbanor, löpar-, hopp- och kastbanor, naturisbanor på vintern samt en servicedel. Antalet åskådarplatser uppgår till 21 000. Härutöver finns inom kommunen ytterligare sex idrottsplatser av större format.

För inomhussport finns Sporthallen med A-hall för handboll, gymnastik, tennis, badminton, konserter, utställningar m m och en B-hall för brottning och boxning samt en C-hall för gymnastik. Härtill kommer bowlinghall och mindre lokaler för bl a bordtennis. Vid sidan av sporthallen finns inom Halmstad två plasthallar och två idrottshallar i anslutning till skolor.

Förutom ett naturbad vid Brearedssjön finns ett utomhusbassängbad vid Simstadion med bl a en 50-metersbassäng. Till anläggningen hör vidare grönområden och ett belyst motionsspår. Simhallsbadet

ligger i nära anslutning till Sporthallen. Där finns en 25-metersbassäng och en mindre bassäng för simundervisning samt bastu och en rad serviceanordningar.

Övrig fritidsverksamhet

Bland övriga organisationer som bedrev fritidsverksamhet kan nämnas Folkets Hus och Folkets Park. Den tidigare nämnda hyresgästföreningen hade också andra aktiviteter än källarverksamheten för ungdom, exempelvis pensionärsresor, poängpromenader och filmvisningar.

Föreningslivet svarar för en stor del av kommunens aktivitetsutbud. Som exempel kan nämnas att de stora bildningsorganisationerna - ABF, TBV och Medborgarskolan - under studieåret 1969/70 genomförde ca 1 000 studiecirkel med ett deltagarantal av ca 9 800 personer. Där i ingår deltagare i ABF's och Medborgarskolans kurser i "svenska för invandrare".

För de kulturella aktiviteterna svarar bland andra Halmstads Teater och Halmstads Orkesterförening. Ett museum finns och ett stadsbibliotek med fyra filialer. Sporthallens A-hall används för utställningar och konserter.

Sju biografier finns, sex restauranger och ett permanent dansställe.

För pensionärsverksamheten svarar Halmstads pensionärsförening som bl a har studiecirkelverksamhet och resor på sitt program. Verksamheten finansieras genom direkta bidrag från kommunstyrelsen.

Västerås

Verksamhet för barn och ungdom

Två organ arbetar direkt för stadens ungdom, den kommunala ungdomsstyrelsen¹ och föreningarnas samorganisation Västerås Ungdomsråd. Ungdomsstyrelsen sorterar under socialroteln och har till uppgift att ansvara för fritidsverksamheten vid de kommunala fritidsgårdarna och fritidslokalerna, att ansvara för bidragsgivning till föreningslivet, rekrytera och utbilda ungdomsledare vid fritidsgårdarna samt planera fritidslokaler inom nya bostadsområden. Ungdomsstyrelsens organisation omfattar tre enheter, ungdomsbyrån med ansvar för föreningsservice, fritidsgårdsavdelningen med ansvar för alla lokaler och verksamheten vid dessa samt föreningsavdelningen med ansvar för kontakt med bl a skolan och föreningslivet. Västerås Ungdomsråd är samarbetsorgan för närmare 200 olika föreningar med ca 25 000 medlemmar under 25 år. Nästan hälften av dessa föreningar är idrotts- och friluftsföreningar. Ungdomsrådet arrangerar ungdomsledarkurser och internationella kontakter, informerar skolorna samt är remissinstans vid fördelning av kommunala bidrag till ungdomsorganisationerna.

Ungdomsstyrelsens nettobudget för år 1969 uppgick till 4,5 miljoner kronor. Av dessa medel upptog de direkta föreningsbidragen 1,3 miljoner. De indirekta föreningsbidragen består i fritt utnyttjande av ungdomsstyrelsens lokaler. Därtill kommer förenings-tjänsten samt den personal som står till organisationens tjänst.

¹ 1971 lagd samman med park- och idrottsstyrelsen till park- och fritidsstyrelsen.

År 1961 beslutade Stadsfullmäktige att stödja ungdomsstyrelsens förslag till en kraftig utbyggnad av verksamheten, med sikte på att förse varje stadsdel med en fritidsgård samt kvartersgårdar och klubbhem efter behov. År 1969 fanns ett tjugotal fritidsgårdar samt 15 kvartersgårdar och 10 klubbhem i skilda stadsdelar.

Fritidsgården ska vara centrum för alla åldrar och omfatta många olika slag av aktiviteter. Den bör också ligga centralt i området i en lokal anpassad till ändamålet. Det gamla "källarstadiet" ska således vara passerat. På varje fritidsgård finns öppen verksamhet - gårdsklubb - för ungdom mellan 14 och 20 år. Gårdsklubben har självstyre med ett av ungdomarna valt klubbråd med ordförande, vice ordförande, sekreterare, tre ledamöter samt gårdsföreståndaren eller assistenten. Ungdomarna kan ägna sig åt sällskapsspel, hobbyverksamhet, rytmik och enklare idrottsgrenar. Diskotekdans förekommer liksom filmvisningar och programkvällar uppbyggda kring ett tema. Gårdsklubbarna deltar aktivt i uppläggningen av programmen. Föreningarna disponerar kostnadsfritt inom gården klubbhem eller möteslokaler för sin egen verksamhet och kan även påräkna hjälp och service från gårdspersonalen. Utöver ungdomsorganisationerna disponeras lokalerna även av stadsdelens vuxenorganisationer samt för pensionärsverksamhet.

En kvartersgård är en mindre ungdomsgård i ett kvarter eller en mindre stadsdel. En förening - i undantagsfall två föreningar - med barn- och ungdomsarbete på sitt program utses efter ansökan hos ungdomsstyrelsen till huvudman för kvartersgården. Verksamheten omfattar dels en öppen linje i grupparbetsform för ungdomar i åldern 10 till 15 år och dels föreningens eget barn- och ungdomsarbete.

Två av dessa kvällar ska ägnas åt gruppverksamhet medan den tredje kan vara en programkväll med film, föredrag, tävlingar etc. För deltagande i gårdens öppna verksamhet fordras gårdskort. Den som innehar medlemskort i värdföreningen behöver emellertid inte lösa gårdskort.

Sedan mer än 10 år tillbaka arrangerar ungdomsstyrelsen i samarbete med skolstyrelsen skolrastverksamhet under frukostraster och vissa håltimmar. Denna verksamhet är i allmänhet förlagd till fritidsgårdar och kvartersgårdar men har även omfattat mindre enheter inom skolans egna lokaler. Verksamheten riktar sig till elever som p g a lång skolväg ej kan besöka hemmet under frukost-rasten och är avsedd för grundskolans alla stadier. Ungdomarna kan spela bordtennis, lyssna på grammofon eller ägna sig åt sällskapsspel. För yngre barn ordnas vissa dagar pyssel- och hobbyverksamhet. Tillfälle att läsa läxor i avskilt rum finns också.

Barnstugestyrelsen och ungdomsstyrelsen driver tillsammans parklek och bygglekverksamhet. Byggleken har man lokalmässigt kopplat till kvartersgårdarna.

Andra aktiviteter för barn och ungdom är barnteaterverksamhet, i skolstyrelsens regi, musikkola och barn- och ungdomskörer. Dessutom tillkommer mera tillfälliga arrangemang såsom skoldanser, sport- och sommarlovsaktiviteter och information och rundturer för stadens nyinryckta värnpliktiga. Nämnas bör även

kyrkorna i Västerås, vilka har ett omfattande ungdomsprogram med såväl klubbaktiviteter som öppen verksamhet.

En del bildningsorganisationer och föreningar har också verksamhet för barn i sin ordinarie kursverksamhet, t ex Medborgarskolans barngrupper och MHP's trafikskola.

Friluftsliv och idrott

Park- och idrottsstyrelsen¹ projekterar och förvaltar stadens parker samt idrotts- och friluftsanläggningar. Den största idrottsanläggningen är det centralt belägna Rocklundaområdet med ishall för 10 000 åskådare, konstfrusen bandybana, fotbollsplaner, ridhus m m. Inomhusbadet Kristiansborgsbadet kompletterades sommaren 1968 med ett utomhusbad vid Mälaren, Lögarängsbadet.

Västerås idrottsallians är ett samlande organ för idrottsföreningar och andra sportsammanslutningar inom Västerås kommun och har till uppgift att tillvarata sina medlemsorganisationers intressen gentemot kommunen, exempelvis ifråga om idrottsanläggningar och deras skötsel, plan- och lokalhyror, etc. Alliansen fördelar också på uppdrag av kommunen de instruktionsanslag och vänortsbidrag som årligen anslås till kommunens idrottsföreningar. Vid planering av nya idrottsanläggningar anlitar Västerås kommun och dess idrottsförvaltning idrottsalliansen som ett remissorgan.

Kommunen har som målsättning att förse varje stadsdel med en idrottsplats. Detta mål var vid tiden för undersökningen inte uppfyllt.

Övrig fritidsverksamhet

Bland övriga organisationer som bedrev fritidsverksamhet kan nämnas Folkets hus- och parkföreningen samt Hyresgästföreningen. Hyresgästföreningen driver i samarbete med HSB och Byggnads AB Mimer "hyresgästernas fritidsverksamhet". Man arrangerar aktiviteter som studieverksamhet, poängpromenader och utställningar. Dessutom finns ungdomsgrupper.

Bland föreningar ska endast nämnas bildningsorganisationerna. Under verksamhetsåret 1969/70 genomförde de större bildningsorganisationerna - ABF, TBV och Medborgarskolan - 1 700 studiecirklar. Här inkluderas då kurser i "svenska för invandrare". Antalet deltagare uppgick till 19 000 personer.

För de kulturella aktiviteterna svarar bland andra Västerås stadsteater och Västerås kammarorkester. Kammarorkesterns musiker delar sin tid mellan orkestern och den kommunala musikskolan. En av stadens sju biografer, Smultronstället - Skandia, visar kvalitetsfilm. Ett bibliotek finns, Stifts- och landsbiblioteket. Vid undersökningstillfället fanns nio biblioteksfilialer.

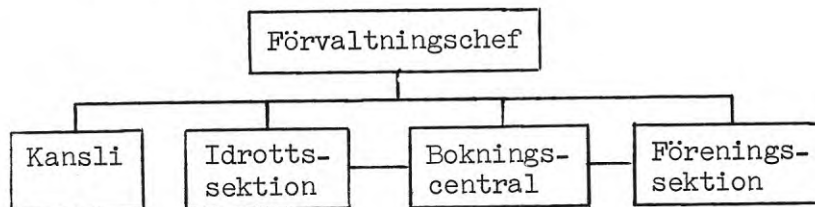
Sex restauranger fanns och två permanenta dansställen.

För pensionärsverksamheten svarar Västerås Pensionärsförening i samarbete med ABF. På programmet står bl a studiecirklar, veckoträffar, korpiddrott och resor. Resorna arrangeras genom Reso och ABF. Verksamheten finansieras genom årsavgifter från medlemmarna och bidrag från kommunen. Endast en mindre del av de kommunala bidragen går direkt till Pensionärsföreningen. Övriga medel förvaltas av ABF.

¹Se not sid 4.

Gävle

Gävle Fritidsnämnd fick en ny organisation den 1.1 1969. Det skedde i samband med kommunsammanslagningen av Gävle, Hille, Hamrånge och Hedesunda. Den "nya" fritidsnämnden ersatte förutvarande idrotts- och friluftsnämnden. Till fritidsnämnden överfördes också kyrkans ungdomsverksamhet. Arbetsfördelningen inom fritidskontoret framgår av nedanstående figur.

Föreningssektionens arbetsuppgifter kan i stort beskrivas i följande punkter:

- Fritidsgårdarnas verksamhet och drift
- Uthyrning av lokaler för förenings- och fritidsgårdsverksamhet
- Utarbetande av underlag för anslagsgivning till föreningar och organisationer
- Upprättande av förslag till program för ungdomsledarutbildning
- Verksamhet och drift av ponnyklubben
- Statistik om fritidsgrupper

På idrottssektionen ligger ansvaret för drift och underhåll av kommunens fritidsanläggningar.

Nettokostnaderna å driftsbudgeten för fritidsnämnden belöpte sig under 1969 till ca 5 miljoner kronor¹. Därav gick 400 000 kronor till föreningsanslag och ca 35 000 kronor till föreningservice och ungdomsledarutbildning. Sammanlagt fick 168 föreningar bidrag i någon form. Därutöver kommer kostnader för lokaler, anläggningar och personal.

Verksamhet för barn och ungdom

Riktlinjerna för planering av ungdomslokaler drogs upp i stadsfullmäktige år 1969. Man framhåller där att ungdomslokaler ej ska utformas för dagsbehovet enbart utan också för kommande årskullar samt att lokalerna i nya stadsdelar ska vara färdiga i samband med inflyttningen och planeras i samråd med föreningslivet. För att eliminera störningsrisker ska lokalerna byggas friliggande från bostäder och i kostnadssparande syfte samplaneras med andra institutioner. Beträffande lokalernas storlek så har fritidsnämnden satt en miniminorm om minst 80 m²/1 000 invånare. I nya stadsdelar bör dels en centralt belägen fritidsgård på ca 400 m², dels kvartersgårdar och ungdomslokaler på vardera 250 m² eller mindre projekteras, till dess man har uppfyllt miniminormen. Vidare har man uttalat att även "äldre stadsdelars behov av fritidslokaler bör undersökas och i mån av möjlighet tillgodoses".

¹1972 ca 10 milj kronor.

Fritidsgården beskrivs på följande sätt:

"I fritidsgård svarar nämnden för anläggningens administration. Då så är möjligt bör föreningar erbjudas att svara för verksamhet i lokalerna. Fritidsnämnden bedriver med hjälp av anställd personal den kompletterande verksamhet som föreningarna inte kan eller vill bedriva.

För att åstadkomma en samplanering av all verksamhet inom anläggningen bildas en gårdsstyrelse med representanter för inom stadsdelen verksamma föreningar och med gårdsföreståndaren som verkställande ledamot. Gårdsföreståndaren ansvarar inför fritidsnämnden dels för att verksamheten hålls inom fastställda kostnadsramar och dels motsvarar de krav, som nämnden i egenskap av huvudman funnit anledning fastställa."

På fritidsgårdarna finns kommunal öppen verksamhet för elever på grundskolans högstadium (ungdom i åldern 13 - 16 år) och äldre.

Kvartersgården beskrivs på följande sätt:

"Kvartersgårdar och andra mindre ungdomslokaler överlämnas till lämplig och villig förening eller samverkande föreningar, som därefter ansvarar för verksamheten i lokalerna. I den mån föreningarna själva inte till fullo utnyttjar lokalerna, skall de upplåtas till andra ungdomsorganisationer utan kostnad.

Den ansvariga föreningen erhåller av nämnden ett speciellt bidrag för täckande av kostnader för tillsyn, administration och öppen verksamhet. Föreningen är skyldig att årligen redovisa verksamhetens omfattning och utformning."

Öppen verksamhet tre kvällar i veckan är en förutsättning för att verksamhetsbidrag ska utgå. Även här riktar sig verksamheten främst till ungdomar på högstadiet men lägre åldersgränser förekommer.

Vid undersökningstillfället fanns två fritidsgårdar och 11 kvartersgårdar¹⁾. Dessutom fanns 18 fritidslokaler med föreningsverksamhet insprängda i bostadsområdena. Fritids- och kvartersgårdarna hade alla kommit till under perioden 1969/70. Lokalmässigt hade de emellertid existerat även tidigare, då som föreningslokaler. Öppen verksamhet var således något ganska nytt för kommunen. Tidigare hade kyrkan och sedan Ungdomsvårdsberedningen (ett organ under Barnvårdsnämnden) haft ett par ungdomsgårdar.

"Håltimmesverksamhet" förekom vid fritidsgårdarna och några av de större kvartersgårdarna. Skoleleverna kan här under sina håltimmar koppla av eller ägna sig åt olika aktiviteter. Stiftelsen "Daghem för barn i Gävle" och Gävle stads daghem och lekskolor arrangerade i samarbete med fritidsnämnden parklekverksamhet under sommaren.

Friluftsliv och idrott

Gävle Fritidsnämnds idrottssektion har att ansvara för frågor rörande sport, bad och idrott.

1) Undersökningsområdet saknar såväl fritidsgård som kvartersgårdar. Närmaste gård låg i bostadsområdet Sättra.

I Gävle fanns tre idrottsanläggningar av "högre" dignitet, Gävlerinken, Isstadion och Strömvallen. Gävlerinken och Isstadion bestod av konstfrusna isbanor medan Strömvallen var en anläggning för fotboll och fri-idrott. Ytterligare 10 mindre idrottsplatser fanns för såväl sommar- som vinterbruk.

Bland anläggningar för inomhussport kan nämnas bowlinghall, bordtennishall och två tennishallar.

En friluftsgård, Hemlingbygården, finns. Anläggningen innehåller friluftsgård med bl a bastu och servering, terrängspår, utomhusbassäng, avkylningsbassäng, skogsmullekoja, utegymnastikplats med motionsredskap, utelekplats för småbarn m m. Förutom Hemlingbybadet finns ytterligare två bassängbad samt en del naturliga bad.

Övrig fritidsverksamhet

Bland övriga organisationer som bedrev fritidsverksamhet kan nämnas Folkets hus, Gävle folkpark och Hyresgästföreningen.

De stora bildningsorganisationerna, ABF, TBV och Medborgarskolan, arrangerade i Gävle med omgivning ca 1 200 studiecirkel under verksamhetsåret 1969/70. Deltagarantalet var omkring 12 000 personer. Då Gävle är en utpräglad industristad, där en stor del av befolkningen arbetar i skift, hade man förlagt en stor del av kursverksamheten till dagtid.

För de kulturella aktiviteterna svarar bland andra Uppsala-Gävle Stadsteater och Gävle Orkesterförening. Fyra muséer fanns och ett stadsbibliotek med filial i Sätra.

Nio biografier fanns, tre restauranger och tre permanenta dansställen.

För pensionärsverksamheten ansvarade sociala centralnämnden och verksamheten arrangerades främst av ABF i samarbete med Gävle stads socialnämnd och till ABF anslutna pensionärsföreningar.

Sammanfattande och jämförande beskrivning av fritidsverksamhet i Halmstad, Västerås och Gävle

I denna bilaga har presenterats en beskrivning av hur fritidsverksamheten i Halmstad, Västerås och Gävle var organiserad under våren 1970 samt en sammanställning av den fritidsverksamhet som fanns under denna tidsperiod. I det senare fallet rör det sig endast om en mycket grov kartläggning som ej kan ligga till grund för några slutsatser om vilken stad som bäst tillgodoser de boendes behov. Vi ska emellertid något uppehålla oss vid ungdomsverksamheten. För ungdomen har stat och kommun påtagit sig ett särskilt ansvar när det gäller att skapa möjligheter till en meningsfull fritid.

Västerås var den stad som hade den mest utbyggda ungdomsverksamheten. Man satsade här tidigt på barn och ungdom; år 1946 startade den första ungdomsgården i kommunal regi och år 1961 beslutade stadsfullmäktige att stödja ungdomsstyrelsens förslag till en utbyggnad av verksamheten med sikte att förse varje stadsdel med en

fritidsgård samt kvartersgårdar och klubbhem efter behov. Fritidsgården ska vara ett aktivitetscentrum för boende i alla åldrar men verksamheten är främst riktad till barn och ungdom. I första hand avser man att stödja föreningsinriktade aktiviteter, men även föreningslös ungdom ska ges möjligheter till olika former av fritidsverksamhet. Det senare sker genom Ungdomsstyrelsens försorg (öppen verksamhet för ungdom som är fyllda 14 men ej 20 år). Den mindre gården (kvartersgården) har som huvudman en förening (i undantagsfall två) med barn- och ungdomsverksamhet på sitt program. Verksamheten omfattar dels en öppen linje (för barn och ungdom i åldern 10 - 15 år) och dels föreningens eget barn- och ungdomsarbete. Föreningen ifråga ansvarar själv för den öppna verksamheten och tillsätter egna ledare men åtager sig att följa ungdomsstyrelsens direktiv. Kvartersgårdarna har öppen verksamhet tre dagar i veckan, fritidsgårdarna i regel fem dagar. Vid undersökningstillfället fanns dock fortfarande områden som saknade kvartersgård.

Också Gävle hade ett ambitiöst ungdomsprogram, dock av senare datum. Först år 1969 inleddes den kommunala satsningen på fritids- och kvartersgårdar med öppen ungdomsverksamhet och föreningsverksamhet. Tidigare hade först kyrkan och sedan Barnavårdsberedningen drivit ett par ungdomsgårdar. Liksom i Västerås ansvarade kommunen för fritidsgårdarnas öppna verksamhet och föreningarna för kvartersgårdarnas. Kvartersgårdens öppna verksamhet var inte ett obligatorium för föreningen men nödvändig för att erhålla verksamhetsbidrag. Fritidsgårdarnas öppna verksamhet och merparten av kvartersgårdarnas var avsedd för ungdom på grundskolans högstadium och äldre. En lägre åldersgräns förekom i vissa fall på kvartersgårdarna. Vid undersökningstillfället fanns två fritidsgårdar och 11 kvartersgårdar. Verksamheten hade således expanderat mycket snabbt. Någon nybyggnad av lokaler hade emellertid inte skett; det var i samtliga fall gamla föreninglokaler som användes. Västerås målsättning var att förse alla stadsdelar med gårdar. I Gävle är man något mera försiktig i sina ambitioner. Då riktlinjerna för planeringen av ungdomslokaler drogs upp sade man bl a att nya stadsdelar bör ha dels en fritidsgård, dels kvartersgårdar till dess att miniminormen uppfyllts samt att äldre stadsdelars behov av fritidslokaler bör undersökas och "i mån av möjlighet" tillgodoses. Nämnas bör att antalet invånare i Västerås och Gävle (tätorten) var omkring 99 000 resp 65 000.

I Halmstad fanns två fritidsgårdar med föreningsverksamhet och öppen verksamhet för barn och ungdom från sju år och äldre. Antalet invånare var här omkring 44 000 inom tätorten. Halmstad var förvisso den minsta av de tre städerna men två ungdomsgårdar måste ändå betraktas som klart otillfredsställande, speciellt med tanke på hur bundna barn och ungdomar är till sitt eget bostadsområde. Vid undersökningstillfället hade Fritidsnämnden startat en form av tillfällig "klubbverksamhet" i Andersberg, som då var något av ett problemområde. I samma område hade också Hyresgästföreningen i samarbete med Halmstads Fastighetsbolag "källarverksamhet" för ungdom.

Som vi har sett var variationen mellan städerna stor när det gäller utbyggnad av den kommunala verksamheten. Några kvalitativa aspekter på den verksamhet som fanns ryms inte inom ramen för denna studie. Bland andra kommunala arrangemang för barn och ung-

dom kan nämnas skolrast- eller håltimmesverksamhet, parklek, bygglek och musikskola. Allt detta fanns i Västerås och i varierande omfattning i Gävle och Halmstad. Inom parentes kan nämnas att Västerås var väl tillgodosett vad beträffar barnstugor med daghem, lekskola och eftermiddagshem. Här satsar man alltså tidigt på barnen. Gårdslokalerna samutnyttjades ofta och användes för såväl föreningsverksamhet och öppen verksamhet som eftermiddagshem och skolrastverksamhet.

Bland övriga aktivitetsmöjligheter, ej enbart avsedda för barn och ungdom, har nämnts friluftsliv och idrott, förenings- och kursverksamhet samt kulturella aktiviteter. Vi har också angivit antalet biografier, restauranger och dansställen. En genomgång av de offentliga aktiviteter som annonserats i lokalpressen under tiden 24.10 - 7.11 1969 visar, att bingo var en av de populäraste fritidssysselsättningarna. I Halmstad fanns 15 bingotillfällen under denna tvåveckorsperiod, i Gävle 12 st och i Västerås 8 st. Såväl statskyrkan som de frikyrkliga organisationerna hade olika arrangemang så gott som varje dag som t ex bibelstudium, körsång, barntimme och symöten.

Man vet ännu ganska litet om på vilka sätt utformningen av bostadsområden påverkar möjligheterna för de boende att använda sin fritid på ett önskat sätt. Förhoppningen är att denna undersöknings resultat skall komma till användning vid framtida planering för fritidsaktiviteter.

Det är mycket viktigt för undersökningsresultatet att Ni besvarar frågorna så fullständigt som möjligt och återlämnar formuläret. Varje uteblivet eller ofullständigt ifyllt formulär innebär sämre undersökningsresultat. Er medverkan är alltså en förutsättning för att vi skall lyckas med denna undersökning.

Den begärda uppgiften om namn syftar enbart till att göra det möjligt för oss att kontrollera att alla formulär är korrekt ifyllda. Så snart vi gjort denna kontroll kommer namndelen under den streckade linjen på sista sidan att frånskiljas och förstöras. Övriga uppgifter kommer sedan enbart att användas för statistiska sammanställningar.

Med detta tackar vi på förhand för Er värdefulla hjälp.

STATENS INSTITUT FÖR BYGGNADSFORSKNING

Hans Fog

PS Om Ni tidigare har fyllt i detta formulär här på denna plats och inom denna verksamhet, skall Ni endast skriva Ert namn på sista sidan.

Områdeskod

Aktivitetspunktskod

Datum .../...

OBS. När fasta svarsalternativ finns angivna skall Ni rita ett kryss i den ruta, som står bredvid det svarsalternativ, som gäller för Er.

1. Ange kön.

- 1 MAN
2 KVINNA

2. Vilken är Er bostadsadress?

.....

3. Vilket år flyttade Ni till Er nuvarande bostad?

År

4. Varifrån flyttade Ni då?

- 1 ANNAN ADRESS I HALMSTAD, NÄMLIGEN
2 ANNAN KOMMUN, NÄMLIGEN
3 ANNAT LAND, NÄMLIGEN

5. Är Ni svensk eller utländsk medborgare?

- 1 SVENSK MEDBORGARE
2 UTLÄNDSK MEDBORGARE, NÄMLIGEN MEDBORGARE

6. Vilket är Ert civilstånd?

- 1 GIFT (eller sammanboende)
2 EJ GIFT (ej heller sammanboende)

7. Har Ni några hemmavarande barn, som är födda 1963 eller senare?

- 1 JA
2 NEJ

8. Förvärvsarbetar Ni för närvarande (hel- eller deltid) utanför hemmet?

- 1 JA, HELTID
2 JA, DELTID
3 NEJ

Denna fråga gäller enbart dem, som besvarat föregående fråga med "JA"

9 a. Vilket är Ert yrke?

.....

9 b. Vilken är adressen till Er huvudarbetsplats?

.....

Denna fråga gäller enbart dem, som besvarat fråga 8 med "NEJ"

10. Vilken är den främsta orsaken till att Ni saknar förvärvsarbete?

- 1 STUDERAR
2 ÄR UPPTAGEN AV BARNTILLSYN
3 UPPBÄR PENSION
4 ANNAN ORSAK

Denna fråga gäller enbart dem, som i fråga 6 uppgett att de är gifta eller sammanbor.

11 a. Förvärvsarbetar Er make/maka (eller motsvarande) för närvarande utanför hemmet?

- 1 JA, HELTID
- 2 JA, DELTID
- 3 NEJ

11 b. Vilket är hans/hennes yrke?

.....

12. Hur fick Ni kännedom om den verksamhet som Ni besöker nu?

- 1 GENOM TIDNINGAR
- 2 GENOM VÄNNER ELLER HUSHÅLLSMEDLEMMAR
- 3 PÅ ANNAT SÄTT, NÄMLIGEN

13. Kom Ni hit idag tillsammans med någon familjemedlem?

- 1 JA
- 2 NEJ

14. Är Ni medlem i några föreningar? (Ej fackföreningar el ekonomiska föreningar)

- 1 JA
- 2 NEJ

Denna tabell ifylles endast av de personer, som i föregående fråga angett att de är medlem i en eller flera föreningar.

15. Ange i nedanstående tabell de föreningar Ni är medlem i. Försök undvika förkortningar och skriv i stället föreningens fullständiga namn.

Ange också när Ni senast deltog i något arrangemang anordnat av var och en av dessa föreningar eller besökte deras lokaler. (Rita kryss i lämplig ruta).

Ange även om detta senaste besök eller deltagande försiggick i Andersberg eller någon annanstans. (Rita kryss i lämplig ruta).

FÖRENINGENS NAMN	TIDPUNKT FÖR SENASTE BESÖK			PLATS	
	mindre än 1 vecka tillbaka	1-4 veckor tillbaka	mer än 4 veckor tillbaka	Andersberg	annanstans
No 1	☐	☐	☐	☐	☐
No 2	☐	☐	☐	☐	☐
No 3	☐	☐	☐	☐	☐
No 4	☐	☐	☐	☐	☐
No 5	☐	☐	☐	☐	☐
No 6	☐	☐	☐	☐	☐
No 7	☐	☐	☐	☐	☐
No 8	☐	☐	☐	☐	☐

10.4.1970

Instruktion och formulär för intervju av personer mellan 10 och 20 år
(Formulär B)

Anvisningar för ifyllandet av formulär B, besökarenkät 1970

Uppgifter skall insamlas från samtliga personer som besöker de ställen där fritidsverksamhet pågår under de två undersökningsdagarna (måndag och tisdag). Har vederbörande uppgiftslämnare tidigare intervjuats någon annanstans skall trots detta samtliga uppgifter lämnas. Har han däremot lämnat uppgifter vid ett tidigare besök på samma ställe och inom samma verksamhet ifylles endast uppgifterna A-G. I bägge dessa fall markeras "1" på fråga G.

Vissa uppgifter skall sålunda lämnas vid varje besök. För att undvika alltför många formulär för personer som endast tillfälligt lämnar den undersökta lokalen uppställs regeln att som nytt besök räknas endast återkomst till lokalen efter minst en timmes bortovaro.

På frågeformuläret är de fasta svarsalternativen markerade med siffror. Intervjuaren skall rita en ring omkring den siffra, som står bredvid det svarsalternativ som gäller för intervjupersonen.

- Fråga E Svarsalternativ "2", dvs "annat språk" ringas in när intervjupersonen ej är svensktalande eller när han talar svenska med en brytning som tyder på att han haft ett annat språk som modersmål.
- Fråga J Med "förvärvsarbete" avses här avlönat arbete under minst någon timma per vecka.
- Fråga L Med "heltid" avses ett arbete omfattande minst 24 timmar per vecka.
- Fråga N Om det vid intervjun framgår att modern är ensamstående anges i stället hennes yrke. Sätt i så fall ett streck under "moders" i frågan.
- Fråga O. Här avses det tillfälle när man senast befann sig i innerstaden efter kl. 18.00 oavsett när man kom dit.

A Områdeskod B Aktivitetspunktskod C Datum .../...

D Kön 1 man E Språk 1 svenska
2 kvinna 2 annat språk

Namn G Tidigare besvarat likn
formulär

F Adress 1 ja
2 nej

H Inflyttningsår på ovanstående adress År

I Födelseår År

J Sysselsättning 1 studier
2 förvärvsarbete
3 både studier och förvärvsarbete
4 varken studier eller förvärvsarbete

K Om studier

Skoltyp 1 grundskola
2 gymnasium
3 fackskola
4 yrkesskola
5 annat Vad

Om förvärvsarbete

L Arbetets omfatt- 1 heltid
ning 2 deltid

M Arbetsplatsens
adress

N Faderns yrke
(Moders)

O Senaste kvälls- 1 samma dag
besök (efter kl. 2 1-2 dagar tillbaka
18.00) i inner- 3 3-4 dagar tillbaka
staden 4 5-6 dagar tillbaka
5 1-2 veckor tillbaka
6 mer än två veckor tillbaka

P Främsta anled- 1 bio, teater, konsert
ning till detta 2 ungdomsgård Vilken
besök 3 annanförening, klubb e d (ej dans)
4 diskotek, dans o d
5 idrott, sport, gymnastik
6 besök hos bekant
7 annat Vad

R Vad saknar man främst i Andersberg

FORMULÄR A - KLASSIFICERINGSSCHEMA FÖR SYNPUNKTER PÅ OCH
ÖNSKEMÅL OM FRITIDSSERVICE I OMRÅDET

1	Allaktivitetshus	
2	Badhus, inomhusbassäng	
4	Biograf	
5	Organiserad ungdomsverksamhet	Ej specificerat
6	Fotbollsplan	Även mera specificerat, t ex fotbollsplan med gräs
7	Fritidsverksamhet och lokaler för fritidsverksamhet	Typ av lokal eller fritidsverksamhet ej specificerad
8	Idrotts-, sport, eller motionshall, gymnastiksal	
9	Idrottsplats	
10	Hobbyverksamhet	Både allmänt och mera specificerat
11	Pensionärsverksamhet	Både allmänt och mera specificerat
12	Grönområde	Ex park, skog, mera träd etc
13	Lekplatser, lekredskap, lekledare	Både allmänt och mera specificerat
14	Fritidsverksamhet för barn (exkl lekplatser, lekredskap, lekledare)	Både allmänt och mera specificerat
16	Pub	
19	Arrangemang och utrymme för olika typer av sport och idrott (exkl fotboll)	
20	Utomhusbassäng eller komplement till redan befintlig bassäng	
21	Övrigt	

FORMULÄR B - KLASSIFICERINGSSCHEMA FÖR SYNPKTER PÅ OCH
ÖNSKEMÅL OM FRITIDSSERVICE I OMRÅDET

1	Allaktivitetshus	
2	Badhus, inomhusbassäng	
3	Bibliotek	
4	Biograf	
5	Diskotek	
6	Fotbollsplan	Även mera specificerat, t ex fotbollsplan med gräs
7	Fritidsverksamhet och lokaler för fritidsverksamhet	Typ av lokal eller fritidsverksamhet ej specificerad
8	Idrotts-, sport- eller motionshall, gymnastiksal	
9	Idrottsplats	
10	Hobbyverksamhet	Både allmänt och mera specificerat
11	Hästar, ridmöjligheter	
12	Grönområde	Ex park, skog, mera träd etc
13	Lekplatser, lekredskap, lekledare	Både allmänt och mera specificerat
14	Motorcrossbana, motorklubb, motor- ungdomsgård	
15	Ny kvartersgård	Avser endast besökare vid kvartersgården Kulan i Viksäng
16	Pub	
17	Musik, musikklubbar, musiksal	
18	Specifika önskemål beträffande kvarters- och fritidsgårdarna	
19	Arrangemang och utrymme för olika typer av sport och idrott (exkl fotboll)	
20	Utomhusbassäng eller komplement till redan befintlig bassäng	
21	Övrigt	

R64: 1973

Denna rapport hänför sig till projekt 221 vid Statens institut för byggnadsforskning. Projektet har bedrivits med anslag från Statens råd för byggnadsforskning.

Försäljningsintäkterna tillfaller fonden för byggnadsforskning.

Distribution: Svensk Byggtjänst, Box 1403, 111 84 Stockholm

Grupp: samhällsplanering

Pris: 21 kronor